

MEŽAPĪLE

Skatu luga piecos cēlienos

Vildanden

No norvēģu valodas tulkojusi Solveiga Elsberga

PERSONAS

LIELTIRGOTĀJS VERLE, uzņēmuma īpašnieks u. tml.

GRĒGERSS VERLE, viņa dēls

VECAIS ĒKDĀLS

JALMARS ĒKDĀLS, vecā Ēkdāla dēls, fotogrāfs

GĪNA ĒKDĀLE, Jalmara sieva

HEDVIGA, viņu meita, 14 gadus veca

SĒRBIJA KUNDZE, lieltirgotāja saimniecības vadītāja

RELLINGS, ārsts

MOLVĪKS, izbijis teologs

GRĀMATVEDIS GROBERGS

PETERSENS, lieltirgotāja sulainis

JENSENS, viesmīlis

TUKLS KUNGS

PLIKPAURAINS KUNGS

ĪSREDŽĪGS KUNGS

SEŠI CITI KUNGI, lieltirgotāja vakariņu viesi

VAIRĀKI CITI VIESMĪĻI

Pirmā cēliena darbība notiek pie lieltirgotāja Verles,
četru pārējo cēlienu darbība — pie fotogrāfa Ēkdāla.

PIRMAIS CĒLIENS

Lieltirgotāja Verles namā. Dārgi un ērti iekārtota darbistaba; grāmatu skapji un mīkstās mēbeles; vidū rakstāmgalds, uz kura dokumenti un protokoli; deg lampas ar zaļiem kupoliem, kas klusina gaismu. Aizmugures sienā atvērta divviru durvis ar atvilktiem aizkariem. Atklājas liela, eleganta istaba, kas spoži apgaismota ar lampām un žuburainiem svečturiem. Darbistabā priekšā pa labi nelielas, tapetēm apslēptas durvis ved uz kantora telpām. Priekšplānā pa kreisi kamīns ar kvēlojošām oglēm un tālāk aiz tā — divviru durvis uz ēdamistabu.

Lieltirgotāja sulainis Petersens livrējā un viesmīlis Jensens melnā frakā piekārtu darbistabu. Pa lielo istabu staigā pāris citu viesmīļu, sakārto un aizdedzina vēl vairākas sveces. No ēdamistabas dzirdama daudz balsīga čala un smiekli; kāds ar nazi pieskandina pie glāzes; iestājas klusums; tiek teikta galda runa; atskan piekrišanas saucieni un pēc tam atkal balsu čala.

PETERSENS (*uz kamīna aizdedzina kādu lampu un uzliek kupolu*). Nu, paklausieties tikai, Jensen; piecēlies no galda, vecais Sērbija kundzei tagad velta garu tostu.

VIESMĪLIS JENSENS (*paceļ uz priekšu atzveltnes krēslu*). Varbūt tas tiesa, ko ļaudis runā, un starp viņiem kaut kas ir?

PETERSENS. Vells viņu zina.

VIESMĪLIS JENSENS. Jo savā laikā šamais esot bijis pamatīgs tēviņš.

PETERSENS. Var jau būt.

VIESMĪLIS JENSENS. Bet šis vakariņas viņš rīkojot dēla dēļ, kā runā.

PETERSENS. Jā, dēls vakar atgriezās mājās.

VIESMĪLIS JENSENS. Agrāk es nemaz nezināju, ka lieltirgotājam Verlem ir dēls.

PETERSENS. Jā, ir viņam dēls. Bet pastāvīgi darbojas Heidāles uzņēmumā, kas tālāk kalnos. Pilsētā nav bijis visus tos gadus, kamēr es kalpoju šai namā.

KĀDS VIESMĪLIS (*otras istabas durvīs*). Paklausieties, Petersen, te ir kāds vecs puišs, kas...

PETERSENS (*burkšķ*). Pie vella, kam tad n u tur vēl jānāk!

Vecais Ekdāls parādās no labās puses. Viņš ir apnēsātā mētelī ar paceltu apkakli; vilnas dūraiņos, rokā spieķis un ādas cepure; padusē biežā papīrā ietīta paciņa. Sarkanbrūna, netīra parūka un nelielas, sirmas ūsas.

PETERSENS (*iet viņam pretī*). Dieva dēļ, kas j u m s te iekšā meklējams?

ĒKDĀLS (*durvīs*). Man noteikti jātiek iekšā kantorī, Petersen!

PETERSENS. Kantoris nu jau stundu ir slēgts un...

ĒKDĀLS. Dzirdēju par to pie ārdurvīm, cienītais. Taču Grobergs jau tur iekšā vēl sēž. Esi tik labs, Petersen, ielaid mani iekšā pa š i t o pusi. (*Rāda uz tapetēm apslēptajām durvīm.*) Agrāk pa to ceļu esmu gājis.

PETERSENS. Labi, lai notiek. (*Atver durvis.*) Tikai pieraugiet, ka ārā tiekat pa īsto ceļu; jo mums ir viesi.

ĒKDĀLS. Zinu jau gan, hm! Tencinu, cienījamo Petersen! Vecais, labais draudzis. Tencinu. (*Klusi nomurmina.*) Aitasgalva!

Viņš ieiet kantorī; Petersens aizver aiz viņa durvis.

JENSENS. Vai viņš arī pieder pie kantoristiem?

PETERSENS. Nē, ir tikai no tiem, kas kaut ko pārraksta, kad vajag. Bet savulaik vecais Ēkdāls visnotaļ ir bijis smalks vīrs.

JENSENS. Jā, izskatījās jau ar.

PETERSENS. Nuja; leitnants ir bijis, vai varat iedomāties.

JENSENS. Vella būšana, leitnants bijis!

PETERSENS. Jā, Dieva vārds, ir gan bijis. Bet tad laikam ķēries pie koku tirdzniecības vai kaut kā tāda. Runā, ka ar lieltirgotāju reiz viņš laikam izspēlējis stipri nejauku joku. Jo reiz tie abi Heidāles uzņēmumā esot bijuši kopā, vai saprotat? Uh, es to veco Ēkdālu labi pazīstu. Ne vienu vien reizīti pie Ēriksena madāmas esam izmetuši pa glāzītei sīvā un pa pudelei bairīša.

JENSENS. Bet viņam, Ēkdālam, nevarētu būt lieca rocība tādām tēriņam.

PETERSENS. Dieva dēļ, Jensen, varat taču saprast, ka tas tēriņš ir no m a n a s kabatas. Jo, manuprāt, klājas pacienāt tādu — no smalkākiem ļaudīm, kam izgājis tik slikti.

JENSENS. Vai tad viņš nobankrotēja?

PETERSENS. Nē, vēl ļaunāk. Viņu ieslodzīja cietoksnī.

JENSENS. Cietoksnī!

PETERSENS. Vai varbūt tas bija parādu cietums... (*Teklausās.*) Kuš, nu viņi ceļas augšā no galda.

Pāris viesmīļu no iekšpusē atver ēdamistabas durvis. Parādās Sērbija kundze, ar kuru sarunājas divi kungi. Cits pēc cita iznāk visi vakariņu viesi, starp viņiem ir arī lieltirgotājs Verle. Beigās iznāk Jalmars Ēkdāls un Grēgers Verle.

SĒRBIJA KUNDZE (*garāmiedama sulainim*). Esiet tik laipns, Petersen, kafiju pasniedziet mūzikas salonā!

PETERSENS. Labi, Sērbija kundze.

Viņa un abi kungi ieiet goda istabā un no tās iziet pa labi. Petersens un Jensens arī aiziet tajā pašā virzienā.

TUKLAIS KUNGS (*kādam plikpaurim*). Pū, tādas vakariņas — krietna nopūlēšanās! PLIKPAURAINAIS. Ak, diezgan neticami, cik daudz cilvēks var paveikt trīs stundās, ja drusku saņem.

UKLAIS KUNGS. Jā, mīļais kambarkungs, bet pēc tam, pēc tam!

ADIS TREŠAIS KUNGS. Es dzirdu, ka mokas kafiju un maraskīno pasniegšot mūzikas salonā.

UKLAIS KUNGS. Bravo! Un Sērbija kundze mums varbūt kaut ko uzspēlēs.

LIKPAURAINAIS (*klusināti*). Ka tikai Sērbija kundze kaut ko ar mums neizspēlēs.

UKLAIS KUNGS. Nu nē, nē; ar saviem veciem draugiem Berta tā neizrīkosies. (*Smie-
damies viņi ieiet goda istabā.*)

IELTIRGOTĀJS VERLE (*klusināti un sliktā omā*). Man liekas, neviens tam nepievērsa uzmanību, Grēgers.

GRĒGERS (*uzlūko viņu*). Kam tad?

VERLE. Un tu arī nepievērsi tam uzmanību?

GRĒGERS. Kam tad man bija jāpievērš uzmanība?

VERLE. Pie galda mēs bijām trīspadmit.

GRĒGERS. Ak tā? Trīspadmit?

VERLE (*pametis acis uz Jalmaru Ēkdālu*). Citkārt mēs pie galda parasti esam div-
padsmit. (*Uz pārējiem.*) Esiet tik laipni, mani kungi! (*Viņš ar vēl atlikušajiem,
atskaitot Jalmaru un Grēgersu, aizmugures plānā iziet pa labi.*)

ALMARS (*dzirdējis sarunu*). To ielūgumu tev nemaz nevajadzēja man sūtīt, Grēgers.

GRĒGERS. Ko? Tās viesības taču esot m a n par godu. Un es nu nevarēšu ielūgt savu vienīgo, labāko draugu...

ALMARS. Man liekas, tavam tēvam tas nepatīk. Jo citādi šai mājā es nekad nemēdzu iegriezties.

GRĒGERS. Jā, esmu dzirdējis. Bet man vajadzēja tevi redzēt un ar tevi parunāties, jo drīz jau laikam braukšu atkal prom... Jā, divi veci skolasbiedri, bet, tiesa kas tiesa, esam stipri viens no otra attālinājušies; redzējušies neesam jau sešpadsmit septiņpadsmit gadus.

ALMARS. Tik sen tas bija?

GRĒGERS. Jā, tā ir. Nu, un kā tev iet? Tu labi izskaties. Esi kļuvis tāds kā pilnīgāks un smagnējāks.

ALMARS. Hm, par smagnējumu to diez vai var saukt, taču iespējams, ka drusku vīrišķīgāks nekā toreiz es izskatos.

GRĒGERS. Jā, tā ir; tavai ārienei nav ne vainas.

ALMARS (*drūmākā balsī*). Jā, bet toties dvēselē! Tici man, tur tagad izskatās savādāk! Tu taču zini, cik nejauki manā dzīvē viss ir sagriezies kopš tā laika, kad mēs pēdējo reizi redzējāmies.

GRĒGERS (*klusākā balsī*). Kā tagad klājas tavam tēvam?

ALMARS. Par t o nu nerunāsim, mīļais draugs! Mans nabaga nelaimīgais tēvs, saprotams, dzīvo pie manis. Neviena cita pie kā turēties viņam šai pasaulē nav. Bet runāt par to man ir tik postoši smagi, tu redzi! Pastāsti man labāk, kā tev tur uzņēmumā gājis.

GRĒGERS. Brīnišķīgu vientulību esmu baudījis, ir bijusi laba iespēja daudzko pārdomāt. Panāc šurp, iekārtosimies te ērti. (*Viņš apsēžas vienā atzveltnes krēslā pie kamīna un piespiež Jalmaru apsēsties otrā sev blakus.*)

ALMARS (*mazdūšīgi*). Man tomēr tev jāpateicas, Grēgers, ka piesēdināji mani pie sava tēva galda; jo nu es saprotu, ka tev vairs nav nekas pret mani.

- GRĒGERSS (*izbrīnījies*). Kā tev varēja ienākt prātā, ka man ir kaut kas pret tevi?
- JALMARS. Pirmajos gados taču noteikti bija.
- GRĒGERSS. Kādos pirmajos gados?
- JALMARS. Pēc tās lielās nelaimes. Un tas jau arī tik dabiski, ka bija. Par mata tiesu jau tikai trūka, ka tavš tēvs arī būtu ticis ierauts tajos tur — ui, tajos briesmīgajos notikumos!
- GRĒGERSS. Un tāpēc lai man būtu kaut kas pret tevi? Kas tev to ir iestāstījis?
- JALMARS. Es zinu, ka tev bija, Grēgers; tavš tēvs pats man to ir teicis.
- GRĒGERSS (*satrūkstas*). Tēvs! Ak tā. Hm... Tad tāpēc tu pēc tam nekad vairs par sevi nedevi man ziņu — pat ne ar vienu vārdu ne.
- JALMARS. Jā.
- GRĒGERSS. Ne reizītes pa visu to laiku, kopš kļuvi par fotogrāfu?
- JALMARS. Tavš tēvs teica, ka man ne par ko nav vērts tev rakstīt.
- GRĒGERSS (*projām skatīdamies*). Jā, jā, varbūt viņam bija taisnība... Bet nu tu pasaki man, Jalmar, vai tagad tu esi kaut cik mierā ar savu stāvokli?
- JALMARS (*vieglītēm nopūšas*). Ak jā, tā ir, nūdien, neko citu es nevaru sacīt. Iesākumā, kā vari iedomāties, tas man bija it kā mazliet jocīgi. Es nonācu pilnīgi citos apstākļos. Taču viss pārējais jau arī bija pilnīgi pārvērties. Tā lielā, postošā nelaime ar tēvu — kauns un negods, Grēgers...
- GRĒGERSS (*satriekts*). Jā, patiesi. Jā.
- JALMARS. Par studijām man vairs nebija ko domāt; pāri nebija palicis ne graša; tieši otrādi — drīzāk jau parādi; un visvairāk tavam tēvam parādā, kā man liekas...
- GRĒGERSS. Hm...
- JALMARS. Nu, un tad vislabākais man likās — tā ar rāvienu, rau, tikt ārā no visām vajājām attiecībām un visiem sakariem. Tavš tēvs it īpaši man to ieteica; un viņš pret mani bija tik izpalīdzīgs...
- GRĒGERSS. Bija izpalīdzīgs?
- JALMARS. Jā, tu taču zini, vai ne? Kur tad e s būtu ņēmis naudu, lai izmācītos par fotogrāfu un lai iekārtotu darbnīcu un nostiprinātos? Tas viss maksā, tu vari man ticēt.
- GRĒGERSS. Un par to visu samaksāja t ē v s?
- JALMARS. Jā, mīļais draugs, vai tad tu nezini? Es no viņa sapratu, ka viņš par to ir tev aizrakstījis.
- GRĒGERSS. Ne vārdiņa par to, ka maksātājs bijis v i ņ š. Būs aizmirsis. Nekad neesam rakstījuši viens otram neko citu, vienīgi darījuma vēstules. Tātad t ē v s!...
- JALMARS. Jā, no visas tiesas. Viņš nekad nav gribējis, ka ļaudis par to dabū zināt; tomēr v i ņ š tas bija. Un arī apprecēties man viņš palīdzēja. Vai varbūt arī to tu nezini?
- GRĒGERSS. Nē, patiesām nezināju... (*Saņem viņu aiz rokas.*) Bet, mīlo Jalmar, es pat izteikt nespēju, cik ļoti mani tas viss iepriecina — un padara nemierīgu. Varbūt tomēr esmu bijis netaisns pret tēvu — atsevišķos gadījumos. Jā, jo, rau, tas te taču liecina par sirsniību. Par it kā sava veida sirdsapziņu...
- JALMARS. Par sirdsapziņu?...
- GRĒGERSS. Jā, jā, vai kā vēl citādi tu gribētu to nosaukt. Ak, man pat trūkst vārdu, lai izteiktu to, cik priecīgs es esmu par tēvu... Jā, un tu esi precējies, Jalmar.

Tik tālu es nemaz nevaru aizdomāties. Nu, un kā precēts vīrs tu, cerams, esi laimīgs?

Jā, patiešām, esmu gan. Viņa man ir tik spējīga un tik laba sieva, kādu vien vīrs var gribēt. Un pavisam neizglītota viņa arī nemaz nav.

(*mazliet pārsteigts*). Ak, kur nu neizglītota!

Jā, jo, rau, dzīve skolo. Ikdienas saites ar mani... un vēl pāris apdāvinātu cilvēku pastāvīgi pie mums iegriežas. Uz galvošanu, tu Gīnu vairs nepazīsi.

Gīnu?

Jā, mīļais draugs, vai tad tu neatceries, ka viņu sauca Gīna?

Ko sauca Gīna? Es taču nepavisam nezinu...

Vai tad tu neatminies, ka viņa vienu laiku saimniekoja šai namā?

(*skatās uz viņu*). Vai Gīna Hansene?

Jā, protams, Gīna Hansene.

...tā, kura vadīja mūsu saimniecību beidzamajā gadā, kad māte gulēja slima?

Jā, saprotams, tā ir. Bet, mīļais draugs, es noteikti zinu, ka tavs tēvs tev aizrakstīja, ka es esmu apprecējies.

(*piecēlies*). Jā, tiesa gan; bet ne to, ka... (*Staiģā apkārt*). Jā, paga, paga... varbūt tomēr... kad es padomāju. Bet tēvs vienmēr raksta tik īsi. (*Pa pusei apsēžas uz krēsla roku balsta*.) Paklau, Jalmar, tu pasaki man... tas gan ir interesanti, kā tu ar Gīnu... ar savu sievu iepazīnies?

Jā, tas iznāca diezgan vienkārši. Gīna taču šinī namā vairs nepalika; jo tolaik te bija tik daudz visādu nebūšanu; tavas mātes slimība... tajā visā Gīna nevarēja jaukties, tāpēc viņa uzteica darbu un aizgāja prom. Tas bija gadu pirms tavas mātes nāves vai varbūt tieši tai gadā.

Tai pašā gadā. Un es toreiz biju tur projām, uzņēmumā. Bet pēc tam?

Jā, un tad Gīna dzīvoja mājās pie savas mātes, kādas Hansena madāmas, ļoti apsviedīgas un centīgas sievas, kurai bija neliels ēdienu veikaliņš. Un viņai bija arī viena izīrējama istaba; patiešām skaista un jauka istaba.

Un tev to palaimējās atrast?

Jā, patiesībā gan mani uz to uzvedināja tavs tēvs. Un tur, rau... t u r es pa īstam iepazīnos ar Gīnu.

Un sekoja saderināšanās?

Jā. Jauni ļaudis jau it viegli viens otrā ieskatās... hm...

(*piecēlies, mazliet pastaigā*). Tu pasaki man — kad tu biji saderinājies... vai taisni t a d mans tēvs tev... es gribēju teikt... vai taisni t a d tu sāki mācīties par fotogrāfu?

Jā, taisni tā. Jo man taču ļoti gribējās tikt uz kājām, cik ātri vien iespējams. Un tad mēs ar tavu tēvu izdomājām — mēs abi uzskatījām, ka fotogrāfa darbs būtu pats piemērotākais. Un Gīnai arī tā likās. Jā, un, rau, bija jau vēl kāds iemesls; laimīgas sagādīšanās dēļ Gīna bija sākusi mācīties retušēt.

Tad jau tas brīnišķīgi saderēja kopā.

(*apmierināts pieceļas*). Jā, vai nav tiesa, Grēgers? Vai tev arī liekas, ka tas brīnišķīgi sader kopā?

GRĒGERSS. Jā, man tev jāpiekrīt. Tēvs tev, Jalmar, ir bijis gandrīz kā Dieva dāvana. JALMARS (*aizkustināts*). Nepameta vis sava vecā drauga dēlu nedienā. Jo ir viņam sirds krūtīs, kā redzi.

SĒRBIJA KUNDZE (*parādās, paņēmusi lieltirgotāju Verli zem rokas*). Nekādu izrunu, mīļais lieltirgotāja kungs; nav jums jāpaliek tur iekšā un jāskatās uz tām gaismām; jums tas nenāk par labu.

VERLE (*palaidis vaļā viņas roku, nobrauc sev gar acīm*). Man liekas, ka jums gandrīz ir taisnība.

Petersens un viesmīlis Jensens parādās ar paplātēm.

SĒRBIJA KUNDZE (*viesiem otrā istabā*). Esiet tik labi, mani kungi; ja kāds vēlētos punša glāzi, tad būs jāpapūlas atnākt šurp.

TUKLAIS KUNGS (*pieiet pie Sērbija kundzes*). Bet, Dieva dēļ, vai tiesa, ka te vairs nav atļauts pat kādu svētītu dūmu ievilkt?

SĒRBIJA KUNDZE. Jā, godātais kambarkungs, lieltirgotāja īpašumā tas nu ir aizliegts.

PLIKPAURIS. Kad tad jūs šīs stingrās normas cigāru likumā ieviesāt, Sērbija kundze?

SĒRBIJA KUNDZE. Pēc iepriekšējām vakariņām, godātais kambarkung, jo tad te bija daži tādi kungi, kas atļāvās pāršaut pār strīpu.

PLIKPAURIS. Un vai tad drusciņ pāršaut pār strīpu nav atļauts, Bertas kundze? Ne mazdrusciņ ar ne?

SĒRBIJA KUNDZE. Nekādā ziņā, kambarkungs Balle.

Vairums viesu ir sapulcējušies lieltirgotāja istabā; sulaiņi iznēsā glāzes ar punšu.

VERLE (*Jalmaram tālāk pie galda*). Ko jūs tur stāvat un pētāt, Ēkdāl?

JALMARS. Tas te tikai kāds albums, lieltirgotāja kungs.

PLIKPAURIS (*apkārt staigādams*). Ā, fotogrāfijas, tur jau jūs esat lietpratējs.

TUKLAIS KUNGS (*atzveltnes krēslā*). Vai kādu savu neesat paķēris līdzī?

JALMARS. Nē, neesmu vis.

TUKLAIS KUNGS. Bet vajadzēja gan. Sēdēt un skatīties bildītes — tas gremošanai nāk par labu.

PLIKPAURIS. Un, vai zināt, arī sarunai pavedienu var pasviest.

ĪSREDZĪGAIS KUNGS. Un katrs pavediens ar pateicību tiek pieņemts.

SĒRBIJA KUNDZE. Kambarkungi domā, ka par ielūgumu uz vakariņām un baudīto ēdienu ir jāatstrādā, Ēkdāla kungs.

TUKLAIS KUNGS. Pie bagātīgi klāta galda tā taču tīrā bauda.

PLIKPAURIS. Ak, mans Dievs, ja ir runa par cīņu par izdzīvošanu, tad...

SĒRBIJA KUNDZE. Tur jums taisnība!

Smiedamies un jokodamies viņi turpina tādā pašā garā.

GRĒGERSS (*klusām*). Tev jāpiedalās sarunā, Jalmar!

JALMARS (*nogrozījies*). Ko tad lai es saku?

TUKLAIS KUNGS. Vai jūs, lieltirgotāja kungs, nedomājat, ka tokajietis būtu jāuzskata par diezgan veselīgu dzērienu māgai?

VERLE (*pie kamīna*). Par to tokajieti, ko jūs šodien dzērāt, es katrā ziņā droši varu galvot; tas ir viens no pašiem izcilākajiem gadagājumiem. Jā, to taču jūs arī sapratāt.

KLAIS KUNGS. Jā, garša bija neparasti smalka.

JLMARS (*nedroši*). Vai tad starp gadagājumiem ir atšķirība?

KLAIS KUNGS (*smiedamies*). Nē, ir nu gan labais!

ERLE (*ar smaidu*). Tādiem zinātājiem smalku vīnu sniegt galdā nebūtu pat vērts.

KLAIS KUNGS. Ar tokajieti ir tāpat kā ar fotogrāfijām, Ēkdāla kungs. Ir vajadzīga saules gaisma. Vai varbūt tā nav?

JLMARS. Jā, gaismai, protams, ir sava loma.

ERBJA KUNDE. Bet tad jau tas ir tieši tāpat kā ar kambarkungiem; jo, kā sacīt jāsaka, viņiem arī pagalam vajagot saules gaismu.

IKPAURIS. Ui, ui, nodeldēta dzēlība, patiesi!

REDZIGAIS KUNGS. Kundze izrāda sevi...

KLAIS KUNGS. Turklāt uz mūsu rēķina. (*Draud.*) Bertas kundze, Bertas kundze!

ERBJA KUNDE. Jā, bet tas taču skaidri zināms, ka gadagājumi var būt gaužām atšķirīgi. Vecie ir paši smalkākie.

REDZIGAIS KUNGS. M a n i jūs pieskaitāt pie vecajiem!

ERBJA KUNDE. Nepavisam ne.

IKPAURIS. Te nu mēs redzam! Nu, bet m a n i, saldā Sērbija kundze?...

KLAIS KUNGS. Nu, un mani? Pie kāda gadagājuma jūs mūs pieskaitāt?

ERBJA KUNDE. Jūs, mani kungi, es pieskaitu pie saldākajiem gadagājumiem.

Viņa iemalko no puņša glāzes; kambarkungi smejas un ar viņu ķircinās.

ERLE. Sērbija kundze vienmēr atrod izeju — ja grib. Taču saskandiniet glāzes, mani kungi! Petersen, parūpējies par... Grēgers, man liekas, mums jāsadzer! (*Grēgers nepakustas.*) Vai jūs negribat ņemt daļību, Ēkdāl? Pie galda man neiegādājās ar jums sadzert.

Tapetēm klātās durvis pavēris, iekšā ieskatās grāmatvedis Grobergs.

GROBERGS. Piedošanu, lieltirgotāja kungs, bet es nevaru tikt ārā.

ERLE. Vai atkal esat ieslēgts?

GROBERGS. Jā, un Flakstads ar atslēgām ir aizgājis...

ERLE. Nu, tad ejiet tepat cauri.

GROBERGS. Bet ir jau vēl kāds...

ERLE. Jā, nāciet, nāciet abi divi, nekautrējieties!

Grobergs un Ēkdāls iznāk no kantora.

ERLE (*spontāni*). Ko-o?

Viesu smieklī un čalas apraujas. Ieraudzījis savu tēvu, Jalmars satrūkstas, noliek glāzi un aizgriežas pret kamīnu.

ĒKDĀLS (*acis nepacēlis, īsi klanās uz abām pusēm, kamēr iet cauri, un murmina*). Piedošanu! Ienācu pa nepareizo ceļu. Ārdurvis ciet bija... ārdurvis ciet. Piedošanu!

Abi ar Grobergu iziet aizmugures plānā pa labi.

VERLE (*caur zobiem*). Sasodītais Grobergs!

GRĒGERSS (*pavērtu muti un acis iepletis Jalmaram*). Bet tas taču nevar būt, ka...

TUKLAIS KUNGS. Kas tad nu? Kas tas bija?

GRĒGERSS. Nekas nebija; tikai grāmatvedis un vēl kāds.

ĪSRĒDZĪGAIS KUNGS (*Jalmaram*). Vai jū s to vīru pazināt?

JALMARS. Nezinu... es nepievērsu uzmanību...

TUKLAIS KUNGS (*pieceļas*). Deviņi pērkonī, kas te notiek? (*Viņš pieiet pie dažiem citiem, kas klusināti sarunājas.*)

SĒRBIJA KUNDZE (*čukstus sulainim*). Iznes viņam kaut ko tur ārā, kaut ko tādu labu!

PETERSENS (*pamāj*). Tiks izdarīts. (*Iziet.*)

GRĒGERSS (*klusu un satriekts Jalmaram*). Tad tas patiešām bija viņš!

JALMARS. Jā!

GRĒGERSS. Un tomēr tu te stāvi un noliedz, ka viņu pazīsti!

JALMARS (*pikti čukst*). Bet vai tad es v a r ē j u...

GRĒGERSS. ...atzīt, ka tas ir tavs tēvs?

JALMARS (*sāpināts*). Ak, ja tu būtu manā vietā, tad...

Viesu sarunas, kas bija pieklusušas, kļūst uzspēlēti skaļas.

PLIKPAURIS (*draudzīgi tuvojas Jalmaram un Grēgersam*). Ā, te nu viņi stāv, atsvaidzinādami vecas atmiņas no skolas gadiem? Vai ne? Un jūs nesmēķējat, Ēkdāla kungs? Vai nepasniegt jums uguni? Ak tā, tiesa gan, mums neklājas te...

JALMARS. Nē, paldies, man nevajag...

TUKLAIS KUNGS. Vai jums nav kāds dzejolītis, ko mums noskaitīt, Ēkdāla kungs? Agrāk jums tas varen izdevās.

JALMARS. Par nožēlošanu, es nevienu neatceros.

TUKLAIS KUNGS. Žēl gan! Ko tad mēs varētu izdomāt, Balle?

Abi kungi dodas šķērsām pāri telpai un iegriežas otrā istabā.

JALMARS (*drūmi*). Grēgers, es nu eju prom! Rau, kā cilvēks, kas sajutis likteņa sitienu sev pa galvu... Pasveicini savu tēvu no manis!

GRĒGERSS. Jā, jā! Un tu iesi taisnā ceļā uz mājām?

JALMARS. Jā. Kāpēc tu jautā?

GRĒGERSS. Tad es varbūt vēlāk pie tevis iegriezīšos.

JALMARS. Nē, nevajag. Mājās pie manis nevajag nākt. Mans dzīvoklis izskatās bēdīgi, Grēgers... it īpaši salīdzinājumā ar to spožumu šeit. Mēs vienmēr varam satīties kaut kur pilsētā.

SĒRBIJA KUNDZE (*piegājusi abiem tuvāk, klusināti*). Vai jūs jau ejat prom, Ēkdāl?

JALMARS. Jā.

SĒRBIJA KUNDZE. Pasveiciniet Ģīnu!

JALMARS. Paldies!

SĒRBIJA KUNDZE. Pasakiet, ka es kādu dienu pie viņas iegriezīšos.

JALMARS. Jā, paldies! (*Grēgersam.*) Paliec tepat! Es gribu nemanīti nozust. (*Pārgājis pāri telpai un iegriezies otrā istabā, viņš nozūd pa labi.*)

SĒRBIJA KUNDZE (*klusi sulainim, kurš ir atgriezies*). Nu, vai vecajam tika kaut kas līdzīgs?

PETERSENS. Tak jau; iedevu viņam konjaka pudeli.

SĒRBIJA KUNDZE. Ak, jūs būtu varējis izdomāt kaut ko labāku.

PETERSENS. Nu nē, Sērbija kundze; konjaks viņam iet pie sirds vislabāk.

TUKLAIS KUNGS (*durvīs ar nošu burtnīcu rokā*). Varbūt kopīgi mazliet uzspēlēsim, Sērbija kundze?

SĒRBIJA KUNDZE. Lai notiek, uzspēlēsim.

VIESI. Bravo, bravo!

Sērbija kundze un visi viesi cauri otrai istabai iziet pa labi. Grēgerss paliek stāvēt pie kamīna. Lieltirgotājs Verle meklē kaut ko uz rakstāmgalda un, kā liekas, gribētu, lai Grēgerss iet prom; kad Grēgerss nekustas, lieltirgotājs pats iet uz izejas durvīm.

GRĒGERSS. Vai tu mazliet nepakavētos, tēvs?

VERLE (*apstājas*). Kas tad ir?

GRĒGERSS. Gribu ar tevi pārmīt dažus vārdus.

VERLE. Varbūt atliksim to, līdz būsim vieni?

GRĒGERSS. Nē, neatliksim gan, jo var gadīties, ka mēs nemaz nepaliksim vieni.

VERLE (*pienācis tuvāk*). Ko tad t a s nozīmē?

Turpmākās sarunas laikā no mūzikas salona dzirdamas attālas klavierspēles skaņas.

GRĒGERSS. Kā gan tu to varēji pieļaut, ka tā ģimene ir tik nelāgi piemeklēta?

VERLE. Tu laikam runā par Ēkdāliem, kā es varu iedomāties.

GRĒGERSS. Jā, par Ēkdāliem. Ar leitnantu Ēkdālu tu taču reiz biji tik cieši saistīts.

VERLE. Jā, par nožēlošanu, es ar viņu biju pārāk cieši saistīts. Par to es dabūju ciest vēl daudzus gadus. Tieši viņam man jāpateicas, ka arī mans labais vārds un gods — tas viss savā ziņā tika aptraipīts.

GRĒGERSS (*klusām*). Vai v i ņ š no tiesas vienīgais bija vainīgs?

VERLE. Kurš tad, tavuprāt, vēl cits?

GRĒGERSS. To lielo meža pirkšanu — to mežu taču viņš pirka kopā ar tevi...

VERLE. Bet vai tad Ēkdāls nebija tas, kurš sastādīja iecirkņu karti — to aplamo karti? Un viņš valsts mežā nodarbojās ar to nelikumīgo izciršanu. Viņš taču bija atbildīgs par visiem darbiem tur, kalnos. Man nebija ne jausmas, ko leitnants Ēkdāls tur dara.

GRĒGERSS. Gan jau arī leitnants Ēkdāls nezināja, ko dara.

VERLE. Tas tā var būt. Taču fakts paliek fakts — viņu notiesāja un mani attaisnoja.

GRĒGERSS. Jā, es zinu, ka pierādījumu pret tevi nebija.

VERLE. Attaisnojums ir un paliek attaisnojums. Kāpēc tu rakņājiem pa tiem vecajiem notikumiem, kas mani pirms laika ir padarījuši sirmu? Vai par to tu esi tur, kalnos, gudrojis visus šos gadus? Es varu tev galvot, Grēgers, ka te, pilsētā, tie notikumi sen jau ir aizmirsti, cik tie skar m a n i.

GRĒGERSS. Nu, bet kā ir ar to nelaimīgo Ēkdālu ģimeni!

VERLE. Kas tad, tavuprāt, man to ļautiņu labā bija jādara? Kad Ēkdāls atkal tika uz brīvām kājām, viņš bija salauzts vīrs — galīgi bezpalīdzīgs. Ir šai pasaulē tādi cilvēki, kas, tikai pāris skrošu savā miesā dabūjuši, nogrimst dibenā un nekad vairs netiek vīrs ūdens. Tu maniem vārdiem vari ticēt, Grēgers; es

darīju, cik vien varēju, tālāk jau būtu pats sevi atkailinājis un devis vielu ļautiņu aizdomām un nevalodām...

GRĒGERSS. Aizdomām?... Nuja, kā tad!

VERLE. Ēkdālam esmu sagādājis norakstīšanas darbiņus kantorī, un es viņam maksāju daudz, daudz vairāk nekā pienāktos...

GRĒGERSS (*uz tēvu neskatīdamies*). Hm, par t o es nešaubos.

VERLE. Tu smeijies, vai? Varbūt netici, ka es runāju taisnību? Manās kantora grāmatās patiešām nekas par to nav rakstīts, jo tādus izdevumus es nekad nepierakstu.

GRĒGERSS (*ar saltu smaidu*). Nepieraksti, jo ir jau arī tādi izdevumi, ko kantora grāmatās labāk ir neatzīmēt.

VERLE (*satrūkstas*). Ko tu ar t o gribi teikt?

GRĒGERSS (*saņēmis drosmi*). Vai esi iegrāmatojis, cik tev maksāja Jalmara Ēkdāla izmācīšana par fotogrāfu?

VERLE. Es? Kā — iegrāmatojis?

GRĒGERSS. Tagad es zinu, ka tu sedzi izdevumus. Un arī to zinu, ka tu viņam palīdzēji dabūt pamatu zem kājām.

VERLE. Un tas jāsaprot tā, ka es neko neesot darījis Ēkdālu labā?! Varu tev galvot, ka tie cilvēki tik tiešām man sagādājuši gana izdevumu.

GRĒGERSS. Vai kādu no tiem izdevumiem tu esi iegrāmatojis?

VERLE. Kamdēļ tu man par t o jautā?

GRĒGERSS. Ā, tam ir savi iemesli. Paklau, pasaki man... tas laiks, kad tu tik silti parūpējies par sava vecā drauga dēlu... vai tas nebija toreiz, kad viņam vajadzēja precēties?

VERLE. Bet, pie visiem velliem, kā lai es pēc tik daudziem gadiem...

GRĒGERSS. Toreiz tu atrakstīji man vēstuli... darījuma vēstuli, protams; un apakšā diezgan īsos vārdos bija piezīmēts, ka Jalmars Ēkdāls ir apprecējies ar Hansenes jaunkundzi.

VERLE. Jā, tiesa kas tiesa, tā viņu sauca.

GRĒGERSS. Bet tu neko man nerakstīji, ka tā Hansenes jaunkundze ir Gīna Hansene — mūsu agrākā dienestmeita.

VERLE (*ar uzspēlētu smieklīgu*). Nerakstīju gan, jo man neienāca prātā, ka tev ir kāda interese par mūsu bijušo dienestmeitu.

GRĒGERSS. Man arī nebija intereses. Bet... (*Klusākā balsī*). Šai namā bija citi, kam viņa īpaši interesēja.

VERLE. Ko tu ar t o gribi teikt? (*Aizsvilies pret Grēgersu*.) Uz mani tu taču nemērķē?!

GRĒGERSS (*klusā, bet noteiktā balsī*). Uz tevi mērķēju, jā!

VERLE. Un to tu uzdrošinies!... To tu atļaujies!... Kā gan viņš, nepateicīgais, tas fotogrāfs... kā viņš uzdrīkstas nākt klajā ar tādām apsūdzībām!

GRĒGERSS. Jalmars ne ar vārdu nav par to ieminējies. Man liekas, viņam par to nav ne jausmas.

VERLE. Bet kur tad tu to esi grābis? Kurš varēja kaut ko tādu sacīt?

GRĒGERSS. To man pateica mana nabaga nelaimīgā māte. Mūsu pēdējā tikšanās reizē.

VERLE. Tava māte! Jā, to jau gandrīz varēja domāt! Viņa un tu... jūs abi vienmēr bijāt uz vienu roku. Viņa bija tā, kas no laika gala lika tev no manis novērsties.

GRĒGERS. Nē, tas bija no visa tā, ko viņai vajadzēja izciest un pārdzīvot, gās viņa tika salauzta un tik nožēlojami aizgāja postā.

VERLE. Ak, nekas tāds viņai nebija jācieš un jāpārdzīvo; nekas vairāk citiem, nūdien! Bet ar slimīgiem un pārjūtiem cilvēkiem nekas. To nu es esmu dabūjis izjust uz savas ādas... Un tu staigā ar aizdomām... un rakņājies vecās ļautiņu nevalodās un tenkās Paklau, Grēgers, man šķiet, ka tev tavos gados patiesībā būtu kaut kam jēdzīgākam.

GRĒGERS. Jā, tam nu ir īstais laiks.

VERLE. Un tas varbūt atvieglotu arī tavu prātu, kāds tas nu tagad šķiet novest, ka tu gadu no gada noņemies ar darbiem tur, kalnos, sēd kā tads prasts darbinieks un ne šiliņu nevēlēdamies saņemt mēnešalgas? Tāda rīcība ir tīrā dumjība no tavas puses.

GRĒGERS. Jā, ja vien tas ir tik skaidrs...

VERLE. Saprotu jau saprotu. Tu alksti neatkarības, negribi justies man pagad tieši ir pienācis laiks kļūt neatkarīgam, lai tu būtu pats sev teicējs par visu.

GRĒGERS. Tā? Un kādā veidā?...

VERLE. Kad es tev aizrakstīju, ka tev noteikti jāatbrauc uz pilsētu tūlī.

GRĒGERS. Jā, ko tad tu īsti gribi no manis? Visu dienu jau staigāju, gaid uz zināšanu.

VERLE. Gribu tev izteikt priekšlikumu kļūt par līdzdalībnieku firmā.

GRĒGERS. Es?! Tavā firmā? Par kompanjonu?

VERLE. Jā. Un tāpēc jau mums vienmēr nemaz nav jābūt kopā. Tu veic darījumus te, pilsētā, un es pārceļos uz uzņēmumu kalnos.

GRĒGERS. Tu, vai?

VERLE. Jā, redzi, neesmu vairs tik darbīgs kā agrāk. Un acis man jāsauļojo redze pavājinās.

GRĒGERS. Redze jau vienmēr tev ir bijusi pavāja.

VERLE. Ne tāda kā tagad. Un bez tam apstākļi varbūt var tā iegrozīties, vēlams padzīvot tur projām... vismaz kādu laiku.

GRĒGERS. Man par kaut ko tādu nekad ne domas nav bijis.

VERLE. Paklau, Grēgers, mēs esam tik bezgala atšķirīgi. Un tomēr esam Man liekas, mēs varētu nonākt pie kaut kādas saprašanās.

GRĒGERS. Tu domā, pie ārējas saprašanās, vai ne?

VERLE. Nu, tas tomēr jau arī ir kaut kas. Padomā par to, Grēgers. Vēl nokārtojams, Grēgers? Ko?

GRĒGERS (*skatās uz tēvu ar aukstām acīm*). Tur kaut kas slēpjas.

VERLE. Par ko tā?

GRĒGERS. Tu kaut kādā veidā gribi mani izmantot.

VERLE. Tik tuvās attiecībās kā mūsējās cilvēki vienmēr viens otru kaut

GRĒGERS. Jā, tā saka.

VERLE. Es gribu, lai tu kādu laiciņu būtu mājās pie manis. Esmu vientuļš vienmēr esmu juties vientuļš... visu savu mūžu; bet it īpaši tagad nāk virsū. Man vajag kādu sev tuvumā...

GRĒGERSS. Tev ir Sērbija kundze.

VERLE. Tas tiesa; un viņa, tā sakot, ir kļuvusi man gandrīz neaizstājama. Viņa ir veikla, līdzsvarota; viņa ienes mājā dzīvību... un tas man ir gaužām nepieciešams.

GRĒGERSS. Nu, tad jau tev tomēr ir tas, ko tu vēlies.

VERLE. Jā, bet man bail, ka tas var beigties. Sieviete tādos apstākļos pasaules acīs viegli nonāk nepareizā gaismā. Jā, es gandrīz sacītu, ka arī vīrietim tas lāgā neder.

GRĒGERSS. Ak, ja kāds vīrs rīko tādas viesības kā tu, tad jau gan cik necik uzdrošinās.

VERLE. Jā, bet kā ir ar viņu, Grēgers? Man bail, ka viņa ilgi vairs negribēs to paciest. Un pat ja aiz uzticības pret mani viņa stāvētu pāri baumām un nevalodām un tamlīdzīgi?... Vai tev, Grēgers, ar savu stipri izteikto taisnības izjūtu, vai tev neliekas...

GRĒGERSS (*pārtrauc tēvu*). Vienu tu pasaki man skaidri un gaiši! Vai tu grasies ar viņu precēties?

VERLE. Ja nu tā būtu? Un tad?

GRĒGERSS. Jā, es jau arī to prasū. Un tad?

VERLE. Vai tas tev būtu galīgi nepieņemami?

GRĒGERSS. Nē, nekā tamlīdzīga. Nekādā ziņā.

VERLE. Bet es jau nevarēju zināt, vai savas mirušās mātes piemiņas dēļ tu varbūt...

GRĒGERSS. Es neesmu no pārijūtīgajiem.

VERLE. Nu, lai vai kāds tu būtu vai nebūtu, tad tomēr esi novēlis smagu akmeni man no sirds. Man ir pārpārēm svarīgi, ka varu nodrošināties ar savu atbalstu šai lietā.

GRĒGERSS (*nenovērsdamies skatās uz tēvu*). Tagad es nojaušu, kā tu gribi mani izmantot.

VERLE. Izmantot tevi? Kas tās par runām!

GRĒGERSS. Ak, nebūsim nu tik izlepuši vārdu izvēlē... divu vīru sarunā vismaz ne! (*Īsi iesmējies.*) Tad tādas tās lietišas! Tātad tādēļ man personīgi bija jāierodas pilsētā, lai tur lūst vai plīst. Sērbija kundzes dēļ šai namā notiek ģimenes dzīves izrādīšana. Dzīvās bildītes ar tēvu un dēlu! Tas būs kaut kas jauns, visnotaļ!

VERLE. Kā tu uzdrīksties runāt tādā tonī!

GRĒGERSS. Kad tad šeit ir bijusi ģimenes dzīve? Cik es varu atcerēties, nekad. Bet t a g a d gan rodas nepieciešamība pēc kādas skriptiņas no tās. Jo tas taču nenoliedzami nāks par labu, ja paklīdīs runas, ka dēls — kā vēja spārniem nests — ir atsteidzies mājās uz sava vecīgā tēva saderināšanās svinībām. Kas tad tur paliks pāri no visām baumām par to, kādas sāpes un mokas bija jāzcieš tai nabaga aizgājējai? Nenieka. Viņas dēls to visu būs nolīdzinājis ar zemi.

VERLE. Grēgers... man liekas, pasaulē nav neviena vīra, kas tev būtu vēl vairāk nepieņemams kā es.

GRĒGERSS (*klusā balsī*). Esmu redzējis tevi pārāk tuvu.

VERLE. Tu esi skatījies uz mani ar savas mātes acīm. (*Mazliet pazeminājis balsi.*) Bet tev jāatceras, ka šīs acis... reizumis bija neprāta aizmiglotas.

GRĒGERSS (*drebošā balsī*). Es saprotu, uz ko tu vedini. Bet kurš ir vainojams pie mātes kļūmīgā vārguma? Tu un visas tās... Pēdējā bija tā sieviete, kurai tika pielaulāts Jalmars Ēkdāls, kad tu vairs... ai!

VERLE (*parausta plecus*). Šais vārdos es atkal saklausu tavu māti.

GRĒGERSS (*nepievērš tēvam uzmanību*). ...un tur nu viņš tagad sēž savā bērnišķīgajā paļāvībā piekrāpts... dzīvo zem viena jumta ar tādu te un nemaz nezina, ka viss, ko viņš sauc par savām mājām, ir uz meliem būvēts! (*Vienu soli tuvāk.*) Kad es paveros atpakaļ uz tavu dzīves gājumu, tur izskatās pēc kaujas lauka ar sapostītiem cilvēku likteņiem visapkārt.

VERLE. Man gandrīz liekas, tā plaisa starp mums ir par platu.

GRĒGERSS (*apvaldīti paklanās*). To esmu pamanījis; tāpēc ņemu savu platmali un došos prom.

VERLE. Tu aizej! Prom no mājām?

GRĒGERSS. Jā. Jo tagad man beidzot ir uzdevums, kā dēļ ir vērts dzīvot.

VERLE. Kas tas par uzdevumu?

GRĒGERSS. To dzirdēdams, tu tikai pasmietos.

VERLE. Vientuļš vīrs tik viegli nemaz nesmejas, Grēgers.

GRĒGERSS (*uz aizmugures plānu rādīdams*). Paskat, tēvs... tur kambarkungi ar Sērbija kundzi spēlē aklās vistīņas... Ar labu nakti un dzīvo vesels!

Aizmugures plānā iziet pa labi. Atskan viesu smieklī un čalas,
un tie parādās otrā istabā.

VERLE (*nicīgi nomurmina pakaļ aizejošajam Grēgersam*). He!... Nabadziņš... un vēl apgalvo, ka neesot pārjūtīgs!

OTRAIS CĒLIENS

Jalmara Ēkdāla darbnīca. Samērā lielā istaba, kā izskatās, iekārtota bēniņos. Labajā pusē slīpi griesti ar lielām logu rūtīm, kas pa pusei aizsegta ar ziliem aizkariem. Tālāk labajā stūrī ieejas durvis, tai pašā pusē vairāk priekšā durvis uz dzīvojamo istabu. Sienā pa kreisi tāpat ir divas durvis un starp tām dzelzs krāsns. Aizmugures sienā lielas divviru durvis, kuras atbīdāmas uz sāniem. Darbnīca vienkārši, bet ērti iekārtota un veidota. Starp durvīm labajā pusē mazliet atstatu no sienas dīvāns, galds un dažī krēsli; uz galda aizdegta lampa ar kupolu; stūrī pie krāsns vecs atzveltnes krēsls. Šur tur izvietoti visādi fotoaparāti un instrumenti. Pie dibensienas pa kreisi no divviru durvīm etažere ar dažām grāmatām, kārbīnām un pudelēm, kurās ķīmikālijas un vēl visvisādi rīki un priekšmeti. Uz galda fotogrāfijas un citi sūkumi, piemēram, otiņas un papīrs.

Ģīna Ēkdāle sēž uz krēsla pie galda un šuj. Hedviga sēž uz dīvāna, rokas tiešai lampas gaismai priekšā aizlikusi un īkšķus iebāzusi ausīs, lasa kādu grāmatu.

ĢĪNA (*pāris reizi kā apslēptās raizēs pametusi acis uz meitu*). Hedviga!

Hedviga nedzird.

GĪNA (*skaļāk*). Hedviga!

HEDVIGA (*paņēmusi rokas nost no galvas, paskatās*). Jā, māt?

GĪNA. Mīļā Hedviga, nu gan tev lasīšanai jāmet miers.

HEDVIGA. Ak, māmiņ, vai nedrīkstu tomēr vēl mazliet palasīt? Tikai mazdruscīņ?

GĪNA. Nē, nē, nu tev tā grāmata jāliek nost; tavam tēvam tas nepatīk; pats viņš nekad vakaros nelasa.

HEDVIGA (*aizver grāmatu*). Nē, viņam lasīšana necik daudz vairs nerūp, viņam nerūp.

GĪNA (*nolikusi šuvekli pie malas, paņem no galda zīmuli un nelielu burtnīcu*). Vai tu atceries, cik daudz mēs šodien izdevām par sviestu?

HEDVIGA. Vienu kronu un sešdesmit piecas ēres.

GĪNA. Tiesa gan. (*Pieraksta.*) Briesmīgi daudz sviesta mēs te izlietojam. Un vēl ne daudz izgāja par spēkoto desu un sieru... paga, jāpaskatās... (*Pieraksta.*)... un vēl bija par šķiņķi... hm... (*Saskaita kopā.*) Jā, nu jau būs...

HEDVIGA. Un vēl nāk klāt alus.

GĪNA. Jā, saprotams. (*Pieraksta.*) Tas nāk klāt; bet tā tam j ā b ū t.

HEDVIGA. Bet mums abām nevajadzēja neko siltu vakariņās, jo tēvs ir ārpus mājas.

GĪNA. Tiesa. Un tas bija labi. Nu, un astoņas kronas piecdesmit taču man ienāca par fotogrāfijām.

HEDVIGA. Padomā... t i k daudz!

GĪNA. Tieši astoņas kronas piecdesmit.

Klusums. Gīna atkal ķeras pie šuvekļa. Paņēmusi papīru un zīmuli, Hedviga sāk kaut ko zīmēt, kreiso roku aizlikusi priekšā gaismai no lampas.

HEDVIGA. Vai nav jauki iedomāties, ka tēvs ir lielās viesībās pie lieltirgotāja Verles?

GĪNA. Nevar jau teikt, ka viņš ir pie lieltirgotāja. Jo ielūgumu taču atsūtīja viņa dēls. (*Mazliet vēlāk.*) Ar lieltirgotāju jau mums nav nekādu darīšanu.

HEDVIGA. Es milzīgi gaidu tēvu atgriežamies mājās. Jo viņš man apsolīja, ka palūgs no Sērbija kundzes priekš manis kaut ko garšīgu.

GĪNA. Jā, t a i s mājās labumu netrūkst, vari man ticēt.

HEDVIGA (*turpina zīmēt*). Un mazliet izsalkusi gandrīz arī esmu.

Ar papīra sainīti padusē un otru sainīti mēteļa kabatā pa gaitenā durvīm ienāk vecais Ēkdāls.

GĪNA. Vēlu vedaistēvs šovakar nāk mājās.

ĒKDĀLS. Kantori bija aiztaisījuši ciet. Bija jāgaida pie Groberga. Un tad man bija jāiet tur cauri... hm.

HEDVIGA. Un vai tev iedeva kaut ko jaunu pārrakstīšanai, vecotēv?

ĒKDĀLS. Krietnu sainīti. Palūk, te.

GĪNA. Tas labi.

HEDVIGA. Un kabatā tev arī kaut kas ir.

ĒKDĀLS. Ak tā? Nieki, tur nekā nav. (*Noliek spieķi kaktā.*) Te man būs darbs labam laikam, Gīna. (*Pabīda mazliet sāņus divviru durvju vienu pusi.*) Cst! (*Brītiņu ieskatījies tai telpā, atkal aizbīda durvis ciet.*) He, he! Visi guļ, ka vai nu. Un pati ir apgūlusies kurvī. He, he!

HEDVIGA. Vai tu, vecotēv, esi drošs, ka viņai tur, tai kurvī, nesarst?

ĒKDĀLS. Kas tev nāk prātā! Ka varētu salt? Tik biezas salmos? (*Iet uz tālākajām durvīm pa kreisi.*) Tur taču būs sērkokciņi?

GĪNA. Sērkokciņi stāv uz kumodes.

Ēkdāls ieiet savā istabā.

HEDVIGA. Dikti labi, ka vecaistēvs ir dabūjis visus tos pārrakstīšanas darbus.

GĪNA. Jā, mūsu nabaga vecaistēvs; nopelna sev vismaz kādu kabatas naudiņu.

HEDVIGA. Un tad viņam neatliek laika visu priekšpusdienu dēdēt tur lejā pie riebīgās Ēriksena madāmas, viņas restorānīnā.

GĪNA. Jā, tas jau arī.

Īss klusuma brīdis.

HEDVIGA. Kā tu domā, vai viņi vēl sēž pie vakariņu galda?

GĪNA. Dievs vien to zina; var jau būt, visnotaļ.

HEDVIGA. Iedomājies visus tos labos ēdienus, ko tēvs dabū nobaudīt! Esmu droša, ka mājās viņš pārņāks līkums un ar jauniem spēkiem. Vai tev arī tā liekas, māt?

GĪNA. Jā, bet, paklau, kaut mēs varētu viņam pastāstīt, ka esam jau izrējušas istabu.

HEDVIGA. Šovakar tas nav vajadzīgs.

GĪNA. Tas nāks mums tikai par labu, Hedviga. Istaba stāv tukša.

HEDVIGA. Nē, es domāju — nevajag teikt tāpēc, ka šovakar tēvs tāpat jau būs labā noskaņojumā. Labāk, ka tas par istabu paliek kādai citai reizei.

GĪNA (*paceļ acis uz Hedvigu*). Vai tev ir prieks, ka vari pastāstīt tēvam kaut ko labu, kad viņš vakaros atgriežas mājās?

HEDVIGA. Jā, jo tad mums te ir vairāk līksmības.

GĪNA (*iegrimst pati savās domās*). Ak jā, tā var būt gan.

Vecais Ēkdāls, atkal parādījies, pošas uz pirmajām durvīm pa kreisi.

GĪNA (*līdz pusei pagriezusies savā krēslā*). Vai vecamtēvam virtuvē kaut ko vajag?

ĒKDĀLS. Jā, tā ir. Bet palieciet vien sēžam. (*Iziet.*)

GĪNA. Nerakņāsies taču tur pa oglēm? (*Brīdi nogaidījusi.*) Vai tu, Hedviga, neizietu paskatīties, ko viņš tur dara?

Ēkdāls atkal atgriežas ar kūpoša ūdens krūzīti rokā.

HEDVIGA. Esi iesmēlis silto ūdeni, vecotēv?

ĒKDĀLS. Jā, tā ir. Man vajag. Man jāraksta; un tinte ir bieza kā putra... hm.

GĪNA. Bet vecamtēvam vispirms jāpaēd vakara maltīte. Ir jau nolikta iekšā.

ĒKDĀLS. Lai nu paliek tā vakara maltīte, Gīna. Es esmu stipri aizņemts, kā teikt. Un negribu, ka man kaut ko nes istabā. To es negribu... hm.

Ēkdāls ieiet savā istabā. Gīna un Hedviga saskatās.

GĪNA (*klusā balsī*). Vai tu vari iedomāties, kur viņš dabūjis naudu?

HEDVIGA. Droši vien būs dabūjis no Groberga.

GĪNA. Nē, tas nu nevar būt. Grobergs taču naudu vienmēr atsūta m a n.

HEDVIGA. Tad būs dabūjis pudeli kaut kur uz parāda.

HEDVIGA. Vai tie kambarkungi uzdziedāja arī? Vai varbūt kaut ko nolasīja priekšā?

JALMARS. Nē, tikai niekus gvelza. Un gribēja, lai es viņiem kaut ko nodeklamēju; bet uz to viņi mani nepiedabūja.

ĒKDĀLS. Uz to tevi nepiedabūja, Jalmar?

GĪNA. Bet būtu taču varējis nodeklamēt.

JALMARS. Nē; cilvēkam nav jādanco pēc citu stabules. (*Staigā šurpu turpu.*) Es vismaz tā nedāru.

ĒKDĀLS. Labi, labi; Jalmars nav tam piemērots, viņš nu nav.

JALMARS. Es nezinu, kāpēc tieši man būtu jāgādā par uzjautrinājumiem, kad retu reizi esmu viesos. Lai citi papūlas. Tie malači staigā no viena viesību nama uz otru, mielodamies un dzerdami dienu no dienas. Lai tad arī papūlas par tiem labumiem, ar ko ir mielojušies.

GĪNA. Bet to tak tu viņiem neteici?

JALMARS (*dungo*). Ho-ho-ho, šo to dabūja gan dzirdēt.

ĒKDĀLS. Un pat kambarkungi arī!

JALMARS. Neiztika bez tā. (*Izvairīgi.*) Pēc tam mums iznāca nelielas pārrunas par tokajieti.

ĒKDĀLS. Par tokajieti, Jalmar? Smalks vīns, nudien.

JALMARS (*apstājas*). V ar gadīties, ka smalks. Bet man tev jāteic, ka visi gadagājumi nav vienlīdz smalki; visu nosaka tas, cik daudz saules vīnogas ir baudījušas.

GĪNA. Tu nu gan visu zini, Ēkdāl, patiešām.

ĒKDĀLS. Un tad jums par to iznāca pārrunas.

JALMARS. Gribēja jau gan viņi to iesākt; bet tad dabūja zināt, ka līdzīgi ir ar kambarkungiem. Arī kambarkungu vidū visi gadagājumi nav vienlīdz smalki — kā tiem tur tika pateikts.

GĪNA. Ko tu tikai visu neizdomā!

ĒKDĀLS. He-he! Un tas viss tiem tika pasniegts priekšā?

JALMARS. Tieši acīs kambarkungi to dabūja.

ĒKDĀLS. Paklausies, Gīna, viņš pateicis to kambarkungiem tieši acīs.

GĪNA. Padomā, tieši acīs.

JALMARS. Jā, bet es negribu, ka par to runā. Par tādām lietām tālāk nestāsta. Un dabiski taču, ka tas viss notika pavisam draudzīgā gaisotnē. Tie taču patīkami, jauki cilvēki; kāpēc lai es viņus sāpinātu? Tas būtu nevietā!

ĒKDĀLS. Un tomēr tieši acīs...

HEDVIGA (*pieglaudīgi*). Cik jauki ir redzēt tevi frakā! Tev piestāv, tēvs!

JALMARS. Vai ne? Un šī ir tieši laikā. Tik nevainojami pieguļ augumam, it kā būtu man šūta... varbūt tikai mazliet par šauru padusēs... palīdzi man novilkt, Hedvig! (*Novelk fraku.*) Es labāk uzvilksu jaku. Kur mana jaka, Gīna?

GĪNA. Te jau ir. (*Atnes jaku un palīdz viņam uzvilkt.*)

JALMARS. Tā! Tikai neaizmirsti, ka Molvīkam fraka jādabū atpakaļ rīt no paša rīta.

GĪNA (*noliek fraku pie malas*). Par to es parūpēšos.

JALMARS (*pastaipās*). Šitā cilvēks tomēr jūtas mājīgāk. Un tāda brīva un ērta mājas jaka labāk piedien manai būtībai. Vai tev tā nešķiet, Hedvig?

HEDVIGA. Tā ir, tēvs!

JALMARS. Kad es šitā izvelku ārā kaklauta stūrus, lai plīv... paskat! Ko?

HEDVIGA. Jā, labi pietāv pie ūsām un pie biežajiem, cirtanajiem matiem.
JALMARS. Es tos sauktu nevis par cirtainiem, bet drīzāk jau par viņainiem.

HEDVIGA. Jā, jo ir tik stipri sacirtojušies.

JALMARS. Patiesībā viņaini sagūluši.

HEDVIGA (*mazliet vēlāk, paraustījusi tēvu aiz jakas stūra*). Tēvs!

JALMARS. Nu, kas ir?

HEDVIGA. Ai, vai nu tu nezini, kas!

JALMARS. Nē, skaidrs, ka nezinu, kas tad ir?

HEDVIGA (*smiedamās un žēlodamās*). Ak, mīļais tēvs; nemoki mani vairs ilgāk!

JALMARS. Bet k a s tad ir?

HEDVIGA (*parausta viņu*). Nu, pasaki; dod nu man tos, tēvs! Zini taču, tos apsolītos gardumus!

JALMARS. Ai, nē, kā es varēju to aizmirst!

HEDVIGA. Nē, tēvs, tu tikai ar mani nerrojiem! Kaunies! Kur tev tie ir?

JALMARS. Jā, patiesībā jau nebiju aizmirsis. Pagaidi brītiņu! Man ir tev kaut kas cits,
Hedvig. (*Piegājis pie frakas, meklē pa kabatām.*)

HEDVIGA (*lēkā un sit plaukstas*). Ak, māt, māt!

GĪNA. Redzi nu; kad pienāk laiks, tad...

JALMARS (*izvilcis kādu papīra lapiņu*). Skat, te tas ir.

HEDVIGA. T a s? Bet tas jau tikai papīriņš!

JALMARS. Tā ir ēdienkarte, meitiņ; visa ēdienkarte. Te ir rakstīts "Menu", tas no-
zīmē — "ēdienkarte".

HEDVIGA. Un nekā cita tev nav?

JALMARS. To citu es aizmirsu, vai dzirdi. Bet tu vari ticēt maniem vārdiem: našķēšanās
ar kārumiem ir nelāga bauda. Apsēdies nu pie galda un palasi to ēdienkarti,
un pēc tam es tev aprakstīšu, kā tie ēdieni garšo. Paskat te, Hedviga!

HEDVIGA (*asaras rīdama*). Paldies!

Viņa apsēžas, tomēr nelasa. Gīna dod viņai kādu zīmi. Jalmars to ievēro.

JALMARS (*staigā apkārt*). Ģimenes apgādniekam ir jādomā par ārkārtīgi daudzām
lietām; un, ja viņš tikai kādu nieciņu aizmirst, tūlīt ir jāredz gari izstiepti
ģīmji. Nu, bet cilvēks jau arī pie t ā pierod. (*Apstājas pie vecā vīra krāsns
tuvumā.*) Vai tur iekšā šovakar esi ieskatījies, tēvs?

ĒKDĀLS. Jā, vai vari iedomāties? Viņa iekārtojusies kurvī.

JALMARS. Va tu re, k u r v ī iekārtojusies! Tad jau sāk pie tā pierast.

ĒKDĀLS. Jā, Jalmars; to jau es paredzēju. Bet nu, vai saproti, nu tur vēl kas būtu
jādara...

JALMARS. Uzlabojumi, jā.

ĒKDĀLS. Bet tas ir j ā i z d a r a, Jalmars.

JALMARS. Jā, parunāsim par tiem uzlabojumiem, tēvs! Nāc, apsēdīsimies uz dīvanā!

ĒKDĀLS. Lai notiek! Hm, man tikai liekas, ka vispirms man jāpiebāž pipe... un iztīrīt
arīdzan vajag. Hm. (*Viņš ieiet savā istabā.*)

GĪNA (*ar smaidu Jalmaram*). Pipe jāiztīra, Jalmars!

JALMARS. Kā tad, kā tad, Gīna, lai jau viņš — tas nabaga uz sēkļa uzskrējušais ve-
čuks... Jā, un pie tiem uzlabojumiem... pie tiem labāk ķersimies rīt.

GĪNA. Rīt tev nebūs laika, Ēkdāl.

HEDVIGA (*ar joni*). Kā tad tā?

GĪNA. ...padomā par visām tām kopijām, kas jāretušē; daudzi pēc tām ir jau prasījuši.

JALMARS. Re nu; atkal jau tās kopijas. Tā m jābūt gatavām. Un jauni pasūtījumi varbūt arī ir ienākuši?

GĪNA. Nav diemžēl; rīt man nav nekā cita — tikai tie divi portreti, kā tu zini.

JALMARS. Nav nekā cita? Nuja, kad neķeras tā īsti klāt, tad...

GĪNA. Bet ko tad lai es daru? Lieku avīzēs, cik vien spēju, kā man šķiet.

JALMARS. Ko nu tās avīzes un avīzes; redz, kāds no tā labums. Un istabu ar neviens laikam vēl nav nācis skatīties?

GĪNA. Nē, vēl nav.

JALMARS. To jau varēja gaidīt. Ja cilvēks nepiestrādā, tad... Vajag tā pa īstam saņemties, Gīna!

HEDVIGA (*iet uz tēva pusi*). Es varbūt tev atnesīšu flautu, tēvs?

JALMARS. Nē, nevajag; man nekādu prieku šai pasaulē nevajag. (*Staiģā apkārt.*) Jā, strādāšu rīt; darbs nekur neizpaliks. Strādāšu, cik ilgi vien man pietiks spēka...

GĪNA. Manu mīļo, labo Ēkdāl, tā taču tas nebija domāts.

HEDVIGA. Varbūt man atnest tev pudeli alus, tēvs?

JALMARS. Nē, nē. Man itin neko nevajag... (*Apstājies.*) Alu? Vai tu teici — alu?

HEDVIGA (*moži*). Jā, tēvs, brīnišķīgu, svaigu alu.

JALMARS. Nu, ja tu tik dikti gribi, tad atnes ar vienu pudeli.

GĪNA. Jā, atnes gan; un mums būs priecīgāks prāts.

Hedviga skrien uz virtuves durvīm.

JALMARS (*pie krāsns, apturējis Hedvigu, skatās uz viņu; satvēris viņas galvu, piespiež sev klāt*). Ak, Hedviga! Hedviga!

HEDVIGA (*priecīga līdz asarām*). Mīļais, mīļais tēvs!

JALMARS. Nē, tā man nesaki. Tur es sēdēju un mielojos pie tā bagātā vīra galda — sēdēju un izēdos pie galda, kas vai lūst!... Un tomēr varēju!...

GĪNA (*pie galda sēdēdama*). Ko, niekus, Ēkdāl!

JALMARS. Jā! Visus tos sīkumus neņemiet vērā. Zināt taču, ka es jūs tomēr mīlu!

HEDVIGA (*apķeras tēvam apkārt*). Un tu, tēvs, mums arī esi bezgala mīļš!

JALMARS. Un, ja pa starpām kādu reizīti es esmu aplams, tad — ak, Dievs Kungs — atcerieties, ka esmu bēdu plosīts vīrs. Ek! (*Izslauka acis.*) Alus neder tādā brīdī. Padod man flautu.

Hedviga pieskrien pie etažeres un atnes flautu.

JALMARS. Paldies! Tā ja. Ar flautu rokā un jums abām blakus — o!

Hedviga apsēžas līdzās Gīnai pie galda; Jalmars staiģā šurpu turpu un noskaņojies sāk spēlēt bohēmiešu tautas dejas melodiju, taču lēnā, elģīgiskā tempā un iejūtīgi.

JALMARS (*pārtraucis melodiju, pastiepj Gīnai kreiso roku, aizkustināts saka*). Lai nu zem mūsu jumta būtu cik šauri un pieticīgi būdams, Gīna, tās tomēr ir mājas. Un es saku: te ir labi.

Jalmars atkal sāk spēlēt; tūlīt pēc tam pie gaitēņa durvīm kāds piekļauvē.

GĪNA (*pieceļas*). Kuš, Ēkdāl, — man liekas, tur kāds nāk.
JALMARS (*noliek flautu uz etažeres*). Re nu, atkal jau!

Gīna aiziet un atver durvis.

GRĒGERSS VERLE (*no gaitēņa*). Piedošanu...

GĪNA (*mazliet atkāpusies*). Ai!

GRĒGERSS. ...vai te nedzīvo fotogrāfs Ēkdāls?

GĪNA. Dzīvo gan.

JALMARS (*iet uz durvju pusi*). Grēgers! Esi tomēr ieradies! Nu, tad nāc vien iekšā!

GRĒGERSS (*ienāk*). Teicu taču, ka gribu uznākt pie tevis augšā.

JALMARS. Bet šovakar?... Vai tad tu pameti viesus?

GRĒGERSS. Gan viesus, gan savu dzimto māju. Labdien, Ēkdāla kundze. Nezinu, vai jūs mani vēl pazīstat?

GĪNA. Ak, jā; jauno Verles kungu pazīt nav nemaz tik grūti.

GRĒGERSS. Tiesa, esmu līdzīgs savai mātei; un viņu jūs droši vien atceraties.

JALMARS. Tu saki, ka esi aizgājis prom no mājas?

GRĒGERSS. Jā, es pārvācos uz viesnīcu.

JALMARS. Ak tā. Nu, ja jau esi šurp atnācis, tad novelc virsdrēbes un apsēdies.

GRĒGERSS. Paldies!

Novelc virsdrēbes. Viņš ir pārgērbies vienkāršā, pelēkā zemnieciska izskata tērpā.

JALMARS. Šeit uz dīvēna. Lai tev būtu ērti.

Grēgers apsēžas uz dīvēna, un Jalmars — uz krēsla pie galda.

GRĒGERSS (*skatās apkārt*). Tad te tu esi noenkurojies, Jalmar! Un te tu tātd dzīvo.

JALMARS. Šī ir darbnīca, kā tu labi redzi...

GĪNA. Te mums ir rūmīgāk; tāpēc mēs vislabāk uzturamies te, darbnīcā.

JALMARS. Agrāk mēs dzīvojām labāk; bet šim dzīvoklim ir lielas priekšrocības — te ir tik brīnišķīgas blakus telpas...

GĪNA. Un gaitēņa otrā pusē mums vēl istaba, ko varam izīrēt.

GRĒGERSS (*Jalmaram*). Skat, skat, — īrnieki ar tev ir.

JALMARS. Nē, vēl ne. Tik ātri tas neiet, vai zini; cilvēkam ir jābūt apsviedīgam. (*Hedvigai*.) Mums taču bija alus, vai ne?

Hedviga pamājusi dodas uz virtuvi.

GRĒGERSS. Un tā ir tava meita?

JALMARS. Jā, Hedviga.

GRĒGERSS. Un viņa ir tavs vienīgais bērns?

JALMARS. Jā, vienīgais. Viņa mums ir vislielākais prieks šai pasaulē un... (*pazemina balsi*) viņa mums sagādā arī vislielākās rūpes, Grēgers.

GRĒGERSS. Ko tu runā!

JALMARS. Tā ir; jo pastāv lielas briesmas, ka viņai būs jāzaudē redze.

GRĒGERSS. Kļūs akla!

JALMARS. Jā. Vēl tikai pirmās pazīmes sevi pieteikušas; vēl var paiet krietns laiks.

Tomēr ārsts ir mūs brīdinājis. Tas ir neizbēgami.

GRĒGERSS. Cik briesmīga nelaime! Kā tas nācies?

JALMARS (*nopūšas*). Jādomā, ka tā ir iedzimta vaina.

GRĒGERSS (*saraujas*). Iedzimta?

ĢĪNA. Ēkdāla mātei arī bija vāja redze.

JALMARS. Jā, tēvs tā saka; es jau māti neatceros.

GRĒGERSS. Nabaga bērns. Un kā viņa to uzņēma?

JALMARS. Ak, tu jau vari noprast, ka mums nav dūšas viņai to pateikt. Viņa nenojauš briesmas. Līksmi un bezrūpīgi kā mazs putnēns vīterodama, viņa ieslīdēs dzīves mūžīgajā naktī. (*Satriekts.*) Ai, cik briesmīgi grūti man ir to panest, Grēgers!

Hedviga ienes un noliek uz galda paplāti ar alu un glāzēm.

JALMARS (*noglauda meitenei galvu*). Mīļš paldies, Hedviga!

Hedviga, aplikusi roku tēvam ap kaklu, kaut ko iečukst viņam ausī.

JALMARS. Nē! Sviestaizes nu gan tagad ne! (*Paceļ acis.*) Jā, ja nu varbūt Grēgerss gribētu vienu?

GRĒGERSS (*noraidoši*). Nē, nē, pateicos!

JALMARS (*joprojām skumīgi*). Tomēr dažas jau vari ienest. Man kāds riecieni ietu pie sirds. Un pielūko, lai sviests uz maizes būtu bagātīgi.

Hedviga, apmierināti pamājusi, atkal iziet virtuvē.

GRĒGERSS (*pavadījis meiteni ar acīm*). Citādi, man liekas, viņa izskatās pavisam spirta un vesela.

ĢĪNA. Jā, citādi jau viņai, paldies Dievam, nav nekādas vainas.

GRĒGERSS. Ar laiku viņa kļūs līdzīga jums, Ēkdāla kundze. Cik veca viņa tagad varētu būt?

ĢĪNA. Hedvigai pavisam drīz būs tieši četrpadsmit gadu; parīt viņai ir dzimšanas diena.

GRĒGERSS. Tad saviem gadiem viņa ir samērā liela.

ĢĪNA. Jā, pēdējā gada laikā ir stipri paaugusies.

GRĒGERSS. Pēc tiem, kuri aug, mēs vislabāk redzam, cik paši paliekam veci. Cik ilgi tad jūs jau esat precējušies?

ĢĪNA. Mēs — precējušies... jā, drīz jau būs piecpadsmit gadu.

GRĒGERSS. Nē, vai tiešām tik ilgs laiks jau pagājis?!

ĢĪNA (*kļuvusi uzmanīga, paceļ uz Grēgersu acis*). Jā, patiešām, tā ir gan!

JALMARS. No visas tiesas. Pēc dažiem mēnešiem būs piecpadsmit gadu. (*Maina tematu.*) T e v tur uzņēmumā kalnos tie būs bijuši gari gadi, vai ne, Grēgers?

GRĒGERSS. Kamēr dzīvoju, bija gari... nu, atskatoties, nemaz vairs nezīnu, kur tas laiks izkūpējis.

Vecais Ēkdāls mazliet nedrošā gaitā iznāk no savas istabas bez pīpes, bet ar savu veco formas cepuri galvā.

ĒKDĀLS. Vadzi, Jalmar, nu varam apsēsties un to izrunāt... hm. Kas tas nu tur bij?
JALMARS (*iet viņam pretī*). Pie mums ir ciemiņš, tēvs! Grēgerss Verle... Es nezinu, vai tu viņu atceries.

ĒKDĀLS (*skatās uz Grēgersu, kas piecēlies*). Verle? Dēls, vai? Ko tam no manis vajag?

JALMARS. No tevis neko nevajag; pie manis ir atnācis.

ĒKDĀLS. Tad nekas tāds nedraud.

JALMARS. Skaidrs, ka nekas nedraud, nē.

ĒKDĀLS (*savicina rokas*). Tad ne jau par t o, rau. Man jau nav bail, bet...

GRĒGERSS (*pieiet Ēkdālam klāt*). Gribēju tikai pasveicināt jūs no vecajām medību vietām, leitnant Ēkdāl!

ĒKDĀLS. No medību vietām?

GRĒGERSS. Jā, tur kalnos ap Heidāles uzņēmumu.

ĒKDĀLS. Ak tur kalnos. Jā, savulaik mani tur labi pazina.

GRĒGERSS. Tolaik jūs bijāt varens mednieks.

ĒKDĀLS. Bija tā, jā. Laikam gan. Jūs skatāties uz formas cepuri. Es nevienam neprasu atļauju to te iekšā valkāt. Ka tik uz ielas nerādos tajā, tad...

Hedviga ienes un noliek uz galda šķīvi ar sviestmaizēm.

JALMARS. Apsēdies nu, tēvs, un izdzer glāzi alus. Lūdzu, Grēgers!

Kaut ko murminādams, Ēkdāls aizlumpato līdz dīvanam. Grēgerss apsēžas uz krēsla, kas viņam vistuvāk. Jalmars — otrā pusē Grēgersam; Ģīna sēž un šuj mazliet atstatus no galda. Hedviga nostājusies tēva tuvumā.

GRĒGERSS. Vai jūs vēl atceraties t o s laikus, leitnant Ēkdāl, kad mēs ar Jalmaru jūs vasarā un pa Ziemsvētkiem tur, kalnos, apciemojām?

ĒKDĀLS. Apciemojāt? Nē, nē, nē, man nav palicis prātā. Bet to gan var teikt, ka esmu bijis alkatīgs mednieks, rau. Lāčus lai esmu šāvis. Deviņus gabalus noguldījis.

GRĒGERSS (*līdzjūtīgi viņu uzlūko*). Un nu nemaz vairs neejat medībās?

ĒKDĀLS. Ak, tā vis nevar teikt, rau. Pa reizītei jau medīju. Jā, bet ne jau t ā. Jo meža, rau... tā meža, meža... (*Iedzer.*) Vai mežam tur kalnos labi klājas?

GRĒGERSS. Nav vairs tik krāšņs kā jūsu laikos. Ir stipri izcirsts.

ĒKDĀLS. Izcirsts? (*Klusāk un it kā izbijies.*) Tas ir bīstami. Tam būs sekas. Mežs atriebjas.

JALMARS (*piepilda tēva glāzi*). Lūdzu, tēvs, lai iet vēl mazliet!

GRĒGERSS. Kā tāds brīvs vīrs kā jūs, tāds dabas cilvēks, var dzīvot sasmakušā pilsetā — te starp četrām sienām?

ĒKDĀLS (*viegli pasmaidījis, pašķielē uz Jalmaru*). Ak, te nemaz nav tik slikti. Patiešām nav slikti.

GRĒGERSS. Bet kā ar visu to, ar ko jūsu gars ir saaudzis kopā? Tie dzestrie vēsmu glāsti un brīvā dzīve mežā un norās starp zvēriem un putniem?...

ĒKDĀLS (*smaida*). Vai mēs viņam parādīsim?

JALMARS (*steigšus un mazliet apmulsis*). Ai, nē, tēvs; šovakar ne!

GRĒGERSS. Ko viņš grib man rādīt?

ALMARS. Ak, tas tikai kaut kas tāds... kādu citu reizīti tu dabūsi redzēt!

GRĒGERSS (*turpina vecajam vīram*). Jā, tieši t o jau es domāju, leitnant Ēkdāl! Ka jums būtu jābrauc man līdzī uz uzņēmumu, jo drīz jau es atkal braukšu prom. Tur kalnos jūs droši vien arī varētu dabūt kādus rakstu darbus. Un te taču jums nav itin nekā tāda, kas spētu jūs iepriecināt un uzmundrināt.

KDĀLS (*izbrīnījies blenž uz Grēgersu*). Itin nekā tāda, kas spētu m a n i?!
 GRĒGERSS. Jums ir Jalmars, nuja; bet viņam atkal ir savējie. Un tāds vīrs kā jūs, tāds, ko vienmēr pievilcis viss brīvais un mežonīgais...

KDĀLS (*uzsit pa galdu*). Jalmar, nu viņš d a b ū s to redzēt!

ALMARS. Nē, bet vai ir vērts, tēvs? Tumšs taču un...

KDĀLS. Nieki, mēness spīd. (*Pieceļas.*) Viņš d a b ū s to redzēt, es saku. Ejam! Bet tu nāc man palīgā, Jalmar!

HEDVIGA. Ak, jā, ej gan palīgā, tēvs!

ALMARS (*pieceļas*). Jā jau jā.

GRĒGERSS (*Gīnai*). Par ko ir runa?

GĪNA. Ai, tikai neiedomājieties, ka tas ir kaut kas īpaši jocīgs.

KDĀLS un Jalmars ir aizgājuši līdz aizmugures sienai un atbīda sāņus katrs savu durvju pusi; Hedviga palīdz vecajam vīram; Grēgerss ir palicis stāvam pie dīvāna; Gīna sēž kā sēdējusi un šuj. Pa atvērtajām durvīm redzami plaši, gari neregulāras formas bēniņi ar tumšiem kaktiem un pāris neaizsegtiem skursteņu stabiem. Caur jumta lūkām daļu no lielās telpas apspīd spoža mēness gaisma; pārējā daļa ir dziļā ēnā.

KDĀLS (*Grēgersam*). Esiet tik labs un panāciet šurp!

GRĒGERSS (*pieiet pie viņiem*). Kas tad tur īsti i r?

KDĀLS. Varat paskatīties. Hm.

ALMARS (*mazliet apmulsis*). T ē v a valstība, kā tu noproti.

GRĒGERSS (*pie durvīm, ieskatās bēniņtelpā*). J ū s turat vistas, leitnant Ēkdāl!

KDĀLS. T ā viņš ir, mēs turam vistas. Nu tās ir laktā. Bet jums tās visticpas vajadzētu redzēt dienas gaismā, paties!

HEDVIGA. Un tad vēl tur ir...

KDĀLS. Kuš, kuš; nesaki vēl neko.

GRĒGERSS. Un baloži ar jums ir, es redzu.

KDĀLS. Ir, ir, kā gan citādi, baloži ar mums ir! Perē tur augšā zem jumta kores, jo baložiem vislabāk patīk būt augstu, kā jūs noprotat.

ALMARS. Tie te nav nekādi parastie baloži.

KDĀLS. Parastie! Nē, kur nu! Mums ir turmanbaloži, un pāris guzainie mums arī ir. Bet panāciet nu te! Vai redzat to būri tur pie sienas?

GRĒGERSS. Jā, kam jums tas?

KDĀLS. Pa nakti tur guļ truši, mīlīt.

GRĒGERSS. Nūū; un truši arī ir?

KDĀLS. Jā, pats jau jūs, sasper jods, varat iedomāties, ka mums ir truši! Viņš mums, Jalmar, jautā, vai mums esot truši. Hm! Bet n u, saproties, būs pats nopietnākais! N u tik būs! Pavirzies mazliet nost, Hedvig. Nostājieties šeit; tā, labs ir, un paskatieties lejup. Vai redzat kurvi ar salmiem iekšā?

GRĒGERSS. Redzu. Un kurvī ir kāds putns.

ĒKDĀLS. Hm... “kāds putns”...

GRĒGERSS. Vai tā nav pīle?

ĒKDĀLS (*aizskarts*). Jā, saprotams, ka pīle.

JALMARS. Bet k a s par pīli, kā tu domā?

HEDVIGA. Tā nav no prastajām pīlēm...

ĒKDĀLS. Kuš!

GRĒGERSS. Un turku pīle arī tā nav.

ĒKDĀLS. Nē, Verles... kungs, turku pīle nav, bet mežapīle gan.

GRĒGERSS. Nē, vai patiešām? Mežapīle?

ĒKDĀLS. Tā gan, tā viņš ir. Tas “putns”, kā jūs sacījāt, ir mežapīle, nudien. Mūsu mežapīle, brālīt.

HEDVIGA. M a n a mežapīle. Jo tā pieder m a n.

GRĒGERSS. Un var dzīvot te augšā bēniņos? Un labi justies?

ĒKDĀLS. Jūs taču saprotat, ka viņai te ir sile ar ūdeni, kur paplunčāties.

JALMARS. Svaigs ūdens katru otro dienu.

ĢĪNA (*pagriezusies pret Jalmaru*). Bet, manu labo Ēkdāl, te metas ledaini auksts.

ĒKDĀLS. Hm, tad jau būs jātaisa ciet. Un naktsmieru te traucēt arī nav jēgas. Pieliec roku, Hedvig!

Jalmars un Hedviga sabīda kopā bēniņdurvis.

ĒKDĀLS. Kādu citu reizi jūs dabūsiet viņu apskatīt pa īstam. (*Apsēžas atzveltnes krēslā pie krāsns.*) Ū, mežapīles ir aplam neparastas, ticiet man!

GRĒGERSS. Bet kā jūs, leitnant Ēkdāl, viņu noķērāt?

ĒKDĀLS. Es viņu nenokēru, nē. Te pilsētā ir kāds vīrs, kuram mums par to ir jāpateicas.

GRĒGERSS (*mazliet pārsteigts*). Tas taču nebūs mans tēvs?

ĒKDĀLS. Jā, kā aci! Tieši jūsu tēvs. Hm.

JALMARS. Dīvaini, ka tu varēji t o uzminēt, Grēgers!

GRĒGERSS. Tu taču pirmīt man stāstīji, ka manam tēvam par daudz ko esi parādā; un tad man ienāca prātā, ka...

ĢĪNA. Bet tieši no paša lieltirgotāja jau mēs to pīli nedabūjām...

ĒKDĀLS. Tikpat labi varam par to pateikties arī Hokonam Verlem, Ģīna. (*Grēgersam.*) Viņš bija izbraucis ar laivu, saprotiet, un uz pīli izšāva. Bet jūsu tēvs — viņš tagad gaužām slikti redz. Hm, un aizšāva vien.

GRĒGERSS. Ak tā. Dabūja tikai dažas skrotis iešaut.

JALMARS. Jā, trāpīja ar kādām divām trim.

HEDVIGA. Zem spārna tās bija, un mežapīle nevarēja palidot.

GRĒGERSS. Nu, un nogāja dibenā, vai?

ĒKDĀLS (*miegaini, ar mīkstu mēli*). Z i n ā m s. Mežapīles vienmēr tā dara. Nolaizas dibenā, brālīt, cik dziļi vien var; ieķeras aļģēs un laminārijās un visos tais mēšlos, kas t u r lejā. Un augšā vairs neuzpeld.

GRĒGERSS. Bet j ū s u mežapīle, leitnant Ēkdāl, taču uznāca atkal augšā.

ĒKDĀLS. Jūsu tēvam, viņam bija tik varen attapīgs suns. Tas suns bija ieniris un uznesis pīli atkal augšā.

GRĒGERSS (*pagriezies pret Jalmaru*). Un tā jūs viņu dabūjāt te?

JALMARS. Uzreiz vēl ne. Vispirms viņa nonāca mājās pie tava tēva, bet tur nejutās labi; un tad Petersens saņēma rīkojumu pīli nomaitāt...

EKDĀLS (*pusmiegā*). Hm, jā, Petersens, tas sēnalu pakaussis...

JALMARS (*klusākā balsī*). Un, redzi, tā mēs viņu dabūjām; jo tēvs Petersenu mazliet pazīst; un, padzirdējis par to mežapīli, nokārtoja, ka tā nonāk pie mums.

GRĒGERSS. Un tur bēniņos mežapīle nu jūtas pavisam labi.

JALMARS. Jā, zini, gluži neticami labi. Ir uzbarojusies. Nu, un tik ilgi jau ir mitinājusies te iekšā, ka īsto dzīvi brīvā dabā ir aizmirsusi; t u r tas suns aprakts.

GRĒGERSS. Tai ziņā tev, protams, taisnība, Jalmar. Ka tikai nekad vairs neredz debesis un jūru... Bet nu ilgāk es vairs neuzdriekstos palikt, jo, man liekas, tavs tēvs ir iemidzis.

JALMARS. Ak, ja tamdēļ...

GRĒGERSS. Bet vai tiesa... tu teici, ka vari vienu istabu izīrēt, ...vienu brīvu istabu?

JALMARS. Jā, un kas tad ir? Vai tu varbūt zini kādu, kas...

GRĒGERSS. Vai e s nevarētu to istabu dabūt?

JALMARS. Tu?

ĢĪNA. J ū s, Verles kungs, nē...

GRĒGERSS. Vai varu to istabu dabūt? Tad ievākšos jau rīt no rīta.

JALMARS. Jā, tev mēs izīrēsīm ar vislielāko prieku...

ĢĪNA. Nē, Verles kungs, tāda istaba nav priekš jums.

JALMARS. K ā tu vari tā teikt, Ģīna?

ĢĪNA. Jā, jo tā istaba nav ne liela diezgan, ne gaiša diezgan un...

GRĒGERSS. Tas nav tik svarīgi, Ēkdāla kundze.

JALMARS. Man tā liekas diezgan jauka istaba; un mēbeles arī nav nemaz tik sliktas.

ĢĪNA. Bet padomā par tiem diviem, kas dzīvo apakšā.

GRĒGERSS. Kas tie tādi ir?

ĢĪNA. Viens ir bijis mājskolotājs...

JALMARS. Tas ir kandidāts Molvīks.

ĢĪNA. ...un otrs ir kāds doktors, vārdā Rellings.

GRĒGERSS. Rellings? Viņu es mazliet pazīstu; vienu laiku viņam bija prakse kalnos Heidālē.

ĢĪNA. Divi pagalam vieglprātīgi vīri; vakaros ilgi paliek ārpus mājas un naktīs briesmīgi vēlu atgriežas; un ne jau vienmēr tad ir tā, ka...

GRĒGERSS. Pie tādām lietām ātri var pierast. Es ceru, ka ar mani būs tāpat kā ar mežapīli...

ĢĪNA. Hm, man liekas, atliksim to tomēr šovakar.

GRĒGERSS. Jūs nepavisam negribat, ka es te pie jums apmetos, Ēkdāla kundze.

ĢĪNA. Nē, diespasarg, kā jums tas nāk prātā?

JALMARS. Jā, tas patiešām jocīgi no tavas puses, Ģīna. (*Grēgersam.*) Bet vispirms saki man — vai tu gribi palikt pilsētā?

GRĒGERSS (*uzvelk virsdrēbes*). Jā, tagad domāju palikt te.

JALMARS. Un mājās pie sava tēva ne? Kādi tad tev nodomi?

GRĒGERSS. Ja vien es t o zinātu, tad tomēr nejustos tik briesmīgi piemeklēts. Bet, ja cilvēkam ir jānes tāds krusts, ka viņu sauc Grēgerss... "Grēgerss" — un turklāt "Verle"! Vai tu esi dzirdējis kaut ko tik pretīgu, Jalmar?

JALMARS. Man tā nemaz neliekas.

GRĒGERSS. Fu! Pē! Gandrīz vai apspļaudīt gribētos to puisi, kam tāds vārds. Bet ja nu man ir uzkrauts tas krusts kaklā un šai pasaulē mani sauc Grēgerss Verle, kā tas ir...

JALMARS (*smejas*). Ha-ha, un, ja tu nebūtu Grēgerss Verle, kas tad tu gribētu būt?

GRĒGERSS. Ja varētu izvēlēties, tad vislabāk gribētu būt izveicīgs suns.

GĪNA. Suns!

HEDVIGA (*spontāni*). Ai, nē!

GRĒGERSS. Jā, īsts, aplam izveicīgs suns; tāds, kas līdz dibenam ienirst pēc mežapīlēm, kuras nogrimušas lejā, dūnās, piekodušās aļģēm un laminārijām.

JALMARS. Vai zini ko, Grēgers, — no tā te visa es nesaprotu ne vārda.

GRĒGERSS. Nē, vārda tiešā nozīmē tas nav domāts. Bet rīt no rīta es tātad ievācos.

(*Gīnai.*) Ar mani jums nebūs nekādu rūpju, jo es visu daru pats. (*Jalmaram.*)

Par pārējo parunāsim rīt. Ar labu nakti, Ēkdāla kundze! (*Pamāj Hedvigai.*)

Ar labu nakti!

GĪNA. Ar labu nakti, Verles kungs!

HEDVIGA. Ar labu nakti!

JALMARS (*ir aizdedzinājis sveci*). Pagaidi maķenīt; es tev apgaismošu ceļu; uz trepēm droši vien ir tumšs.

Grēgerss un Jalmars iziet pa gaiteni durvīm.

GĪNA (*skatās tālumā ar šuvekli klēpī*). Jocīgas runas, vai ne, — ka viņš gribētu būt suns?

HEDVIGA. Man tev jāsaka viens, māt, — man liekas, viņš ar to domāja pavisam ko citu.

GĪNA. Ko t a s varētu nozīmēt?

HEDVIGA. Nezinu gan; bet šķita, ka viņš domātu pavisam ko citu nekā teica — visu laiku.

GĪNA. Tev tā l i e k a s? Jā, savādi.

JALMARS (*atgriežas*). Lampa vēl dega. (*Nodzēsis sveci, noliek to pie malas.*) Ak, beidzot cilvēks var dabūt mazliet ieēst. (*Iesācis ēst sviestmaizi.*) Nu tu redzi, Gīna, — ja tikai paskatās apkārt...

GĪNA. Kā — paskatās apkārt?

JALMARS. Jo tā taču tomēr ir veiksmē, ka mēs beidzot dabūjām to istabu izīrēt. Un vēl tādām cilvēkam kā Grēgerss, padomā — vienam vecam, labam draugam.

GĪNA. Jā, es patiešām nemaz nezinu, ko lai saku.

HEDVIGA. Ak, māt, tu redzēsi, mums te ies jautri!

JALMARS. Tu nu ar esi jocīga. Agrāk bijī kā apsēsta uz to izīrēšanu; un nu tev tas vairs nepatīk.

GĪNA. Jā, Ēkdāl, ja vien tas bijis kādam citam, tad... Bet kā tu domā, ko teiks liel-tirgotājs?

JALMARS. Vecāis Verle? Tas uz viņu neattiecas.

GĪNA. Bet tu taču vari nojaust, ka starp viņiem atkal ir notikusi kāda saskriešanās, ja reiz jaunais aizvācies prom no mājas. Zini taču, kā viņi abi satiek.

JALMARS. Jā, tā var gan būt, bet...

ĢĪNA. Un tagad lieltirgotājs var nodomāt, ka tu to esi izraisījis...

ALMARS. Lai jau domā vien! Lieltirgotājs Verle manā labā ir darījis milzīgi daudz; diespasarg, to es atzīstu. Bet tāpēc vien es uz mūžīgiem laikiem nebūšu no viņa atkarīgs.

ĢĪNA. Bet lāga Ēkdāl, tas var skart vecotēvu; viņš var pazaudēt to nieka peļņu, kas viņam ir pie Groberga.

ALMARS. Man gandrīz gribētos teikt: lai nu tur būtu kā būdams! Vai tad tādām vīram kā man nav pazemojoši redzēt savu sirmo tēvu staigājam kā izstumto? Bet nu jau drīz tas vadzīs būs pilns, es domāju. (*Paņēmis jaunu sviestmaizes šķēli.*) Ja man šai dzīvē patiešām ir kāds uzdevums, tad es ar to arī tikšu galā!

ĢEDVIGA. Ak, jā, tēvs! Ķeries tikai klāt!

ĢĪNA. Kuš; neuzmodini viņu!

ALMARS (*klusāk*). Es ar to t i k š u galā, es saku. Reiz pienāks tā diena, kad... Un tamdēļ ir labi, ka mēs dabūjām izīrēt to istabu; jo tad es esmu drusku neatkarīgāks. Un vīram ar savu uzdevumu dzīvē tādām ir jābūt. (*Pie atzveltnes krēsla, aizkustināts.*) Nabaga vecāis, sirmais tēvs. Paļaujies uz savu dēlu Jalmaru! Viņam ir plati pleci, tēvs! Katrā ziņā spēcīgi pleci... Vienā jaukā dienā tu pamodīsies un... (*Gīnai.*) Vai tu tam varbūt netici?

ĢĪNA (*pieceļas*). Protams, ticu; bet vispirms dabūsim viņu uz gultu.

ALMARS. Jā, tā gan.

Viņi saudzīgi satver veco vīru.

TREŠAIS CĒLIENS

Almara Ēkdāla darbnīca. Rīts; pa lielo logu, kas slīpajā jumtā, krīt iekšā dienas gaisma; aizkars atvilkts vaļā.

Almars sēž pie galda, retušēdamus kādu fotogrāfiju; viņam priekšā vēl vairākas citas bildes. Mazliet vēlāk mētelī un platmali galvā pa gaitenja durvīm ienāk Ģīna; uz rokas viņai pārsegts grozs.

ALMARS. Vai tu jau atpakaļ, Ģīna?

ĢĪNA. Jā, jāpasteidzas taču. (*Nolikusi grozu uz krēsla, noņem pārsegto audumu.*)

ALMARS. Vai pameti acis iekšā pie Grēgersa?

ĢĪNA. Jā gan. Tur izskatās aplam skaisti; tiklīdz ieradies, viņš tur ir vareni sācis iekārtoties.

ALMARS. Ak tā?

ĢĪNA. Jā, pats taču grib tikt ar visu galā, kā viņš teica. Un krāsni arī bija aizkūris; un aiztaisījis ciet aizbīdni, tā ka istaba ar dūmiem pilna. Ui, smirdoņa tāda ka...

ALMARS. Ak vai manu.

ĢĪNA. Un nu nāks pats labākais: viņam bij jānodzēš uguns, un visu mazgājamo ūdeni viņš ņem un iegāž krāsni, un grīda nu galīgi pārplūdusi un tik netīra, ka bail.

JALMARS. Tas nu gan bēdīgi.

GĪNA. Es uzsaucu augšā sētnieci, lai satīra tam sivēnam to postu; bet tur iekšā nevarēs tikt agrāk kā pēcpusdienā.

JALMARS. Un kur viņš paliks pa to laiku?

GĪNA. Teica, ka mazliet iziešot ārā.

JALMARS. Es arī tur uz brīdi iegriezos, pēc tam kad tu biji aizgājusi.

GĪNA. Par to es dzirdēju. Ka esi ielūdzis viņu pie mums brokastīs.

JALMARS. Tikai uz tādu mazu priekšpusdienas brokastīņu, vai saproti. Tā taču pirmā diena... nevaram izvairīties. Tev vienmēr mājās kaut kas atrodas.

GĪNA. Būs jārauga kaut ko sameklēt.

JALMARS. Bet tā — bez žņaugšanās. Jo Rellings un Molvīks arī uznāks augšā, man liekas. Satiku Rellingu kāpnēs, redzi, un tad taču man bija...

GĪNA. Tad t i e abi arī pie mums būs?

JALMARS. Dieviņ tētiņ — pāris cilvēku vairāk vai mazāk, tas taču neko nemaina.

VECAIS ĒKDĀLS (*pavēris savas durvis, paskatās iekšā*). Paklau, Jalmar... (*Pamanījis Gīnu.*) Nuja.

GĪNA. Vai vecamtēvam kaut ko vajag?

ĒKDĀLS. Ak, nē; lai nu paliek. Hm! (*Nozūd atkal iekšā.*)

GĪNA (*paņem grozu*). Katrā ziņā uzmani viņu labi, ka neiziet no mājas.

JALMARS. Jā jau jā, uzmanišu. Paklau, Gīna; mazliet siļķu salātu lieliski derētu, jo Rellings un Molvīks naktī būs plītejuši.

GĪNA. Ka tikai neuzkrīt man par daudz ātri kaklā, tad...

JALMARS. Nē, skaidrs, ka nē, vari nesteigties.

GĪNA. Labi jau labi; un pa to laiku tu varēsi maķenīt pastrādāt.

JALMARS. Sēžu taču jau un strādāju! Strādāju, cik tik spēju!

GĪNA. Jo, vai zini, tev tas darbiņš j ā d a b ū gatavs. (*Nesdama grozu, viņa iziet virtuvē.*)

Jalmars brīdi sēž un ar otu gurdi, bez prieka apstrādā fotogrāfiju.

ĒKDĀLS (*ielūkojas darbņīcā un klusinātā balsī saka*). Vai esi aizņemts, Jalmar?

JALMARS. Jā, sēžu te un noņemos ar tām bildēm...

ĒKDĀLS. Jā, jā, dienas, — ja esi tik aizņemts, tad... Hm! (*Ieiet atkal iekšā; durvis paliek vaļā.*)

JALMARS (*brīdi turpina strādāt klusumā; pēc tam noliek otu pie malas un dodas uz durvīm*). Vai t u esi aizņemts, tēvs?

ĒKDĀLS (*no iekšpusēs, rūc*). Ja t u esi aizņemts, tad e s arī esmu aizņemts! Hm!

JALMARS. Jā jau jā. (*Atgriežas atkal pie sava darba.*)

ĒKDĀLS (*mazliet vēlāk, atkal pienācis pie durvīm*). Hm, rau, Jalmar, tik b r i e s m ī g i aizņemts jau es neesmu.

JALMARS. Man likās, tu sēdi un raksti.

ĒKDĀLS. Pie velna, vai nu tas Grobergs, vai nu viņš nevar pagaidīt dienu vai divas?

Nav jau dzīvības un nāves jautājums, kā sacīt jāsaka.

JALMARS. Nē, nav vis, un tu tak nesi nekāds vergs.

ĒKDĀLS. Un tur iekšā vajag to...

JALMARS. Jā, tieši tā. Varbūt tu gribi tikt iekšā? Vai lai atveru tev durvis?

ĒKDĀLS. Nenāktu par sliktu.

JALMARS (*pieceļas*). Tad ar to mēs būtu tikuši galā.

ĒKDĀLS. Tieši tā, jā. Līdz rītrītam jābūt gatavam. Jo tas taču būs rīt? Hm?

JALMARS. Skaidrs, ka rīt.

Jalmars un Ēkdāls atbīda katrs savu durvju pusi sāņus. Pa jumta lūkām bēniņos iespīd rīta saule; daži baloži lidinās šurpu turpu, citi staigā apkārt vai sēž laktā un dūdo; tālāk bēniņos pa reizei iekladzinās vistas.

JALMARS. Nu tad ķeries klāt, tēvs!

ĒKDĀLS (*ieiet iekšā*). Un tu nenāksi līdzi?

JALMARS. Jā, vai zini... man gandrīz liekas... (*Ieraudzījīs virtuves durvīs Ģīnu.*) Es?

Nē, man nav laika, man jāstrādā. Tikai šito mehānismu...

Viņš pavēlk kādu auklu; bēniņos nolaižas aizkars, kura apakšējā daļā ir veca buraudekla sloksne, bet atlikušajā — virsējā daļā nostiepts zvejas tīkls. Bēniņu grīda vairs nav redzama.

JALMARS (*pieiet pie galda*). Nu tā; tagad varēšu kādu brīdi pasēdēt mierā.

ĢĪNA. Vai viņš nu tur iekšā atkal plosīsies?

JALMARS. Vai labāk lai būtu meties lejā pie Ēriksena madāmas? (*Apsēžas.*) Vai tev kaut ko vajag? Teici taču, ka...

ĢĪNA. Gribēju tikai pajautāt — kā tev liekas, vai brokastgaldu varam klāt tē?

JALMARS. Jā, jo tik agri jau neviens vēl nebūs pieteicies, vai ne?

ĢĪNA. Nē, nevienu citu es negaidu, tikai to mīlas pāri, kas grib nofotografēties.

JALMARS. Sasodīts, vai tad nevarētu nofotografēties kopā kādu citu dienu!

ĢĪNA. Nē, mīļo Ēkdāl, viņus esmu pierakstījusi uz pēcpusdienu, kad tu parasti guli.

JALMARS. Nu, tad jau labi. Jā, mēs ēdīsim šeit.

ĢĪNA. Labi, labi, bet ar galda klāšanu jau vēl nedeg; vēl kādu brīdi tu vari galdu izmantot.

JALMARS. Ak, man liekas, tu redzi, es sēžu un izmantoju galdu, cik vien spēju!

ĢĪNA. Jo, saproti, pēc tam tu būsi brīvs. (*ieiet atkal virtuvē.*)

Īsa pauze.

ĒKDĀLS (*bēniņu durvīs, iekšā aiz tīkla*). Jalmar!

JALMARS. Nu?

ĒKDĀLS. Baidos, ka ūdens sile mums tomēr būs jāpārvieta.

JALMARS. Jā, to jau es visu laiku esmu teicis.

ĒKDĀLS. Hm, hm, hm. (*Atkal aiziet nost no durvīm.*)

Jalmars mazliet pastrādā, pašķielējis uz bēniņiem, līdz pusei pieceļas.

No virtuves ienāk Hedviga.

JALMARS (*steigšus atkal apsēžas*). Ko tu gribi?

HEDEVIGA. Gribēju tikai ienākt pie tevis, tēvs.

JALMARS (*pēc maza brītiņa*). Man liekas, tu staigā apkārt un oksķerē. Varbūt tev te ir kāds jāuzrauga?

HEDVIGA. Nepavisam ne.

JALMARS. Ko māte tur virtuvē dara?

HEDVIGA. Ak, māte, viņa ir aizņemta ar siļķu salātu gatavošanu. (*Pieiet pie galda.*)
Vai es tev mazdrusiņ nevarētu palīdzēt, tēvs?

JALMARS. Ai, nē. Man labāk ir vienam ar visu to nopulēties — tik ilgi, kamēr nepārraušos... Palīdzēt nevajag, Hedviga; ja vien tavs tēvs būs pie veselības, tad...

HEDVIGA. Ai, nevajag, tēvs; tā tu nedrīksti teikt. (*Apmetusi kādu līkumu, viņa apstājas pie atvērtajām durvīm un ieskatās bēniņu telpā.*)

JALMARS. Klau, ar ko viņš tur tagad nodarbojas?

HEDVIGA. Uz ūdens sili laikam vedīs jauns ceļš.

JALMARS. Pats saviem spēkiem viņš nemūžam netiks ar to galā! Un es esmu nosodīts sēdēt te...

HEDVIGA (*pieiet tēvam klāt*). Atļauj man paņemt otu, tēvs, gan jau p r a t ī š u.

JALMARS. Nieki; tu tikai acis sakeigi.

HEDVIGA. Nekas tamlīdzīgs. Iedod man otu.

JALMARS (*pieceļas*). Jā, tas jau neaizņems vairāk par pāris minūtēm.

HEDVIGA. Debestiņ, un kas tad par to? (*Paņem otu.*) Tā. (*Apsēžas.*) Un te man ir kur paskatīties.

JALMARS. Bet acis nesabojā! Vai dzirdi? Es negribu uzņemties atbildību; atbildība tev jāuzņemas pašai, es tev saku.

HEDVIGA (*retušē*). Jā jau jā, uzņemšos.

JALMARS. Tu esi ļoti dūšīga, Hedviga! Tās būs tikai pāris minūtes, saproti.

Aizkaram gar malu viņš ielavās bēniņos. Hedviga sēž pie sava darba. Ir dzirdams, ka Jalmars un Ēkdāls bēniņtelpā apspriežas.

JALMARS (*iznāk tīkla priekšā*). Padod man, Hedviga, no plaukta tās knaibles! Un vēl arī kaltu, Hedviga! (*Pagriezies pret bēniņiem.*) Nu tu tikai redzēsi, tēvs! Ļauj man vispirms tev parādīt, kā es to esmu domājis!

Hedviga, paņēmusi no etažeres pieprasītos darbarīkus, pabāž tēvam bēniņos.

JALMARS. Tā, paldies! Jā, labi gan, ka es gāju palīgā, Hedviga!

Aiziet prom no durvīm, bēniņos dēls un tēvs klausina un sarunājas.

Hedviga stāv un noskatās uz viņiem. Pēc brīža pie gaitenja durvīm klauvē. Hedviga tam nepievērš uzmanību.

GRĒGERSS VERLE (*kailu galvu un bez virsdrēbēm, ienācis mazliet apstājas pie durvīm*).
Hm!...

HEDVIGA (*pagriezusies iet viņam pretī*). Labrīt! Lūdzu, nāciet iekšā!

GRĒGERSS. Paldies. (*Paveras uz bēniņiem.*) Izklusās, ka pa māju rosās strādnieki.

HEDVIGA. Nē, tikai tēvs un vecaistēvs. Es tūlīt p a s a u k š u.

GRĒGERSS. Nē, nē, nesauciet; es labāk drusku pagaidīšu. (*Apsēžas uz dīvāna.*)

HEDVIGA. Te tāda nekārtība... (*Grib paņemt prom fotogrāfijas.*)

GRĒGERSS. Lai stāv vien. Vai tās vēl jāpielabo?

HEDVIGA. Jā, es tēvam drusku piepalīdzēšu.

GRĒGERSS. Es nekādā ziņā negribu jūs traucēt.

HEDVIGA. Jūs netraucējat.

Pavilkusi darbam nepieciešamo sev tuvāk, viņa sāk strādāt;
Grēgers klusēdams uz viņu noskatās.

GRĒGERSS. Vai mežapīle naktī labi gulēja?

HEDVIGA. Jā, paldies, man liekas gan.

GRĒGERSS (*pagriežies pret bēniņtelpu*). Dienas gaismā tur izskatās daudz savādāk nekā mēness gaismā.

HEDVIGA. Jā, atšķirība var būt stipri liela. Un no rīta tur izskatās savādāk nekā pēcpusdienā; un, kad līst, tad izskatās citādi nekā labā laikā.

GRĒGERSS. Un jūs to esat ievērojusi?

HEDVIGA. Jā, jo tas taču ir redzams.

GRĒGERSS. Un jums patīk būt tur iekšā pie mežapīles?

HEDVIGA. Jā, kad iznāk laika, tad...

GRĒGERSS. Bet brīvā laika jums patiesībā tik daudz nemaz nav; skolā arī laikam jāiet.

HEDVIGA. Nē, skolā es vairs neeju, jo tēvs baidās, ka varu sabeigt acis.

GRĒGERSS. Nu, bet pats viņš jūs māca.

HEDVIGA. Tēvs ir solījis mācīt, bet viņam vēl nav iznācis laika.

GRĒGERSS. Nu, bet cits neviens nevar jums mazliet palīdzēt?

HEDVIGA. Jā, kandidāts Molvīks; tikai viņš ne vienmēr ir tāds... Īsti tāds...

GRĒGERSS. Vai viņš ir piedzēries?

HEDVIGA. Tā gan.

GRĒGERSS. Nu, bet tad jums šim tam atliek laika. Un tur bēniņos — es varu iedomāties —, t u r ir it kā cita pasaule, vai ne?

HEDVIGA. Īpaša pasaule gan. Un daudzas tik dīvainas lietas.

GRĒGERSS. Ak tā?

HEDVIGA. Jā, tur ir lieli skapji ar grāmatām, un daudzas grāmatas ir ar bildēm.

GRĒGERSS. Re, kā!

HEDVIGA. Un tur ir kāds vecs sekretērs ar atvilktņēm un lādītēm un liels pulkstenis ar figūriņām, kam jāparādās. Bet tas pulkstenis vairs neiet.

GRĒGERSS. Laiks tātad ir apstājies tur iekšā — pie mežapīles.

HEDVIGA. Jā. Un tur ir vecas krāsu kastītes un tamlīdzīgas lietas; un visas tās grāmatas.

GRĒGERSS. Tās grāmatas jūs taču lasāt, vai ne?

HEDVIGA. Jā, ja rodas iespēja. Taču vairums ir angļiski; un tad es nesaprotu. Bet tad skatos bildes. Tur ir kāda milzīgi liela grāmata ar nosaukumu "*Harrysons History of London*"; tā laikam ir kādus simt gadus veca, un bilžu tajā bezgala daudz. Priekšā ir attēlota nāve ar smilšu pulksteni un kāda jaunava. Tas man liekasriebīgi. Bet visās citās bildēs ir baznīcas un pilis, ielas un lieli kuģi, kas peld pa jūru.

GRĒGERSS. Bet sakiet man — no kurienes jums visas tās jaukās lietas?

HEDVIGA. Ai, reiz te dzīvojis kāds vecs jūras kapteinis, viņš to visu atvedis mājā. Viņu saukuši par "klīstošo holandieti". Dīvaini, jo holandietis viņš nemaz nav bijis.

GRĒGERSS. Ak nav bijis?

HEDVIGA. Nē! Bet beigās viņš vairs neatgriezās. Un mantas tur stāv.

GRĒGERSS. Paklau, — kad jūs, tur iekšā sēdēdama, skatāties bildes, vai jums nerodas vēlēšanās doties prom un pašai palūkoties uz lielo, īsto pasauli?

HEDVIGA. Nepavisam ne! Es vienmēr gribu palikt mājās pie tēva un mātes un palīdzēt.

GRĒGERSS. Un pielabot fotogrāfijas?

HEDVIGA. Nē, ne jau tikai to vien. Visvairāk man gribētos iemācīties gravēt tādas attēlus, kādi redzami tajās angļu grāmatās.

GRĒGERSS. Hm; un ko jūsu tēvs par to saka?

HEDVIGA. Es nedomāju, ka tēvam tas patīk; jo tēvs tādās lietās ir dīvains. Padomājiet, viņš runā par to, ka man vajadzētu iemācīties pīt grozus un taisīt salmu pinumus! Bet man neliekas, ka t a s ir priekš manis.

GRĒGERSS. Man arī neliekas.

HEDVIGA. Bet vienā ziņā gan tēvam taisnība — ja es būtu iemācījusies pīt grozus, tad varētu nopīt jaunu kurvi mežapīlei.

GRĒGERSS. Jūs būtu varējusi, nudien; un vistuvākā jau arī tai esat.

HEDVIGA. Jā; jo tā ir m a n a mežapīle.

GRĒGERSS. Tieši tā.

HEDVIGA. Patiesi; m a n pīle pieder. Bet tēvs un vecaistēvs var to aizņemt, cik tik grib.

GRĒGERSS. Lūk, kā; un kam tad viņiem to vajag?

HEDVIGA. Ak, noņemas ar to, būvē kaut ko un tamlīdzīgi.

GRĒGERSS. Varu iedomāties, jo mežapīle taču tur bēniņos ir pati ievērojamākā.

HEDVIGA. Ir gan, ī s t s savvaļas putns. Man žēl tās mežapīles; viņai nav neviena, kam piekerties, nav nabadzītei.

GRĒGERSS. Nav ģimenes kā, piemēram, trušiem.

HEDVIGA. Nav. Vistām arī ir daudzas citas, ar kurām tās ir bijušas kopā cālīšu vecumā; bet mežapīle pavisam prom no savējiem, pavisam prom. Tas ir pats brīnumainākais ar mežapīli. Neviena viņu te nepazīst; neviena nezina, no kurienes viņa nāk.

GRĒGERSS. Un vēl viņa bijusi jūras dzelmē.

HEDVIGA (*zagšus uz Grēgersu paskatījusies, apspiež smaidu un jautā*). Kamdēļ jūs sakāt — jūras dzelmē?

GRĒGERSS. Kas tad cits man būtu jāsaka?

HEDVIGA. Jūs varējāt teikt — jūras dibenā vai jūras dziļumā.

GRĒGERSS. Vai tad tikpat labi es nevaru teikt — jūras dzelmē?

HEDVIGA. Jā, bet man tas izklausās tik dīvaini, kad citi saka — jūras dzelmē.

GRĒGERSS. Kāpēc tad tā? Pasakiet man — kāpēc.

HEDVIGA. Nē, negribu teikt; jo tas ir muļķīgi.

GRĒGERSS. Skaidrs, ka nav. Pasakiet — kāpēc jūs pasmaidījāt?

HEDVIGA. Tāpēc, ka vienmēr, kad es uzreiz tā ar joni atceros t o, kas tur iekšā bēniņos, tad man tā vien liekas, ka visu to telpu, ka visu kopā sauc “jūras dzelme”, Pavisam muļķīgi, vai ne?

GRĒGERSS. Tā nu nesakiet.

HEDVIGA. Tomēr — jo tie ir tikai bēniņi.

GRĒGERSS (*cieši viņu uzlūko*). Vai esat tik d r o š a?

HEDVIGA (*pārsteigta*). Ka tie ir bēniņi?

GRĒGERSS. Vai jūs to droši zināt?

Hedviga klusēdama ar pavērtu muti skatās uz Grēgersu.

No virtuves ar galda piederumiem ienāk Ģīna.

GRĒGERSS (*piecēlas*). Esmu ienācis pie jums par agru.

ĢĪNA. Bet kaut kur taču jums jāpaliek; un nu jau drīz būs kārtībā. Nokop galdu, Hedviga!

Hedviga nokopj visu no galda; tad viņas abas ar Ģīnu uzklāj galdu.

Apsēdies atzveltnes krēslā, Grēgerss šķirsta albumu.

GRĒGERSS. Kā dzirdu, jūs protat retušēt, Ēkdāla kundze.

ĢĪNA (*iesāņus paskatījusies*). Tā ir, protu.

GRĒGERSS. Kāda laimīga sagādīšanās.

ĢĪNA. Kā tā — laimīga?

GRĒGERSS. Es domāju to, ka Ēkdāls kļuva par fotogrāfu.

HEDVIGA. Māte prot arī fotografēt.

ĢĪNA. Tā ir, t ā māka man bija jāapgūst.

GRĒGERSS. Tad jūs varbūt vadāt darbnīcu?

ĢĪNA. Jā, kad Ēkdālam pašam nav laika, tad...

GRĒGERSS. Varu iedomāties, cik daudz viņam jānoņem ar savu veco tēvu.

ĢĪNA. Jā, un tādām vīram kā Ēkdāls nemaz neklājas bildēt te visādus ļautiņus.

GRĒGERSS. Man arī tā liekas; bet, ja viņš reiz ir uz tāda ceļa nonācis, tad...

ĢĪNA. Verles kungs taču var iedomāties, ka Ēkdāls nav no parastajiem fotogrāfiem.

GRĒGERSS. Ak tad t ā! Bet...

Bēniņos atskan šāviens.

GRĒGERSS (*pielec kājās*). Kas tad tas?

ĢĪNA. Ui, atkal jau šaudās!

GRĒGERSS. Viņi tur šauj arī?

HEDVIGA. Medībām nododas.

GRĒGERSS. Ir nu gan! (*Pieiet pie bēniņu durvīm.*) Vai tu ej medībās, Jalmar?

JALMARS (*no aizkara iekšpusēs*). Tu jau klāt? To es nezināju; biju aplam aizņemts... (*Hedvigai.*) Un tu mums nepateici! (*Ienāk darbnīcā.*)

GRĒGERSS. Tu tur šaudies pa bēniņiem?

JALMARS (*parāda divstobru pistoli*). Tikai ar šito te.

ĢĪNA. Jūs abi ar vecotēvu ar to pikstoli vienreiz tur kaut ko nelabu pastrādāsiet.

JALMARS (*saērcināts*). Man liekas, esmu tev jau teicis, ka šādu šaujamrīku sauc par pistoli.

ĢĪNA. Man liekas, no tā nekas labāks nav.

GRĒGERSS. Un tā tu arī esi kļuvis par mednieku, tu arī, Jalmar?

JALMARS. Šad tad tikai drusku pašaudu trušus. Vairāk jau tēva dēļ, kā vari noprast.

ĢĪNA. Vīriešu cilvēki ir tik dīvaini, patiešām, viņiem vienmēr vajag izklaidēties.

JALMARS (*pikti*). Jā, tiesa kas tiesa. Mums palaikam vajag ar kaut ko izklaidēties.

ĢĪNA. Tieši t o jau es saku.

JALMARS. Nuja; hm! (*Grēgersam.*) Jā, palūk, tik laimīgi ir sagadījies, ka bēniņi ir tādā vietā, kur neviens mūsu šāvienus nedzird. (*Noliek pistoli uz etažeres augšējā plaukta.*) Pistoli, tu, Hedviga, neaiztiec! Atceries, viens stobrs ir pielādēts.

GRĒGERSS (*caur tīklu paskatās bēniņos*). Medību bise arī tev ir, kā es redzu.

JALMARS. Tas ir tēva vecais ierocis. Šaut ar to vairs nevar; ar aizslēgu kaut kas noticis. Tomēr diezgan interesanti, ka tāds tur stāv; varam reizumis pajaukt un patīrīt, iziest ar taukiem un tad atkal salikt kopā... Bet visvairāk jau tēvs ar to noņemamas.

HEDVIGA (*piegājusi pie Grēgersa*). Nu jūs pavisam labi varat redzēt mežapīli.

GRĒGERSS. Es tieši te stāvu un skatos uz to. Man liekas, viens spārns mazliet nokāries.

JALMARS. Nav jau nekāds brīnums; bija taču aizšauta.

GRĒGERSS. Un kāju arī drusku pievelk. Vai varbūt n e?

JALMARS. Varbūt mazmazdruciņ.

HEDVIGA. Jā, jo tieši aiz tās kājas suns viņu tika izvilcis.

JALMARS. Tomēr citādi viņai nav nekādas vainas; un priekš tāda radījuma, kas dabūjis veselu skrošu kārtu ķermenī un pabijis sunim zobos, tas patiešām ir brīnums...

GRĒGERSS (*pamirkšķinājis Hedvigai*). ...un kas tik ilgi gulējis arī jūras dzelmē.

HEDVIGA (*smaida*). Jā.

GIŅA (*nostājas pie galda*). Kāda svētīta mežapīle. Jau tiek celti goda vārti.

JALMARS. Hm... vai galds drīz būs uzklāts?

GIŅA. Jā, tūlīt, tūlīt. Hedviga, nāc nu un palīdzi man!

Gīna ar Hedvigu iziet virtuvē.

JALMARS (*pusbalsī*). Man liekas, tev nevajadzētu tur stāvēt un skatīties uz tēvu; viņam tas nepatīk.

Grēgerss paiet prom no bēniņu durvīm.

JALMARS. Man liekas, būs labāk, ja es aizvēršu tās durvis, pirms ienāk pārējie. (*Gaiņā ar rokām.*) Tiš, tiš; nu tik prom! (*Pa to laiku viņš paceļ aizkaru un sabīda kopā durvis.*) Šī ietaise ir manis paša izgudrojums. Nudien uzjautrinoša nopemšanās ar to un labošanas darbi, kad saiet dēļi. Un bez tam, palūk, gluži nepieciešams arī; jo Gīna darbnīcā neparko negrib redzēt trušus un vistas.

GRĒGERSS. Kā tad, kā tad; un tava sieva varbūt te visu nosaka?

JALMARS. Kārtējos pasūtījumus es visumā nododu viņai; jo pa to laiku, paslēpies dzīvojamā istabā, es tad varu pārdomāt svarīgākas lietas.

GRĒGERSS. Kas tev ir tas svarīgais, Jalmar?

JALMARS. Man jābrīnās, ka tu jau agrāk neesi man jautājis. Vai varbūt neesi dzirdējis runas par izgudrojumu?

GRĒGERSS. Par izgudrojumu? Nē.

JALMARS. Ak tā? Tu neesi dzirdējis? Nuja, tur kalnos un mežos, un klajumos...

GRĒGERSS. Tu tā tad esi kļuvis par izgudrotāju!

JALMARS. Izgudrojums jau vēl nav izdarīts; bet es ar to nodarbojos. Vari iedomāties, ka upurēt sevi fotografēšanai es nolēmu ne jau tādēļ, lai portretētu visādus parastus ļautiņus.

GRĒGERS. Nē, nē, tava sieva jau arī nupat man to teica.

JALMARS. Es zvērēju — ja man jāvelta savi spēki tādai nodarbei, tad man tā jāpaceļ līdz mākslas un zinātnes augstumiem. Un tad man dzima doma par to īpašo izgudrojumu.

GRĒGERS. Un šis izgudrojums — ar ko tas saistīts?

JALMARS. Bet, mīļais draugs, par detaļām tu man vēl netaujā. Tas prasa laiku, vai zini. Un nedomā, ka mani vada godkāre. Es nepavisam nestrādāju sevis dēļ. Nē, bet tas dzīves uzdevums man ir acu priekšā dienu un nakti.

GRĒGERS. Kāds dzīves uzdevums?

JALMARS. Vai esi aizmirsis veco vīru ar sudrabu matos?

GRĒGERS. Tavu nabaga tēvu; bet ko tu patiesībā viņa labā vari izdarīt?

JALMARS. Atmodināšu no miroņiem viņa pašcieņu tādējādi, ka Ēkdālu vārdam atkal atdošu godu un cieņu.

GRĒGERS. Un tas tā tad ir tavs dzīves uzdevums.

JALMARS. Jā. Gribu izglābt to kuģa avārijā cietušo vīru. Jo avāriju viņš cieta jau tad, kad negaisi vēl tikai sāka velties viņam pāri. Kad notika visas tās briesmīgās izmeklēšanas, viņš vairs nebija pats sev līdzīgs. Tai pistolei tur, redzi — tai pašai, ar kuru mēs mēdzam šaut trušus, — Ēkdālu dzimtas traģēdijā tai ir bijusi sava loma.

GRĒGERS. Tai pistolei? Ak tā?

JALMARS. Kad tiesas spriedums bija pasludināts un viņu vajadzēja likt aiz restēm — tad viņam tā pistole bija rokā...

GRĒGERS. Redz, kā!...

JALMARS. Jā; bet viņam nebija drosmes. Gļēvs bija. Tik piemeklēts, dvēselē tik izpostīts viņš bija jau toreiz. Ak, vai tu vari to aptvert? Armijas vīrs, tāds, kas nošāvis deviņus lāčus un kam celmā divi virsleitnanti... jā, hronoloģiskā secībā, dabiski... Vai tu vari to saprast, Grēgers?

GRĒGERS. Jā, es saprotu.

JALMARS. Es nesaprotu. Un, kad viņš bija dabūjis tās pelēkās drēbes un sēdēja iesprotots, tad pistole vēlreiz iejaucās mūsu dzimtas stāstā... ak vai, man tie bija briesmīgi laiki, vari nešaubīties. Abiem saviem logiem priekšā es biju nolaidis aizkarus. Kad paskatījos ārā, redzēju — saule spīd kā spīdējusi. Es to nevarēju saprast. Redzēju cilvēkus staigājam pa ielu un smejamies, un tērzējam par mazsvarīgām lietām. Es nespēju to saprast. Man šķita, ka visam būtu bijis jāsastingst kā saules aptumsuma laikā.

GRĒGERS. Es arī tā jutos, kad māte bija mirusi.

JALMARS. Tādā brīdī Jalmars Ēkdāls bija pagriezis pistoli pats pret savām krūmīm.

GRĒGERS. Tu arī domāji par...

JALMARS. Jā!

GRĒGERS. Bet tu nenošāvieš?

JALMARS. Nē. Izšķirīgajā mirklī es izcīnīju uzvaru pats pār sevi. Un paliku dzīvs. Bet ticī man, izvēlēties dzīvī tād os apstākļos — tas prasa drosmi.

GRĒGERS. Jā, kā nu to ņem.

JALMARS. Nenoliedzami, Grēgers. Bet tā bija labāk; jo drīz jau mans izgudrojums būs gatavs, un doktors Rellings domā tāpat kā es, ka tad tēvs atkal drīkstēs valkāt formas tērpu. To es prasīšu sev kā vienīgo atalgojumu.

GRĒGERSS. Tātad tieši pēc formas tēpa viņš?...

JALMARS. Jā, pēc tā viņš visvairāk pukst un sten. Tu nevari iedomāties, kā man viņa dēļ griež sirdī. Ik reizi, kad mēs svinam nelielus ģimenes svētkus, piemēram, manu un Gīnas kāzu dienu, vai kas nu tas ir, tad vecais vīrs te parādās, tērpies savu laimīgo leitnanta dienu formā. Bet, tiklīdz kāds piekļauvē pie gaitēņa durvīm — jo, vai zini, svešiem viņš nedrīkst rādīties —, tad tik ātri, cik vien vecās kājas viņu nes, viņš metas atpakaļ savā istabā. Dēlam tas ir sirdi plosošs skats, Grēgers!

GRĒGERSS. Kā tev liekas, kad apmēram tavš izgudrojums varētu būt gatavs?

JALMARS. Nē, mans Dievs, par tādiem sīkumiem kā par laiku tu man nejautā! Izgudrojums ir kaut kas tāds, par ko cilvēkam īsti nemaz nav noteikšanas. Liela daļa nāk no iedvesmas — no pēkšņas domas — un iepriekš ir gandrīz neiespējami aprēķināt, cik daudz laika tas aizņems.

GRĒGERSS. Bet uz priekšu taču tas virzās, vai ne?

JALMARS. Skaidrs, ka virzās uz priekšu. Katru mīļu dieniņu es noņemos ar to izgudrojumu, esmu ar to pārņemts. Katru pēcpusdienu pēc maltītes es ieslēdzos dzīvojamā istabā, kur vienā mierā varu iegrimt domās. Bet dzīve uz priekšu mani nedrīkst, jo no tā nav nekāda labuma; Rellings arī tā saka.

GRĒGERSS. Bet vai tev neliekas, ka tas aprīkojums bēniņos velk tevi sāpus un par daudz sadala?

JALMARS. Nē, nē, nē; tu nesaki. Tieši otrādi. Nevaru taču mūždien staigāt ar piepūlētu galvu. Man vajag kaut ko vēl līdztekus, ar ko aizpildīt gaidīšanas laiku. Iedvesma, tā pēkšņā ideja, redzi — kad tā nāks, tad atnāks.

GRĒGERSS. Manu mīļo Jalmar, man gandrīz liekas, ka tevī ir kaut kas no mežapīles.

JALMARS. No mežapīles? Kā tu to domā?

GRĒGERSS. Tu esi ieniris un iekēries ūdenszālēs.

JALMARS. Tu varbūt mērķē uz to gandrīz nāvējošo šāvienu, kas tēvam ir trāpījis spārnā — un man jau arī?

GRĒGERSS. Nepavisam ne to. Es negribu teikt, ka tu esi aizšauts; bet tu esi nonācis saindētā purvā, Jalmar; tu esi dabūjis savās miesās postošu sērgu un nogājis dībenā, lai tumsā nobeigtos.

JALMARS. Es? Lai tumsā nobeigtos? Nē, vai zini, Grēgers, tādas runas tu izbeidz!

GRĒGERSS. Esi mierīgs; es mēģināšu dabūt tevi atkal vīrs ūdens. Jo man nu arī ir radies dzīves uzdevums, vai redzi; to es dabūju vakar.

JALMARS. Lai jau tā būtu; tikai man ietur iekšā nejauc. Es varu tev galvot, ka — bez manas viegli saprotamās melanholijas, kas ir dabiski, — es jūtos tik labi, cik vien labi cilvēks var justies.

GRĒGERSS. Ka tu tā jūties, tas arī ir no tās saindēšanās.

JALMARS. Nē, mīļo, labo Grēgers, nerunā vairs par sērgu un saindēšanos; pie tādām sarunām es neesmu radis; manās mājās ar mani nekad par nepatīkamām lietām nerunā.

GRĒGERSS. Ka nerunā, tam man nav grūti noticēt.

JALMARS. Jo tas man nenāk par labu. Un tev nav nekādas purva dvingas, kā tu to apzīmē. Nabaga fotogrāfa mājā griesti ir zemi, tas man zināms, — un apstākļi man šauri. Tomēr esmu izgudrotājs, Grēgers, turklāt ģimenes apgādnieks.

Tas paceļ mani pāri šaurajiem rāmjiem. Ak, un nu jau viņas nāk ar brokastīm!

Gīna un Hedviga ienes alus pudeles, degvīna karafī, glāzes un citus piederumus. Tajā pašā brīdī no gaitenā ienāk Rellings un Molvīks; abi ir bez cepurēm un virsdrēbēm; Molvīks melnās drēbēs.

GĪNA (*saliek visu uz galda*). Tie abi nu arī nāk tieši istajā laikā.

RELLINGS. Molvīks bija iedomājies, ka saoz siļķu salātus, un tad nespēja noturēties.

Labrīt pa otram lāgam, Ēkdāla kungs!

JALMARS. Grēgers, vai drīkstu tevi iepazīstināt ar kandidātu Molvīku; doktors... jā, Rellingu tu taču pazīsti?

GRĒGERSS. Jā, bet pavisam nedaudz.

RELLINGS. Ā, jaunais Verles kungs. Jā, Heidāles uzņēmumā mēs abi esam bijuši drusku ragos. Jūs nupat tikai esat ievācies?

GRĒGERSS. Ievācos šorīt no rīta.

RELLINGS. Un zemāk dzīvojam mēs ar Molvīku, tā ka līdz dakterim un mācītājam nav tālu, ja rastos tāda vajadzība.

GRĒGERSS. Paldies, var jau gadīties; jo vakar mēs bijām trīspadsmit pie galda.

JALMARS. Ai, nesāc nu atkal ar kaut ko nepatīkamu!

RELLINGS. Tu vari būt mierīgs, Ēkdāl, jo tevi tas nudien neķers.

JALMARS. Ģimenes dēļ es vēlētos, lai neķer. Bet sēdīsimies nu pie galda, ieēdīsim un iedzēsim, un papriecāsimies!

GRĒGERSS. Vai tavu tēvu nepagaidīsim?

JALMARS. Nē, viņš grib vēlāk ēst savā istabā. Nāciet nu!

Sasēdušies ap brokastgaldū, kungi ēd un dzer. Gīna un Hedviga staigā iekšā un ārā un apkalpo.

RELLINGS. Vakār Molvīks bija burās, Ēkdāla kundze.

GĪNA. Ak tā? Vakār atkal?

RELLINGS. Vai tad jūs nedzirdējāt viņa balsi, kad mēs abi naktī atgriezāmies mājās?

GĪNA. Nē, liekas, ka ne.

RELLINGS. Labi gan; jo viņnakt Molvīks bija riebīgs.

GĪNA. Vai no tiesas, Molvīk?

MOLVĪKS. Labāk pavilksim svītru apakšā pagājušās nakts notikumiem. Tur jau neizpaužas mans labākais es.

RELLINGS (*Grēgersam*). Tas viņu pārņem kā pēkšņa ideja, un tad man ar viņu jādodas uzdzīvot. Jo, redziet, kandidāts Molvīks ir dēmoniskas dabas.

GRĒGERSS. Dēmoniskas dabas?

RELLINGS. Molvīks ir dēmonisks, jā!

GRĒGERSS. Hm.

RELLINGS. Un dēmoniski cilvēki nav radīti, lai pa pasauli staigātu taisnus ceļus; tiem palaikam jānogriežas sānceļos. Nu, un jūs vēl vienmēr turaties tai riebīgajā, nokvēpušajā uzņēmumā kalnos?

GRĒGERSS. Līdz šim laikam izturēju.

RELLINGS. Un nu esat dabūjis gana par tām prasībām, ar kurām staigājāt apkārt?

GRĒGERSS. Par prasībām? (*Saprot.*) Ak tā.

JALMARS. Tu esi staigājis apkārt kreditora lomā, Grēgers?

GRĒGERSS. Ak, nieki!

RELLINGS. Ir jau gan; viņš apstaigāja visas sīkzemnieku mājiņas un iepazīstināja ar kaut ko tādu, ko dēvēja par "prasībām pēc ideāla".

GRĒGERSS. Es toreiz biju jauns.

RELLINGS. Tur jums taisnība; ļoti jauns bijāt. Un tās prasības pēc ideāla — tās jūs tā arī nedabūjāt cauri, kamēr es biju tur kalnos.

GRĒGERSS. Un vēlāk arī ne.

RELLINGS. Un tad nu esat kļuvis tik gudrs, ka drusku no tā atkāpsieties, kā var domāt.

GRĒGERSS. Īsta, patiesa cilvēka priekšā — nekad.

JALMARS. Jā, tas man liekas tīri pieņemami. Padod mazliet sviesta, Gīna!

RELLINGS. Un speķa gabaliņu Molvīkam!

MOLVĪKS. Ui, speķi gan ne!

Pie bēniņu durvīm klauvē.

JALMARS. Attaisi durvis, Hedviga, tēvs grib tikt ārā.

Hedviga pieiet pie durvīm un nedaudz paver tās; vecais Ēkdāls iznāk no bēniņiem ar svaigu trušādu rokā; Hedviga aizver durvis.

ĒKDĀLS. Labrīt, mani kungi! Man šodien bija veiksmīgas medības. Nokniebu lielu eksemplāru.

JALMARS. Un nodīrājies arī jau esi bez m a n i s!...

ĒKDĀLS. Un iesālīju arī. Truša gaļa ir laba un mīksta, turklāt salda, pēc cukura garšo.

Labu apetīti, mani kungi! (*Ieiet savā istabā.*)

MOLVĪKS (*pieceļas*). Piedodiet... es nevaru... man ātri jātiek lejā...

RELLINGS. Iedzer sodas ūdeni, draudziņ!

MOLVĪKS (*steidzas uz durvīm*). Ui-ui! (*Prom gaitenī.*)

RELLINGS (*Jalmaram*). Iztukšosim pa glāzītei uz vecā mednieka veselību!

JALMARS (*saskandina ar Rellingu*). Par sportistu kapa malā, aiziet!

RELLINGS. Par sirmgalvi... (*Iedzer.*) Jā, bet pasaki man — vai mati viņam ir sirmi vai balti?

JALMARS. Kaut kas tā — pa vidam; starp citu, necik daudz matu uz galvas viņam nemaz vairs nav.

RELLINGS. Nu, bet ar parūku jau cilvēks arī tiek cauri pasaulei. Jā, un tu, Ēkdāl, pašos pamatos esi laimīgs cilvēks; tev ir tavs skaistais dzīves uzdevums, pēc kā tiekties...

JALMARS. Un es jau tiecos arī, tici man!

RELLINGS. Un tev ir tava dūšīgā sieva, kas filca tupelītēs tecīņiem vien tek iekšā un ārā un šūpojas gurnos, un tev izpatīk, un tevi appuīšo.

JALMARS. Gīna, jā... (*Pamāj viņai.*) Tu esi laba pavadone dzīves ceļā, patiesi.

GĪNA. Neprāto nu tur pie galda par mani!

RELLINGS. Un kur tad vēl tava Hedviga, Ēkdāl?

JALMARS (*aizkustināts*). Bērns, jā! Bērns pašā pirmajā vietā. Hedviga, panāc šurp! (*Noglauda viņai galvu.*) Kas rīt par dienu, Hedviga?

HEDVIGA (*purina galvu*). Nevajag, tēvs, nesaki neko!

JALMARS. Man kā ar nazi iedur sirdī, kad es iedomājos, ka būs tik vien; tikai neliels, svinīgs pasākums bēniņos...

HEDVIGA. Ai, bet tieši tā būs patiešām jauki!

RELLINGS. Un pagaidi tikai, kad tas īpašais izgudrojums nāks gaismā, Hedviga!

JALMARS. Jā, t a d — tad tu redzēsi!... Es, Hedviga, esmu nolēmis nodrošināt tavu nākotni. Tev klāsies labi, cik ilgi vien tu dzīvosi. Es gribu pieprasīt kaut ko priekš tevis — kaut ko tādu. Un t ā nabaga izgudrotājam būs vienīgā samaksa.

HEDVIGA (*čūkst, roku viņam ap kaklu aplikusi*). Ai, mīļais, mīļais tēvs!

RELLINGS (*Grēgersam*). Nu, vai n a v diezgan liela labsajūta pārmaiņas pēc pasēdēt pie bagātīgi klāta galda laimīgas ģimenes lokā?

JALMARS. Jā, tādas stundas pie galda es patiešām augstu vērtēju.

GRĒGERS. Es savukārt purva dvingā labi nejutos.

RELLINGS. Purva dvingā?

JALMARS. Ak, nesāc nu atkal tās runas!

ĪNA. Te, Verles kungs, nav nekāda purva dvinga, jo katru mīļu dieniņu es vēdinu.

GRĒGERS (*aiziet prom no galda*). Tā smirdoņa, par kuru e s runāju, protams, nav izvēdināma.

JALMARS. Smirdoņa!

ĪNA. Un tev tas patīk, Ēkdāl?!

RELLINGS. Atvainošanu... vai tikai jūs pats neesat atnesis to smirdoņu sev līdzī no raktuvēm kalnos?

GRĒGERS. Jūs atļaujaties pielīdzināt smirdoņai to, ar ko es nāku šai namā.

RELLINGS (*pieiet Grēgersam klāt*). Paklausieties, jaunais Verles kungs, man ir lielas aizdomas, ka bikšu aizmugurējā kabatā jūs aizvien vēl nēsājat sev līdzī ne-saīsinātu versiju no prasībām pēc ideāla.

GRĒGERS. Sirdī es to nēsāju.

RELLINGS. Jā, lai kur jums, velns, tā nebijusi, tad es nu gan neieteiktu jums spēlēt inkasentu, kamēr e s te esmu.

GRĒGERS. Un ja nu es to tomēr daru?

RELLINGS. Tad nobrauksiet lejā pa kāpnēm ar galvu pa priekšu; ņemiet to vērā.

JALMARS (*pieceļas*). Nevajag, nevajag, Relling!

GRĒGERS. Jā, metiet tikai mani ārā...

ĪNA (*iejaucas*). To jūs nedrīkstēsiet darīt, Relling. Bet j u m s, Verles kungs, man jāsaka, tāds, kas tā piegānījīs savu podiņu krāsni, tāds lai nu nenāk te un nerunā par smirdoņu.

Pie gaiteņa durvīm klauvē.

HEDVIGA. Tur kāds klauvē, māt.

JALMARS. Tā, tā; kas tad nu vēl!

ĪNA. Ļauj man paskatīties... (*Piegājusi atver durvis, nodreb, saraujas un atkāpjas.*)

Ā! Ui!

Lieltirgotājs Verle, kažokā tērpies, pasper soli uz priekšu.

VERLE. Lūdzu piedošanu; mans dēls laikam apmeties šai mājā.

GĪNA (*gaisu rīdama*). Jā.

JALMARS (*pieiet tuvāk*). Vai lieltirgotāja kungs nebūtu tik laipns...?

VERLE. Paldies; gribu tikai parunāt ar savu dēlu.

GRĒGERSS. Jā, kas noticis? Te es esmu.

VERLE. Vēlos ar tevi runāt tavā istabā.

GRĒGERSS. Manā istabā — ak tā... (*Grib doties turp.*)

GĪNA. Nē, Dieva dēļ, t ā nav tādā kārtībā, ka...

VERLE. Nu, tādā gadījumā gaitenī, es vēlos sarunu zem četrām acīm.

JALMARS. Saruna var notikt šeit, lieltirgotāja kungs. Ienāc dzīvojamā istabā, Relling!

Jalmars un Rellings aiziet pa labi; Gīna paņem Hedvigu
sev līdzi uz virtuvi.

GRĒGERSS (*pēc īsas pauzes*). Jā, nu tātad esam divatā.

VERLE. Vakar vakarā tu atļāvies dažus izteikumus... Un, tā kā tu nu esi noīrējies istabu pie Ēkdāliem, tad man gandrīz jāpieņem, ka tev ir kaut kas padomā pret mani.

GRĒGERS. Man ir padomā atvērt Jalmaram Ēkdālam acis. Viņam jāredz savs stāvoklis, kāds tas ir... un tas ir viss.

VERLE. Vai t a s ir tas dzīves uzdevums, par ko tu vakar runāji?

GRĒGERSS. Jā. Citu tu neesi man atstājis.

VERLE. Tad manis dēļ tev ir sašķobījies prāts, Grēgers.

GRĒGERSS. Visa mana dzīve ir sašķobījusies tevis dēļ. Es nerunāju par to visu — ar māti... Bet man jāpateicas tev, ka staigāju apkārt ar smagu sirdsapziņu.

VERLE. Ak ar sirdsapziņu tev viss nav kārtībā?

GRĒGERSS. Man būtu vajadzējis uzstāties pret tevi toreiz, kad leitnants Ēkdāls tika iedzīts lamatās. Man būtu vajadzējis viņu brīdināt; jo es nojautu, kur tas novedīs.

VERLE. Jā, tad tev tik tiešām būtu vajadzējis runāt.

GRĒGERSS. Es neiedrošinājos; tik glēvs un nobijies biju. Man tik neizsakāmi bija no tevis bail — gan toreiz, gan daudz vēlāk arī.

VERLE. Tās bailes nu ir mitējušās, kā liekas.

GRĒGERSS. Par laimi, jā. Kas vecajam Ēkdālam nodarīts gan manis, gan arī citu dēļ, tas nekad nebūs vērsams par labu; taču Jalmaru es varu atbrīvot no tiem meliem un noklusējumiem, kuros viņš slīkst.

VERLE. Vai tu domā, ka tu izdarīsi labu darbu?

GRĒGERSS. Es par to nešaubos.

VERLE. Un tu domā, ka fotogrāfs Ēkdāls ir t ā d s cilvēks, kas būs tev pateicīgs par šo draudzīgo pakalpojumu?

GRĒGERSS. Jā, t ā d s cilvēks viņš ir.

VERLE. Hm... nu, redzēsim.

GRĒGERSS. Un bez tam — ja man jādzīvo tālāk, tad man jāatrod dziedinājums savai smagajai sirdsapziņai.

VERLE. Tava sirdsapziņa nekad nebūs mierīga. Smaga tā ir jau no bērna gadiem. To esi mantojis no mātes, Grēgers, — tikai tādu mantojumu viņa tev atstājusi.

GRĒGERSS (*nicīgi pasmīkājais*). Vai tu vēl neesi spējis sagremot to kaunu, ka pārrēķinājies, domādams caur viņu tikt pie bagātības?

VERLE. Neķersimies nu pie nebūtiskām lietām. Tu tātad paliec pie nodoma uzvest fotogrāfu Ēkdālu uz ceļa, kas tev šķiet īstais?

GRĒGERSS. Jā, pie tāda nodoma es palieku.

VERLE. Tad es būtu varējis sev aiztaupīt nācienu te augšā. Jo nav laikam jēgas tev jautāt, vai negribi pārvākties atpakaļ uz mājām pie manis?

GRĒGERSS. Nē, nav.

VERLE. Un par līdzdalībnieku firmā arī nekļūsi?

GRĒGERSS. Nē.

VERLE. Labi. Bet, tā kā es pošos stāties jaunā laulībā, tad mums jāsadala mantojums.

GRĒGERSS (*steigšus*). Nē, to es nevēlos.

VERLE. Tu nevēlies?

GRĒGERSS. Savas smagās sirdsapziņas dēļ es neuzdrīkstos.

VERLE (*pēc pauzes*). Vai tu brauksi atpakaļ uz raktuvēm?

GRĒGERSS. Nē; uzskatu, ka esmu izstājies no tava dienesta.

VERLE. Bet ar ko tad tu gribi nodarboties?

GRĒGERSS. Tikai ar savu dzīves uzdevumu; un ne ar ko citu.

VERLE. Nu, bet pēc tam? No kā tu pārtiksi?

GRĒGERSS. No savas algas drusku esmu ietaupījis.

VERLE. Cik ilgi a r t o pietiks?

GRĒGERSS. Domāju, ka pietiks man atvēlētajam laikam.

VERLE. Ko tu gribi teikt?

GRĒGERSS. Vairāk es tev neko neatbildēšu.

VERLE. Tad paliec sveiks, Grēgers!

GRĒGERSS. Paliec sveiks!

Lieltirgotājs Verle aiziet.

JALMARS (*paskatās iekšā*). Aizgāja?

GRĒGERSS. Jā.

Jalmars un Rellings ienāk darbnīcā. No virtuves ienāk arī Gīna un Hedviga.

RELLINGS. Brokastis sabojātas.

GRĒGERSS. Saģērbies, Jalmar, tev kopā ar mani būs jādodas garā pastaigā.

JALMARS. Jā, labprāt. Ko tavš tēvs tādu gribēja? Vai tas kaut kādā ziņā attiecas uz mani?

GRĒGERSS. Nāc! Pa ceļam parunāsim. Es tikai aiziešu uzvilkt mēteli. (*Prom pa gaiteni durvīm.*)

GĪNA. Tev, Ēkdāl, nevajadzētu ar viņu iet staigāt.

RELLINGS. Neej gan, Jalmar; paliec, kur esi.

JALMARS (*paņem platmali un mēteli*). Kas vēl nebūs! Kad jaunības draugs jūt nepieciešamību divatā izkratīt sirdi!...

RELLINGS. Bet, sasper jods, — vai tad tu neapjēdz, ka tas puisis ir traks, nojūdzies, galvu saspiedis!

GĪNA. Jā, vai dzirdi! Viņa mātei arī mēdza uznākt tādas lēkmes.

JALMARS. Tad viņam vēl jo vairāk ir nepieciešams, ka draugs neizlaiž viņu no acīm.
(Gīnai.) Pielūko, lai vakariņas būtu gatavas laikā. Pagaidām palieciet sveiki!
(Iziet pa gaitiņu durvīm.)

RELLINGS. Žēl, ka tas cilvēks nav aizbraucis uz elli kādā no Heidāles raktuvēm.

GĪNA. Dievs pasarg, — kamdēļ jūs tā runājat?

RELLINGS *(noburšķ).* Man ir pašam savi apsvērumi.

GĪNA. Vai jūs domājat, ka jaunais Verle ir pavisam traks?

RELLINGS. Diemžēl nē. Viņš nav nemaz trakāks par citiem trakajiem. Bet slimis viņš patiešām ir.

GĪNA. Kas tā viņam ir par vainu?

RELLINGS. To es jums pateikšu, Ēkdāla kundze. Akūts taisnīguma drudzis ir tā vaina.

GĪNA. Taisnīguma drudzis?

HEDVIGA. Vai tad tā ir slimība?

RELLINGS. Jā, nacionāla slimība; bet izpaužas tikai laiku pa laikam. *(Pamāj Gīnai.)*
 Paldies par cienastu! *(Prom pa gaitiņu durvīm.)*

GĪNA *(nemiērigi staigā šurpu turpu).* Ka viņu, to Grēgersu Verli, — vienmēr jau ir bijis nepatīkams tips!

HEDVIGA *(pie galda stāvēdama, pētoši skatās uz māti).* Dīvaini gan.

CETURTAIS CĒLIENS

Jalmara Ēkdāla darbnīca. Pirms brīža ir uzņemta kāda fotogrāfija; aparāts ar pārsegu, statīvs, pāris krēslu, konsole un līdzīgas lietas darbnīcas priekšplānā. Pēcpusdienas apgaismojums; saule pošas uz rietu; mazliet vēlāk sāk mesties tumsa.

Gīna stāv atvērtajās gaitiņas durvīs ar kaseti un slapju stikla plati rokā un sarunājas ar kādu, kas ārpusē.

GĪNA. Jā, pavisam noteikti. Ja es kaut ko apsolu, tad turu solījumu. Pirmdien pirmais ducis būs gatavs. Sveiki, sveiki!

Var dzirdēt kādu kāpjam lejā pa kāpnēm. Gīna aizver durvis, iebāž plati kasetē un ievieto aplātājā aparātā.

HEDVIGA *(ienāk no virtuves).* Vai aizgāja?

GĪNA *(piekārtodama istabu).* Jā, paldies Dievam, beidzot esmu tikusi no tiem vaļā.

HEDVIGA. Tu vari aptvert, tēvs nav vēl atgriezies mājās?!

GĪNA. Vai tu esi droša, ka viņš nav lejā pie Rellinga?

HEDVIGA. Nē, tur nav; pa virtuves kāpnēm nupat biju noskrējusi lejā un pavaicāju.

GĪNA. Un ēdiens viņu gaida un dziest.

HEDVIGA. Jā, padomā, tēvs taču vienmēr rūpīgi ievēro laiku, kad jānāk mājās vakariņās!

GĪNA. Drīz jau būs klāt, tu redzēsi.

HEDVIGA. Ja tikai gribēs nākt, jo man liekas, te notiek kaut kas dīvains.

GĪNA *(iesaucas).* Tur jau viņš nāk!

Jalmars Ēkdāls ienāk pa gaiteni durvīm.

HEDVIGA (*skrien viņam pretī*). Tēvs! Ja tu zinātu, kā mēs tevi gaidījām!

HELENA (*uzmetusi Jalmaram acis*). Tu ļoti ilgi biji projām, Ēkdāl.

MARS (*uz viņu neskatīdamies*). Tā pailgāk biju, jā. (*Viņš novelk mēteļi. Gīna un Hedviga grib palīdzēt, bet viņš neļaujas.*)

HELENA. Varbūt tu jau esi paēdis kopā ar Verli?

MARS (*pakar mēteļi*). Nē.

HELENA (*iet uz virtuves durvīm*). Tad es ienesīšu tev vakariņas.

MARS. Nē, lai paliek. Es tagad neēdīšu.

HEDVIGA (*pieiet viņam tuvāk*). Vai ar tevi viss kārtībā, tēvs?

MARS. Kārtībā? Ak, jā, cik necik. Mēs ar Grēgersu nogājām grūtu gabalu.

HELENA. To tev nevajadzēja darīt, Ēkdāl; jo tu neesi pieradis.

MARS. Hm, šai pasaulē vīrieša cilvēkam pie tik daudz kā ir jāpierod. (*Mazliet pastaigā pa darbnīcu.*) Vai te kāds apmeklētājs ir redzēts, kamēr es biju projām?

HELENA. Cits neviens, tikai tas pārtis.

MARS. Jaunu pasūtījumu nav?

HELENA. Nē, šodien nav.

HEDVIGA. Rīt kāds atnāks, gan tu redzēsi, tēvs.

MARS. Kaut nu tā būtu; jo rīt esmu nodomājis ķerties klāt pie darba visā nopietnībā.

HEDVIGA. Bet vai tad tu neatceries, kas rīt ir par dienu?

MARS. Tiesa gan... Nu tad parīt. No šī brīža es visu gribu darīt pats; ar darbu gribu tikt galā tikpat kā viens.

HELENA. Bet kas tad no tā iznāks, Ēkdāl? Tas tev tikai sagandēs dzīvi. Es gādāšu par fotografēšanu; un tu varēsi nodoties savam izgudrojumam.

HEDVIGA. Un mežapīlei, tēvs... un visām vistām un trušiem, un...

MARS. Par tām blēņām man nestāstiet! No rītdienas es bēniņos vairs savu kāju nesperšu.

HEDVIGA. Jā, bet tu taču man apsolīji, tēv, ka rīt būs svinības...

MARS. Hm, tas tiesa. Nu, tad no parītdienas. Tai sasodītajai mežapīlei man vislabāk gribētos sprandu apgriezt!

HEDVIGA (*iekliežas*). Mežapīlei!

HELENA. Kaut kas nedzirdēts!

HEDVIGA (*parausta tēvu*). Bet tā taču man a n a mežapīle, tēvs!

MARS. Tāpēc jau es tā arī nedarīšu. Nebūs dūšas — tevis dēļ, Hedviga, nebūs man dūšas. Bet dvēseles dziļumos es jūtu, ka man vajadzētu tā izdarīt. Man neklātos turēt zem sava jumta radību, kas bijusi t ā d ā s rokās.

HELENA. Ak kungs, aiz tam, ka vēcāstēvs to ir dabūjis no tā nožēlojamā Petersena, tad...

MARS (*staigā apkārt*). Ir, protams, prasības... Kā lai es tās prasības nosaucu? Teiksim — prasības pēc ideāla, — zināmas prasības, ko vīrieša cilvēks nevar atbīdīt pie malas, nenodarot pāri savai dvēselei.

HEDVIGA (*staigā tēvam pa pēdām*). Bet padomā par mežapīli, par to nabaga mežapīli!

MARS (*apstājas*). Dzirdi, es taču to saudzēšu — tevis dēļ. Ne matiņš tai nenokritīs no galvas... jā, kā teicu, es mežapīli saudzēšu. Jo ir lielāki uzdevumi, pie kuriem jāķeras. Bet nu tev, kā parasti, jāiziet drusku ārā, Hedviga; ir tev piemērots mijkrēslis.

HEDVIGA. Tagad gan es ārā neiešu.

JALMARS. Izej gan; man izskatās, ka tu stipri miedz acis; visi tie izgarojumi te iekšā tev nenāk par labu. Zem šī jumta ir sasmacis gaiss.

HEDVIGA. Nu labi, labi, noskriešu lejā pa virtuves kāpnēm un brītiņu pastaigāšu. Mētelis un cepure?... Ā, tie ir istabā. Tēvs — tu nedrīksti nodarīt nežāpīli ko sliktu, kamēr es būšu ārā.

JALMARS. Ne pūciņa viņai no galvas nenokritis. (*Piespiež Hedvigu sev klāt.*) Tu un es, Hedviga... mēs abi...! Jā, ej nu, Hedviga!

Pamājusi vecākiem, Hedviga iziet pa virtuves durvīm.

JALMARS (*nolaistām acīm staigā apkārt*). Gīna!

GĪNA. Jā!

JALMARS. No rītdienas — vai, teiksim, no parītdienas, man gribētos pašam uzņemties atbildību par saimniecības žurnālu.

GĪNA. Par saimniecības žurnālu nu tu arī gribi atbildēt?

JALMARS. Jā, vai vismaz sekot ienākumiem.

GĪNA. Ar Dieva palīgu d a u d z darba tev tur nebūs.

JALMARS. Negribas tam t i c ē t; jo, man liekas, naudas tev pietiek diezgan ilgi. (*Apstāties skatās uz Gīnu.*) Kā tas nākas?

GĪNA. Tas ir tāpēc, ka mums ar Hedvigu vajag ļoti maz.

JALMARS. Vai tiesa, ka tēvam par to pārrakstīšanu pie lieltirgotāja Verles maksā bagātīgi?

GĪNA. Nezinu, vai tas ir bagātīgi. Cenu tādiem darbiem es nezinu.

JALMARS. Jā, un cik tad viņš saņem? Es gribu dzirdēt!

GĪNA. Ļoti dažādi; sanāk apmēram tik, cik viņš mums izmaksā, un vēl neliela kabatas nauda.

JALMARS. Tik, cik viņš mums izmaksā! Un to tu man neesi teikusi!

GĪNA. Nevarēju jau teikt; tu domāji, ka viņš visu saņem no tevis, un tas tev sagādāja prieku.

JALMARS. Un viņš to tātad saņem no lieltirgotāja Verles!

GĪNA. Ak, lieltirgotājam — tam jau netrūkst!

JALMARS. Iededz man lampu!

GĪNA (*iededz*). Un mēs nemaz nezinām, vai tas ir no paša lieltirgotāja; tikpat labi tas var būt no Groberga...

JALMARS. Kāpēc uz Grobergu griez sarunu?

GĪNA. Nezinu, iedomājos tikai...

JALMARS. Hm!

GĪNA. Ne jau es vecamtēvam sagādāju tos pārrakstīšanas darbus. Berta sagādāja toreiz, kad ienāca tai namā.

JALMARS. Man liekas, tev trīc balss.

GĪNA (*uzliek lampai kupolu*). Trīc b a l s s?

JALMARS. Un dreb rokas. Varbūt tā nav?

GĪNA (*noteikti*). Pasaki man skaidri un gaiši, Ēkdāl! Ko viņš tev tur par mani ir sarunājis?

JALMARS. Vai tas ir tiesa... vai tas v a r būt tiesa, ka ... ka tu ar lieltirgotāju Verli esi bijusi kaut kādās attiecībās toreiz, kad tu kalpoji tai namā?

INA. Tas nav tiesa. Toreiz ne. Lieltirgotājs man uzmācās; tā bija. Un kundzei likās, ka tur kaut kas slēpjas; viņa taisīja visādus kumēdiņus un tračus, un viņa mani gan sita, gan plēsa, tā bija, — un es aizgāju no savas vietas.

ALMARS. Bet pēc tam, vēlāk!

INA. Es atgriezos mājās. Un māte — viņa nebija tik taisna, kā tev likās, Ēkdāl; un viņa staigāja man apkārt un pūta vienā pūšanā, jo lieltirgotājs tad jau bija kļuvis par atraitni.

ALMARS. Jā, un tad!

INA. Jā, labāk jau, ka tu tiec skaidrībā. Viņš nemeta mieru, kamēr dabūja savu.

ALMARS (*sasit plaukstas*). Un tā ir mana bērna māte! Kā tu varēji man par to noklusēt!

INA. Jā, tas bija slikti no manas puses; man jau sen būtu vajadzējis tev to pateikt.

ALMARS. Uzreiz tev vajadzēja man pateikt; tad es būtu zinājis, ar ko man darīšana.

INA. Bet vai tad tu tomēr gribētu ar mani precēties?

ALMARS. Kā tu vari kaut ko tādu iedomāties!

INA. Nevaru iedomāties; un tāpēc neuzdrīkstējos tev neko toreiz teikt. Jo man tu tik dikti patīki, kā tu zini. Un es nespēju pati sevi padarīt pavisam nelaimīgu...

ALMARS (*staigā apkārt*). Un tā ir manas Hedvigas māte! Un man jāapzinās, ka viss, ko es te redzu savu acu priekšā... (*Iesper kādam krēslam.*)...visa mana māja — par visu to man jāpateicas veiksmīgam priekšgājējam! Ak, šis pavedinātājs, šis lieltirgotājs Verle!

INA. Vai tu nožēlo tos četrpadsmit piecpadsmit gadus, ko esam nodzīvojuši kopā?

ALMARS (*nostājas Gīnas priekšā*). Pasaki man, vai tu ik dienu, ik stundu neesi nožēlojusi to noklusēšanas tīklu, kurā tu mani kā zirnekli esi ieaudusi? Atbildi man! Vai tu patiešām neesi staigājusi te, vaimanādama aiz nožēlas un mokām?

INA. Ai, mīļo Ēkdāl, man tik daudz ir bijis jādomā par māju un visiem ikdienas darbiem, ka...

ALMARS. Tātad nekad neveltīji savai pagātnei pārbaudošu skatu!

INA. Nē, biju gandrīz aizmirsusi šīs vecās intrigas, Ēkdāl!

ALMARS. Ak, šis trulais, bezjūtīgais miers! Tas izraisa sašutumu. Padomā — ne reizītes pat nenožēlot!

INA. Bet pasaki nu man, Ēkdāl, — kas no tevis būtu iznācis, ja tev nebūtu tāda sieva kā es?

ALMARS. Tāda!...

INA. Jo es vienmēr esmu bijusi it kā drusku noteiktāka un pašpārliecinātāka nekā tu. Nu, bet tas jau arī saprotams, jo esmu pāris gadus par tevi vecāka.

ALMARS. Kas no manis būtu iznācis?!

INA. Jo tajā laikā, kad tu mani pirmoreiz satīki, tu biji uz pavisam nepareiza ceļa; to taču tu nevari noliegt.

ALMARS. Un to tu sauc par nepareizu ceļu? Ak, tu nemaz nespēj saprast, kā vīrieša cilvēks jūtas, kad ir bēdīgs un izmisis, — it īpaši vīrs ar manu ugunīgo dabu.

INA. Jā, jā, tā jau var būt. Un es jau to nenosodu arī; jo tu patiesi kļuvi par labu vīru, līdzko biji ticis pie mājas pavarda. Un nu pie mums ir tik patīkami un mājīgi;

un mēs abas ar Hedvigu drīz arī sāksim atļauties sev kaut ko vairāk no ēdiena un apģērba.

JALMARS. Šajā noklusēšanas dūksnājā, jā.

GĪNA. Pfu, tas pretekļis, kam bija jādabū sev pieturas vieta šai mājā!

JALMARS. Es arī šai mājā jutos patīkami. Tas bija malds. Kur nu es ņemšu vajadzīgo sparū, lai praktiskajā pasaulē iedzīvinātu savu izgudrojumu? Varbūt tas aizies postā līdz ar mani; un tava pagātne, Gīna, būs to nomaitājusi.

GĪNA (*tuvu asarām*). Nē, tā nerunā, Ēkdāl! Es taču mūžu dienu esmu centusies tev tikai labu darīt!

JALMARS. Man jāvaicā — kas nu notiks ar ģimenes apgādnieka sapni? Kad tur iekšā uz divāna atļaidies es prātoju par izgudrojumu, tad jau nojautu, ka tas aprīs manus beidzamos spēkus šai dzīvē. Jutu, ka dienā, kad man rokās būs patents, — tā diena būs mana atvadu diena. Un mans sapnis bija, ka t u būsi Dieva mierā aizgājušā izgudrotāja nodrošinātā atraitne.

GĪNA (*noslauka asaras*). Nē, tā n e r u n ā, Ēkdāl! Mūsu Dievs Kungs nevēlēs man piedzīvot dienu, kad palieku atraitnēs!

JALMARS. Ak, vienalga. Viss tik un tā jau ir galā! Viss!

Grēgerss Verle uzmanīgi paver gaiteni durvis un paskatās iekšā.

GRĒGERSS. Vai drīkstu ienākt?

JALMARS. Jā, nāc iekšā!

GRĒGERSS (*nāk ar starojošu, apmierinātu seju un grib sniegt Ēkdāliem roku*). Nu, mani mīļie cilvēki!... (*Pārmaiņus paskatījies uz abiem, čukstus Jalmaram.*) Tātad nav vēl darīts?

JALMARS (*padevīgi*). Ir darīts.

GRĒGERSS. Vai t i e š ā m?

JALMARS. Esmu pārdzīvojis sava mūža rūgtāko brīdi.

GRĒGERSS. Bet arī pašu liksmāko, kā man liekas.

JALMARS. Nu, pagaidām tas mums vismaz ir garām.

GĪNA. Lai Dievs jums piedod, Verles kungs!

GRĒGERSS (*ar lielu izbrīnu*). To nu es nesaprotu.

JALMARS. Ko tu nesaproti?

GRĒGERSS. Tik liela norēķināšanās... norēķināšanās, uz kuru jādibina pilnīgi jauna dzīve, — patiesa kopdzīve bez melīgiem noklusējumiem...

JALMARS. Jā, tas man zināms; labi zināms.

GRĒGERSS. Es pavisam droši biju gaidījis, ka, pārkāpjot sliekšnim, uz mani gan no vīra, gan sievas puses staros skaidrības gaisma. Bet es neredzu neko citu — vienīgi nospiedošu smagumu, skumīgumu...

GĪNA. Nu, un tagad? (*Noņem lampai kupolu.*)

GRĒGERSS. Jūs negribat mani saprast, Ēkdāla kundze. Nudien, jums jau vēl vajadzēs laiku... Bet tu pats, Jalmars? T e v š ī lielā norēķināšanās taču būs devusi lielāku apgaismību.

JALMARS. Jā, ir devusi, dabiski. Tā sakot — zināmā mērā.

GRĒGERSS. Jo pasaulē nekas nevar līdzināties p i e d o š a n a i, kas neceļu staigātāju caur mīlestību paceļ līdz saviem augstumiem.

ALMARS. Vai tu domā, ka vīrieša cilvēkam viegli ir norīt to rūgto dzērienu, ko nupat esmu iebaudījis?

GRĒGERSS. P a r a s t a m cilvēkam nav viegli, tas tiesa. Bet tādām vīram kā tu!...

ALMARS. Jā, ak Kungs, es zinu gan. Bet tu mani n e s t e i d z i n i, Grēgers! Tam vajadzēs laiku, saproti!

GRĒGERSS. Tevī ir krietna deva no mežapīles, Jalmar!

Pa gaitēna durvīm ir ienācis Rellings.

RELLINGS. Va re, atkal tā mežapīle uzpeld?

ALMARS. Jā, lieltirgotāja Verles medījums ar sašauto spārnu.

RELLINGS. Ak lieltirgotāja Verles?... Vai tad par v i ņ u ir runa?

ALMARS. Par viņu un — par mums citiem.

RELLINGS (*pusbalsī Grēgersam*). Kaut velns jūs parautu!

ALMARS. Ko tu tur runā?

RELLINGS. Izsaku dvēselisku vēlēšanos, kaut šis riebējs vāktos prom. Ja viņš paliks te, tad sariebs jums abiem.

GRĒGERSS. Tiem diviem te nekas netiek riebts, Rellinga kungs. Par Jalmaru vispār nav runas. Viņu mēs pazīstam. Bet arī sievas, arī viņas būtības pamatos visnotaļ ir kaut kas tāds, kas vieš pašātvību, kaut kas drošs...

ALMARS (*tuvu asarām*). Lieciet man mieru, kāda nu esmu, tāda e s m u.

RELLINGS (*Grēgersam*). Vai tā būs bezkaunība, ja es pajautāšu, ko jums te īsti vajag?

GRĒGERSS. Gribu padarīt šo laulību patiesu.

RELLINGS. Vai tad Ēkdālu laulība jums neliekas laba diezgan tāda, kāda ir?

GRĒGERSS. Tikpat laba kā daudzu citu laulība — diemžēl. Bet uz p a t i e s ī b u dibināta — tāda tā vēl nav.

ALMARS. Prasības pēc ideāla tev, Relling, nekad nav bijušas acu priekšā.

RELLINGS. Blēņas, manu zēn! Ja neiebilstat, Verles kungs; cik tad daudzas — tikai tā aptuveni — cik daudzas uz patiesību dibinātas laulības jūs savā mūžā esat redzējis?

GRĒGERSS. Diezin vai vispār kādu.

RELLINGS. Un es arī ne.

GRĒGERSS. Toties neskaitāmi daudzas uz pretējiem principiem dibinātas gan. Un man ir bijis iemesls būt tuvu klāt un noraudzīties, kā divus cilvēkus izposta tāda laulība.

ALMARS. Vīrieša cilvēka morāles pamats sagraust zem kājām, kas p a t s briesmīgākais.

RELLINGS. Jā, es jau patiesībā nekad neesmu bijis precējies; tāpēc par tām lietām neuzdrošinos izteikt spriedumu. Bet to gan zinu, ka pie laulības ir pieskaitāms arī b ē r n s. Un bērnu vajag atstāt mierā.

ALMARS. Ai, Hedvīga, mana nabaga Hedvīga!

RELLINGS. Jā, Hedvīgu jūs, lūdzami, tajā visā iekšā nejauciet; jūs esat divi pieauguši cilvēki; Dieva dēļ, tarkšķiet un blarkšķiet par savām attiecībām, cik vien jums tīk. Bet pret Hedvīgu jums jāizturas saudzīgi, to es jums saku; citādi ledzīsiet viņu nelaimē.

ALMARS. Nelaimē?

RELLINGS. Jā, vai arī viņa pati var sev kaut ko nodarīt — un varbūt citiem līdz ar to arī.

GĪNA. Bet kā jūs to varat zināt, Relling?

JALMARS. Acīm taču nekādas briesmas tik drīz vēl nedraud, vai ne?

RELLINGS. Te nav runa par acīm. Bet Hedviga ir tādā sarežģītā vecumā. Viņai var ienākt prātā visādas mulķības

GĪNA. Jā, nudien! Tā jau gadās! Virtuvē ir sākusī tik briesmīgi neuzmanīgi rīkoties ar uguni! Viņa paskaidro, ka spēlējot ugunsgrēku. Man jau daudzreiz ir bijušas bailes, ka nepielaiž mājai uguni.

RELLINGS. Redziet nu, vai es neteicu!

GRĒGERSS (*Rellingam*). Bet kā jūs to izskaidrojat?

RELLINGS (*īgni*). Viņai ir pārejas gadi, vecīt!

JALMARS. Kamēr tam bērnam esmu es... Kamēr es vēl staigāju pa pasauli...

Pie durvīm klauvē.

GĪNA. Apklusti, Ēkdāl; gaitenī kāds ir. (*Uzsauc.*) Nāciet iekšā!

Virsdrēbēm mugurā ienāk Sērbija kundze.

SĒRBIJA KUNDZE. Labvakar!

GĪNA (*iet viņai pretī*). Paskat, tu tā esi, Berta!

SĒRBIJA KUNDZE. Jā, es, nudien. Bet varbūt esmu ieradusies nereizē?

JALMARS. Nē, diespas; sūtne no tās nama...

SĒRBIJA KUNDZE (*Gīnai*). Atklāti sakot, biju cerējusi, ka šai dienas stundā tavs vīrieša cilvēks nebūs mājās; un uzskrēju augšā mazliet parunāties ar tevi un atvadīties.

GĪNA. Ak tā. Vai tu brauc prom?

SĒRBIJA KUNDZE. Jā, rītrītā — uz Heidāli. Lieltirgotājs aizbrauca jau šopēcpusdien. (*Paskatās uz Grēgersu.*) Daudz sveicienu no viņa.

GĪNA. Vai tiešām!...

JALMARS. Lieltirgotājs aizbraucis? Un jūs brauksiet viņam pa pēdām?

SĒRBIJA KUNDZE. Un ko jūs par to teiksiet, Ēkdāl?

JALMARS. Es teikšu — piesargieties!

GRĒGERSS. Man tev jāpaskaidro. Mans tēvs precas ar Sērbija kundzi.

JALMARS. Precas ar viņu!

GĪNA. Ai, Berta; tad beidzot tomēr!

RELLINGS (*mazliet drebošu balsi*). Tas taču nebūs tiesa?

SĒRBIJA KUNDZE. Tomēr, mīļo Relling, ir gan tiesa.

RELLINGS. Jūs atkal gribat precēties?

SĒRBIJA KUNDZE. Jā, uz to pusi ir. Verle ir saņēmis atļauju doties laulībā bez uzsaukšanas baznīcā, un savas laulības mēs pavisam klusi nosvinēsim uzņēmumā kalnos.

GRĒGERSS. Tad jau kā padēls varu vēlēt jums laimes!

SĒRBIJA KUNDZE. Paldies, ja tajos vārdos ir kāda jēga. Un cerams, ka šī laulība nesīs laimi gan Verlem, gan man.

RELLINGS. Uz to jums ir pamats cerēt. Lieltirgotājs Verle nekad līdz kliņķim nepiedzēras — cik man zināms; un viņš savas sievas nemēdz arī iekauptīt; kā rīkojās Dieva mierā aizgājušais zirgu dakteris.

SĒRBIJA KUNDZE. Lai nu Sērbijs guļ tur, kur guļ. Viņam bija arī savas labās īpašības.

ELLINGS. Lieltirgotājam Verlem ir vēl labākas īpašības, cerams.

ERBĪJA KUNDZE. Savas labākās īpašības viņš vismaz nav izkaisījis vējā. Cilvēks, kas visu izkaisa vējā, dabū arī atbildēt par sekām.

ELLINGS. Šovakar es kopā ar Molvīku iešu papriecāties.

ERBĪJA KUNDZE. Nevajag, Relling. Nedariet tā, manis dēļ!

ELLINGS. Cits nekas neatliek. (*Jalmaram.*) Ja gribi, nāc līdzi!

ĢĪNA. Nekā nebūs. Ēkdāls t ā d u s iestādījumus neapmeklē.

ALMARS (*nikni, pusbalsī*). Paklusē!

ELLINGS. Palieciet sveika... Verles kundze. (*Iziet pa gaiteni durvīm.*)

RĒGERSS (*Sērbija kundzei*). Izklausašs, ka jūs ar doktoru Rellingu esat diezgan labi pazīstami.

ERBĪJA KUNDZE. Jā, esam pazīstami jau daudzus gadus. No mums abiem reiz pat varēja kaut kas kopējs sanākt.

RĒGERSS. Labi gan priekš jums, ka nesanāca.

ERBĪJA KUNDZE. Jā, tā var teikt. Taču es vienmēr esmu sargājusies no neapdomīgiem soļiem. Sieviete nedrīkst sevi pazudināt.

RĒGERSS. Vai jums nemaz nav bail, ka es varu tēvam pavēstīt par jūsu veco pazīšanos?

ERBĪJA KUNDZE. Vai varat iedomāties, pati es esmu viņam par to pateikusi.

RĒGERSS. Ak tā?

ERBĪJA KUNDZE. Jūsu tēvs zina katru sīkumu, ko ļautiņiem varētu ienākt prātā valodot par mani kaut cik ticami. Visu to esmu viņam pastāstījusi; tas bija pats pirmais, ko es izdarīju, kad viņš bija līcis manīt par saviem nodomiem.

RĒGERSS. Tad esat pārpārēm atklāta.

ERBĪJA KUNDZE. Atklāta esmu bijusi vienmēr. Mūs, sieviešu cilvēkus, tai ziņā grūti pārspēt.

ALMARS. Ko tu par to saki, Ģīna?

ĢĪNA. Ak, mēs, sievietes, esam tik dažādas, nūdien. Viena tāda, otra citāda.

ERBĪJA KUNDZE. Tā ir, Ģīna, man liekas, pats gudrākais ir darīt tā, kā darīju es. Un Verle no savas puses arī nav neko man slēpis. Redzi, un tieši t a s mūs visciešāk ir sasaistījis. Viņš var sēdēt un runāties ar mani tik atklāti kā bērns. Agrāk viņam tādas iespējas nekad nav bijis. Viņš, vesels un dzīves spara pilns, visu savu jaunību un savus labākos gadus nedabūja dzirdēt neko citu kā tikai sprediķus. Un tie sprediķi lielākoties bija par iedomātiem pārkāpumiem — cik m a n zināms.

ĢĪNA. Jā, tas jau nu gan izklausašs pēc patiesības.

RĒGERSS. Ja kundzes grib parunāties vienatnē, tad labāk būs, ka es eju prom.

ERBĪJA KUNDZE. Tāpēc vien jums nav jāiet prom. Es vairs nebildīšu ne vārda. Gribēju tikai darīt jums zināmu, ka neesmu likusi lietā ne noklusēšanu, ne kaut kādus īpašus paņēmienus. Varbūt izskatās, ka man ir stipri laimējies; un savā ziņā tā arī ir. Un tomēr, man liekas, ka es nesaņemu pretī vairāk, nekā pati dodu. Skaidrs, ka es viņu nekad nepievilšu. Un kalpošu un izpatikšu viņam kā nevienam citam, un, kad viņš drīzumā kļūs bezpalīdzīgs, man būs pilns darbalauks.

ALMARS. Vai viņš kļūs bezpalīdzīgs?

RĒGERSS (*Sērbija kundzei*). Jā, jā, bet par to te labāk nerunāsim.

SĒRBIJA KUNDZE. Nav jēgas to slēpt, lai kā viņš vēlētos. Viņš kļūs akls.
JALMARS (*apjucis*). Vai viņš kļūs akls? Dīvaini. Viņš arī kļūs akls?
GĪNA. Daudzus tas piemeklē.

SĒRBIJA KUNDZE. Un mēs varam iedomāties, ko t a s nozīmē uzņēmējam. Jā, viņa labā es mēģināšu savas acis likt lietā, cik vien varēdama. Bet nu ilgāk vairs nevaru palikt; esmu tik noskrējusies šajās dienās. Jā, k a s man jums, Ēkdāl, bija jāpasaka, — ja ir kaut kas, ar ko Verle var jums pakalpot, tad atliek tikai griezties pie Groberga.

GRĒGERSS. No šī piedāvājuma Jalmars Ēkdāls, protams, atteiksies.

SĒRBIJA KUNDZE. Ak tā; man liekas, ka agrāk viņš nemēdza...

GĪNA. Jā, Berta, nu Ēkdālam no lieltirgotāja neko vairs nevajag.

JALMARS (*gausi un ar uzsvaru*). Vai jūs nepasveicinātu savu nākamo vīru un nepateiktu, ka tuvākajā nākotnē es domāju apmeklēt grāmatvedi Grobergu un...

GRĒGERSS. Ko? Tu gribi apmeklēt?

JALMARS. ...es saku, apmeklēt grāmatvedi Grobergu un pieprasīt rēķinu par to summu, ko esmu parādā viņa šefam. To goda parādu es gribu samaksāt... ha-ha-ha, ja to var saukt par goda parādu! Bet ne jau to vien. Es gribu samaksāt visu ar piecu procentu uzviju.

GĪNA. Bet mīļo Ēkdāl, Dieva vārds, tam taču mums nav naudas.

JALMARS. Pasakiet savam nākamajam, ka es nenogurstoši strādāju pie sava izgudrojuma. Esiet tik laba un pasakiet, ka manus gara spēkus šais grūtajos pūliņos uztur tikai vēlēšanās tikt vaļā no šīs mokošās parāda nastas. Tāpēc es strādāju pie šī izgudrojuma. Visa atlīdzība tiks izmantota, lai atbrīvotu mani no jūsu topošā laulātā drauga naudas aizdevuma.

SĒRBIJA KUNDZE. Šai mājā kaut kas ir sagājies greizi.

JALMARS. Jā, tā ir.

SĒRBIJA KUNDZE. Nu tad ardievu. Man būtu vajadzējis vēl mazliet ar tevi parunāties, Gīna; bet lai nu tas paliek citai reizei. Sveiki!

Jalmars un Grēgerss mēmi atsveicinās. Gīna pavada Sērbija kundzi uz durvīm.

JALMARS. Ne tālāk kā līdz sliekšnim, Gīna!

Sērbija kundze prom; Gīna aizver aiz viņas durvis.

JALMARS. Re nu, Grēgers; tagad man tas nospiedošais goda parāds ir nost no kakla.
GRĒGERSS. Drīz vismaz būs.

JALMARS. Manu izturēšanos var nosaukt par korektu, man liekas.

GRĒGERSS. Tu esi tas vīrs, par kādu es tevi vienmēr esmu uzskatījis.

JALMARS. Dažkārt no prasībām pēc ideāla nav nemaz iespējams atkāpties. Kā ģimenes apgādniekam man visvisādi nāksies locīties un grozīties. Jo, vari man ticēt, vīram bez rocības tā patiesībā nav nemaz joka lieta — atbrīvoties no daudzgadīga parāda, kuru jau klāj aizmirstības putekļi. Bet vienalga; savu tiesu prasa arī tas cilvēks, kas manī slēpjas.

GRĒGERSS (*uzliek roku Jalmaram uz pleca*). Mīļo Jalmar, — vai tad nebija labi, ka es ierados?

ALMARS. Labi gan!

FRÉGERSS. Un ka tu tiki pilnīgā skaidrībā par visām attiecībām — vai tas nebija labi?

ALMARS (*mazliet nepacietīgi*). Skaidrs, ka labi. Tomēr viena lieta neatbilst manai taisnīguma sajūtai.

FRÉGERSS. Un kas tas būtu?

ALMARS. Tas, ka... jā, es nezinu, vai drīkstu izteikties tik atklāti par savu tēvu.

FRÉGERSS. No manis tu vari neslēpties.

ALMARS. Nu, labi. Jā, vai redzi, ir kaut kas tāds, kas mani ļoti satrauc, — un tā ir doma, ka tagad viņš veido uz patiesību balstītu laulību, nevis es.

FRÉGERSS. Kā tu vari teikt kaut ko tādu!

ALMARS. Patiešām, tā iznāk. Tavš tēvs un Sērbija kundze stājas laulībā, kas balstīta uz neaptumšotu uzticēšanos, dibināta uz pilnīgas, absolūtas abpusējas atklātības; viņi itin neko viens no otra neslēpj; viņu attiecībās nav nekādu noklusējumu; starp viņiem ir pasludināta, ja es drīkstu tā izteikties, abpusēja grēku atlaišana.

FRÉGERSS. Jā, un kas par to?

ALMARS. Jā, bet tur tas viss ir. Tur taču ir visi tie grūtumi, ko tu pats minēji un kas jāpārvar uz patiesības dibinātā laulībā.

FRÉGERSS. Tomēr tas ir daudz savādāk, Jalmar. Tu taču negribēsi salīdzināt nedz Ģīnu, nedz sevi ar tiem abiem?... Tu taču mani saproti, vai ne?

ALMARS. Un tomēr es nevaru tikt vaļā no domas, ka tur slēpjas kaut kas tāds, kas aizskar manu taisnīguma izjūtu. Izskatās tieši tā, it kā taisnīgas pasaules kārtības nemaz nebūtu.

ĢINA. Nē, Dieva dēļ, tā nerunā, Ēkdāl!

FRÉGERSS. Hm, to jautājumu varbūt labāk neapspriedīsim!

ALMARS. Bet, no otras puses, patiešām ir tā, it kā es tomēr te matītu radītāja pacelto pirkstu. Verle taču zaudē redzi.

ĢINA. Bet varbūt tas nemaz nav tik droši.

ALMARS. Nešaubīgi. Mums vismaz nevajadzētu par to šaubīties; jo tieši tai faktā slēpjas tā taisnīgā atmaksa. Viņš savā laikā ir apžilbinājis lētticīgu līdz-cilvēku...

FRÉGERSS. Daudzus viņš diemžēl ir apžilbinājis.

ALMARS. Un nu nāk tas nepielūdzamais, tas mīklainais, un prasa no lieltirgotāja viņa paša acis.

ĢINA. Kā tu uzdrīksties teikt kaut ko tik nelabu! Mani pārņem bailes.

ALMARS. Palaikam ir derīgi iedziļināties esības ēnas pusēs.

Hedvīga, cepuri galvā un mēteli mugurā, līksma
un aizsulusies ienāk pa gaitenā durvīm.

ĢINA. Esi atkal mājā?

HEDVIGA. Jā, vairāk staigāt negribējās; bet tas bija labi, jo nupat es satiku kādu ārdurvīs.

ALMARS. Tad jau laikam Sērbija kundzi.

HEDVIGA. Jā!

ALMARS (*staigā šurpu turpu*). Man gribas cerēt, ka tu viņu esi satikusi beidzamo reizi.

klusums. Hedviga bailīgi skatās uz visiem pēc kārtas,
it kā gribēdama izpētīt noskaņojumu.

HEDVIGA (*pielabinādamās tuvojas*). Tēvs!

JALMARS. Nu, kas ir, Hedviga?

HEDVIGA. Sērbija kundzei kaut kas bija līdzī priekš manis.

JALMARS (*apstājas*). Priekš tevis?

HEDVIGA. Jā. Kaut kas rītdienai domāts.

GĪNA. Bertai vienmēr ir atradies kāds tai dienai domāts sīkumiņš priekš tevis.

JALMARS. Kas tas ir?

HEDVIGA. To tu tagad nedabūsi zināt; jo māte man iedos to gultā rīt no rīta.

JALMARS. Ak, visas tās darīšanās, no kurām man jāpaliek ārpusē!

HEDVIGA (*steigšus*). Labi, tu dabūsi redzēt. Tur ir gara vēstule. (*Izņem vēstuli no mē-
teļa kabatas.*)

JALMARS. Vēstule ar vēl?

HEDVIGA. Jā, t i k a i vēstule. Cits nāks vēlāk. Bet padomā — vēstule! Agrāk nekad
vēl neesmu saņēmusi vēstules. Un tur virsū ir rakstīts “jaunkundzei”. (*Lasa.*)
“Hedvigai Ēkdālas jaunkundzei”. Padomā — tas ir man.

JALMARS. Parādi man to vēstuli.

HEDVIGA (*pasniedz Jalmaram vēstuli*). Te tu redzi.

JALMARS. Ar lieltirgotāja Verles roku rakstīta.

GĪNA. Vai tu par to esi drošs, Ēkdāl?

JALMARS. Paskaties pati!

GĪNA. Tu domā, ka es no tā kaut ko saprotu?

JALMARS. Hedviga, vai es drīkstu atvērt un izlasīt vēstuli?

HEDVIGA. Tu drīksti, ja vien vēlies.

GĪNA. Nē, šovakar ne, Ēkdāl; tā domāta rītdienai.

HEDVIGA (*klusā balsī*). Ak, ļauj vien viņam izlasīt! Tur, bez šaubām, ir kaut kas labs;
un tēvs prēcāsies; un te atkal būs liksms noskaņojums.

JALMARS. Tātad man ir atļauts atvērt vēstuli?

HEDVIGA. Jā, esi tik labs, mīļo tēv. Būs jauki uzzināt, kas tur ir rakstīts.

JALMARS. Labi. (*Atvēris vēstuli, izņem kādu papīru, izlasa to un izskatās apjucis.*)
Kas tas ir?...

GĪNA. Kas tur stāv rakstīts?

HEDVIGA. Jā, tēvs, pasaki!

JALMARS. Paliec mierā! (*Izlasa vēstuli vēlreiz; ir nobālējies, tomēr savaldījies saka.*)
Tā ir dāvinājuma vēstule, Hedviga!

HEDVIGA. Nē, padomā tikai! Ko es dabūšu?

JALMARS. Pati izlasi!

Piegājusi klāt, Hedviga brīdi pie lampas lasa.

JALMARS (*pusbalsī, dūres vīkstīdams*). Acis! Acis... un nu šī vēstule!

HEDVIGA (*pārtrauc lasīšanu*). Jā, bet man liekas, ka tā vēstule ir vecamtēvam.

JALMARS (*atņem Hedvigai vēstuli*). Gīna, vai tu vari šito saprast?

GĪNA. Es jau itin neko nezinu; pasaki taču!

JALMARS. Lieltirgotājs Verle Hedvigai raksta, ka viņas vecamtēvam vairs nevajadzēs nopulēties ar tiem rakstu darbiem un ka uz priekšdienām viņš kantori katru mēnesi var saņemt simt kronas...

HEDVIGSS. Re nu!

HEDVIGA. Simt kronas, māt! To es izlasīju.

JANA. Cik labi vecamtēvam.

JALMARS. ...simt kronas, kamēr viņam tas nepieciešams... ar to, dabiski, ir jāsaprot, ka tik ilgi, līdz būs aizmidzis uz mūžu.

JANA. Viņš, tas nabadziņš, nu ir nodrošināts.

JALMARS. Bet pēc tam nāk tas te. To tu laikam neizlasīji, Hedviga. Šis dāvinājums pēc tam pāriet uz tevi.

HEDVIGA. Uz mani! Viss kopā?

JALMARS. Tev tā pati summa ir nodrošināta uz visu mūžu, kā viņš raksta. Vai tu dzirdi, Gīna?

JANA. Jā, dzirdēju, dzirdēju.

HEDVIGA. Padomā, kādu naudu es dabūšu! (*Rausta tēvu.*) Tēvs, tēvs, vai tu neesi priecīgs?...

JALMARS (*no Hedvigas vairīdamies*). Priecīgs! (*Met aplus pa istabu.*) Vai manu, kas par tālredzību, — un kāda perspektīva man te atklājas! Hedvigai, viņai Verle tik dāsni ir atvēris maku!

JANA. Jā, Hedvigai taču ir dzimšanas diena.

HEDVIGA. Un tas viss jau tomēr tiks tev, tēvs! Tu taču vari iedomāties, ka visu to naudu es gribu atdot tev un mātei.

JALMARS. Mātei, jā! Te nu mums tas ir.

HEDVIGSS. Jalmar, tev ir izliktas lamatas.

JALMARS. Tu domā, ka tās atkal varētu būt lamatas?

HEDVIGSS. Kad viņš te bija šorīt no rīta, viņš teica: Jalmars Ēkdāls nav tas vīrs, par kādu tu viņu turi.

JALMARS. Nav tas vīrs!...

HEDVIGSS. Tu redzēsi, viņš teica.

JALMARS. Tu redzēsi, vai es ļaujtos, kad no manis grib atpirkties ar naudu!...

HEDVIGA. Ko tas viss nozīmē, māt?

JANA. Aizej un novelc mēteli!

Tuvu raudām Hedviga iziet pa virtuves durvīm.

HEDVIGSS. Jā, Jalmar, nu atklāsies, kam te ir taisnība, viņam vai man.

JALMARS (*gausi pārplēš papīru uz pusēm un, uzlicis abus gabalus uz galda, saka*).
Te būs mana atbilde.

HEDVIGSS. To es jau gaidīju.

JALMARS (*piegājis pie Gīnas, kura stāv pie krāsns, klusā balsī saka*). Un nu vairs nekādas slēpšanās! Ja sākars starp tevi un viņu pavisam izbeidzās, kad es tev iepatīkos, kā tu to nosauc, kāpēc viņš palīdzēja mums apprecēties?

JANA. Laikam jau domāja, ka varēs piestaigāt te pie mums mājā.

JALMARS. Tikai t a s vien? Vai viņš nebija nobijies no kādas zināmas iespējamības?

JANA. Es nesaprotu, uz ko tu vedini?

JALMARS. Es gribu zināt, vai tavam bērnam ir tiesības dzīvot zem mana jumta.
GĪNA (*izslejas, acis met zibeņus*). Kā tu vari tā jautāt!

JALMARS. Atbildi man tikai vienu: vai Hedviga pieder man — vai?... Nu!

GĪNA (*skatās uz Jalmaru ar aukstu izaicinājumu*). Es nezinu.

JALMARS (*viegli nodreb*). Tu nezini!

GĪNA. Kā lai varētu zināt? Tāda kā e s...

JALMARS (*klusī, no viņas novērsies*). Tad man šai mājā nekas vairs nav darāms.

GRĒGERSS. Apdomājies, Jalmar!

JALMARS (*uzvelk mēteli*). Tādam vīram kā man te nav ko apdomāties.

GRĒGERSS. Te ir neizsakāmi daudz, par ko apdomāties. Lai tu nonāktu līdz lielās pie-
došanas upurim, jums visiem trijiem jābūt kopā.

JALMARS. Tur es nemaz negribu nonākt. Nemūžam, nemūžam! Kur mana cepure!

(*Paņem cepuri.*) Mājoklis man visapkārt pārvērties drupās (*Sāk raudāt.*)

Man nav bērna, Grēgers!

HEDVIGA (*atvērusi virtuves durvis*). Ko tu saki! (*Pieiet pie Jalmara.*) Tēvs, tēvs!

GĪNA. Re nu!

JALMARS. Nenāc man klāt, Hedviga! Ej tālāk prom! Es nevaru uz tevi skatīties. Ai,
tās acis!... Ardievu! (*Grib iet uz durvīm.*)

HEDVIGA (*skaļi kliegdamā, pieķeras Jalmaram*). Nē, nē! Neej no manis prom!

GĪNA (*iesaucas*). Paskaties uz to bērnu, Ēkdāl! Paskaties uz to bērnu!

JALMARS. Es negribu! Es nevaru! Man jātiek ārā — prom no tā visa!

Izrāvies no Hedvigas rokām, viņš iziet pa gaitēņa durvīm.

HEDVIGA (*izmisuma pilnām acīm*). Viņš no mums aiziet, māt! Viņš no mums aiziet!

Viņš nekad vairs nenāks atpakaļ!

GĪNA. Tikai neraudi, Hedviga. Gan jau tēvs atgriezīsies!

HEDVIGA (*šņukstēdama nokrīt uz dīvāna*). Nē, nē, viņš nekad vairs nenāks mājās pie
mums.

GRĒGERSS. Vai varat man ticēt, Ēkdāla kundze, ka es gribēju tikai to labāko?

GĪNA. Jā, es gandrīz tam ticu; tomēr — lai Dievs jums piedod!

HEDVIGA (*uz dīvāna gulēdama*). Ai, man liekas, man no tā būs jānomirst! Ko es
viņam tādu esmu nodarījusi? Tev viņš jādabū atpakaļ mājās, māt!

GĪNA. Jā, jā, jā! Tikai nomierinies, tad es izešu ārā un viņu pameklēšu. (*Uzvelk virs-
drēbes.*) Varbūt būs iegājis pie Rellinga. Bet tev nevajag pinkšķēt. Vai tu
man to apsoli?

HEDVIGA (*krampjaini raudādama*). Jā, es neraudāšu; ja tikai tēvs atkal atgriežas mājā.

GRĒGERSS (*Gīnai, kas grib doties prom*). Vai tomēr nebūtu labāk ļaut viņam vispirms
izcīnīt savu sāpīgo cīņiņu līdz galam?

GĪNA. Ak, to viņš varēs darīt pēc tam. Pirmām kārtām mums jānomierina bērns.
(*Iziet pa gaitēņa durvīm.*)

HEDVIGA (*pieceļas sēdus un noslauka asaras*). Tagad jums man jāpasaka, ko tas no-
zīmē. Kāpēc tēvs vairs negrib par mani dzirdēt?

GRĒGERSS. Par to jums nevajag vaicāt, kamēr nezaugsiet liela, nebūsiet pieaudzis
cilvēks.

DVĪGA (*šņukstēdama*). Bet es taču nevaru staigāt apkārt briesmīgi bēdīga tik ilgi, līdz kamēr izaugšu liela. Es apjēdzu gan, kas tas ir. Varbūt es neesmu tēva īstais bērns.

HĒRŠS (*nemierīgi*). Kā tad t a s iespējams?.

DVĪGA. Varbūt māte mani ir atradusi. Un nu tēvs varbūt to ir dabūjis zināt; par tādiem gadījumiem esmu lasījusi.

HĒRŠS. Nu, bet ja tā būtu...

DVĪGA. Jā, man liekas, es viņam tomēr varētu būt tikpat mīļa. Varbūt pat vēl mīļāka. Mežapīle jau mums arī tika uzdāvināta, un tomēr man tā ir ļoti mīļa.

HĒRŠS (*pagriež sarunu*). Jā, mežapīle, tiesa! Parunāsim mazliet par mežapīli, Hedviga!

DVĪGA. Mežapīle, nabadzīte. To viņš arī vairs negrib ne acīs redzēt. Padomājiet, viņam būtu prieks tai apgriezt sprandu!

HĒRŠS. Bet to jau viņš, protams, nedarīs.

DVĪGA. Nedarīs, bet teica. Un man liekas, tas no tēva bija tik riebīgi; jo es mežapīlei katru vakaru skaitu lūgšanu — es lūdzos, lai viņa būtu pasargāta no nāves un no visa ļauna.

HĒRŠS (*paskatās uz Hedvigu*). Jūs mēdzat skaitīt vakara lūgšanu?

DVĪGA. Jā!

HĒRŠS. Kas jūs pie tā ir pieradinājis?

DVĪGA. Pati sevi pieradināju; jo reiz tēvs bija ļoti slimš, viņam uz kakla bija dēles; un viņš teica, ka nāve tuvojoties.

HĒRŠS. Nu un?

DVĪGA. Tad es noskaitīju viņam lūgšanu, kad biju apgūlusies. Un kopš tās reizes esmu pie tā pieradusi.

HĒRŠS. Un nu jūs lūdzat arī par mežapīli?

DVĪGA. Man likās, ka mežapīle arī ir jāpiemin, jo sākumā viņa bija stipri slima.

HĒRŠS. Un rīta lūgšanu jūs varbūt arī skaitāt?

DVĪGA. Nē, to nu gan nedaru.

HĒRŠS. Kāpēc tikpat labi nevarētu būt arī rīta lūgšana?

DVĪGA. No rīta taču ir gaišs; un tad nav no kā baidīties.

HĒRŠS. Un tai mežapīlei, kas jūsu sirdij tik mīļa, tai jūsu tēvs gribēja apgriezt sprandu?

DVĪGA. Nē, bet viņš teica, ka vislabāk tā izdarītu; tomēr gribēja to saudzēt manis dēļ; un tas bija mīļi no tēva.

HĒRŠS (*mazliet tuvāk*). Bet ja nu jūs brīvprātīgi upurētu to mežapīli v i ņ a dēļ?

DVĪGA (*piecēlusies*). Mežapīli!

HĒRŠS. Ja nu jūs viņam gribētu upurēt pašu labāko, kas jums šai pasaulē pieder?

DVĪGA. Vai jūs domājat, ka t a s varētu palīdzēt?

HĒRŠS. Pamēģiniet, Hedviga!

DVĪGA (*klusu, ar mirdzošām acīm*). Jā, es pamēģināšu.

HĒRŠS. Kā jums liekas, vai jums būs tam dūša?

DVĪGA. Es palūgšu vecotēvu, lai nošauj manu mežapīli.

HĒRŠS. Jā, tā būs labi. Bet mātei ne vārda par to!

DVĪGA. Kāpēc ne?

GRĒGERSS. Viņa mūs nesapratīs.

HEDVIGA. Par mežapīli? Es pamēģināšu rīt no rīta.

Gīna ienāk pa gaitiņu durvīm.

HEDVIGA (*viņai pretī*). Vai tu viņu satīki, māt?

GĪNA. Nē, bet dzirdēju, ka viņš bijis pie Rellinga un aizvilinājies viņu sev līdzī.

GRĒGERSS. Vai esat par to droša?

GĪNA. Jā, vārtu sardze sacīja. Viņa teica, ka Molvīks arī esot aizgājis kopā ar viņiem.

GRĒGERSS. Un tas tagad, kad Jalmara dvēselei vienatnē būtu jāizcīna tas grūtais cīniņš!...

GĪNA (*novēl mēteļi*). Jā, vīriešu cilvēki ir daudzpusīgi. Dievs vien zina, kur Rellings viņu ir aizvilcis! Aizskrēju pāri pie Ēriksena madāmas; bet tu r viņu nebija.

HEDVIGA (*ar asarām cīnīdamās*). Ai, un ja nu viņš nekad vairs nepārnāk mājās!

GRĒGERSS. P ā r n ā k s atkal mājās. Es viņam rīt aizsūtīšu ziņu; Un tad jūs redzēsiet, kā d s viņš pārnāks. Guliet mierīgi ar to domu, Hedviga! Ar labu nakti! (*Iziet pa gaitiņu durvīm.*)

HEDVIGA (*šņukstēdama metas Gīnai ap kaklu*). Ai, māt, māt!

GĪNA (*aplikšķina Hedvigai pa muguru un nopūšas*). Jā, patiešām, Rellingam bija taisnība. Tā notiek, kad traki ļaudis uzrodas un sāk izteikt sarežģītas prasības.

PIEKTAIS CĒLIENS

Jalmara Ēkdāla darbnīca. Iespīd salta, pelēka rīta gaisma; uz lielajām jumta loga rūtīm gulmītrs sniegs.

Gīna, priekšautu apējusi, ienāk no virtuves ar putekļu slotiņu un lupatu un dodas uz dzīvojamās istabas durvīm. To pašu brīdi Hedviga steidzīgi iznāk no gaitiņa.

GĪNA (*apstājas*). Nu?

HEDVIGA. Jā, māt, man gandrīz liekas, ka viņš ir lejā pie Rellinga...

GĪNA. Re nu!

HEDVIGA. ...jo vārtu sardze teica, viņa esot dzirdējusi, ka Rellingam divi bijuši līdzī, kad viņš naktī atgriezās mājās.

GĪNA. Tā jau es domāju.

HEDVIGA. Bet tas neko nedod, ja viņš negrib nākt augšā pie mums.

GĪNA. Tad es vismaz noiešu lejā ar viņu parunāt.

Vecais Ēkdāls, rīta svārkos un čībās ar aizkūpinātu pīpi zobos, parādās savas istabas durvīs.

ĒKDĀLS. Paklau, Jalmar... Vai tad Jalmars nav mājās?

GĪNA. Nē, viņš laikam ir izgājis.

ĒKDĀLS. Tik agri jau? Un tādā trakā sniegunī? Jā, jā, lai jau būtu; rīta apgaitā varu doties arī viens, nudien.

Viņš atbīda sāņus bēniņu durvis; Hedviga viņam palīdz; Ēkdāls ieiet
pa bēniņu durvīm; Hedviga aizbīda durvis ciet.

HEDVIGA (*pusbalsī*). Nabaga vecaistēvs, iedomājies, māt, kad dabūs dzirdēt, ka tēvs
grib no mums aiziet.

ĢĪNA. Ak, nieki; vecamtēvam nav nemaz jādzird par to. Dieva laime, ka viņš vakar
nebija mājā visas tās jezgas laikā.

HEDVIGA. Jā, bet...

Grēgerss ienāk pa gaiteņa durvīm.

GRĒGERSS. Nu? Esat sadzinušas viņam pēdas?

ĢĪNA. Ļaudis saka, viņam vajagot būt lejā pie Rellinga.

GRĒGERSS. Pie Rellinga! Vai viņš no tiesas ir bijis uzdzīvot kopā ar tiem?

ĢĪNA. Laikam ir gan.

GRĒGERSS. Jā, bet v i ņ a m taču patiesi nepieciešama vientulība, lai nopietni saņemtu
sevi rokās!...

ĢĪNA. Jūsprāt, jā.

Rellings ienāk no gaiteņa.

HEDVIGA (*viņam pretī*). Vai tēvs ir pie jums?

ĢĪNA (*tajā pašā laikā*). Vai tur ir?

RELLINGS. Skaidrs, ka ir.

HEDVIGA. Un jūs mums neteicāt!

RELLINGS. Esmu necilvēks. Bet vispirms man vajadzēja savaldīt to otru necilvēku;
jā, skaidrs, ka to dēmonisko radījumu; un pēc tam es aizmiglu tik dziļā miegā,
ka...

ĢĪNA. Ko Ēkdāls šodien saka?

RELLINGS. Viņš nesaka itin neko.

HEDVIGA. Vai viņš vispār nerunā?

RELLINGS. Ne vārda.

GRĒGERSS. Jā, jā, to es labi varu saprast.

ĢĪNA. Bet ko tad viņš dara?

RELLINGS. Guļ uz dīvāna un krāc.

ĢĪNA. Ak šitā? Jā, Ēkdāls briesmīgi krāc.

HEDVIGA. Vai viņš guļ? Vai viņš var gulēt?

RELLINGS. Tā visnotaļ liekas.

GRĒGERSS. Saprotams; pēc tādas dvēseles cīņas, kas viņu satricināja...

ĢĪNA. Un blandīties apkārt pa naktīm taču nav paradis.

HEDVIGA. Varbūt labi, ka viņš dabū pagulēt, māt.

ĢĪNA. Es arī tāpat domāju. Nebūs vērts viņu par agru modināt. Paldies, Relling! Man
nu vispirms māja skaisti jāuzkopj un tad... Tu, Hedviga, nāc man palīgā.

ĢĪNA un Hedviga ieiet dzīvojamā istabā.

GRĒGERSS (*pagriežas pret Rellingu*). Vai jūs varat man izskaidrot to garīgo pārvērtību,
kas ar Jalmaru Ēkdālu šobrīd notiek?

RELLINGS. Neesmu gan manījies, ka ar viņu notiktu kāda garīga pārvērtība.

GRĒGERS. Ko? Šādā pagrieziena punktā, kad viņa dzīvei radies pavisam jauns pamats?... Kā jūs varat domāt, ka tāda personība kā Jalmars?...

RELLINGS. Ak personība — viņš! Ja viņam kādreiz bijuši dotumi uz tāda veida novirzēm no normas, ko jūs dēvējat par personības izpausmi, tad gan šīs saknes, gan asni jau zēna gados ir pamatīgi apcirsti; to es varu jums galvot.

GRĒGERS. Šķiet dīvaini — pie tādas mīlestības pilnas audzināšanas, kādu v i ņ š bau-
dījīs.

RELLINGS. Jūsprāt, viņa tantes, tās divas uzskrūvētās, histēriskās jaunkundzes, tika galā ar audzināšanu?

GRĒGERS. Man jums jāteic, ka prasības pēc ideāla šīs sievietes nekad nenodeva aiz-
mirstībai; jā, bet jūs nu gan atkal nerrojaties.

RELLINGS. Nē, tam man nav noskaņojuma. Starp citu, par viņām es zinu diezgan daudz; jo Jalmars dažu labu izteicienu saistībā ar šīm “divām savas dvēseles krustmātēm” ir man atgremojis. Taču man neliekas, ka daudz viņš tām būtu parādā. Ēkdāla nelaime ir tā, ka savās aprindās viņš vienmēr ir ticis uzskatīts par gaismekli...

GRĒGERS. Un vai viņš tāds n a v? Sirds dziļumos, es domāju?

RELLINGS. E s neko tādu neesmu manījies. Ka viņa tēvs tam ticēja — lai nu tā būtu; jo vecais leitnants jau vienmēr ir bijis aitasgalva.

GRĒGERS. Visu savu mūžu viņš ir bijis vīrs ar bērna sirdi; t o jūs neapjēdzat.

RELLINGS. Jā, labi, labi! Bet, kad mīļais, jaukais Jalmariņš kaut kādā kārtā bija iekļuvis studentos, tad biedru pulkā arī drīz vien tika uzskatīts par lielo nākamības gaismu. Jo skaists taču bija, tas pievilka, piens un asinis, tieši tāds, kādam, pēc jaunkundzīšu domām, puisim ir jābūt; un, tā kā viņam piemita karsta daba un balss — tāda, kas iekaro sirdis, un vēl tas, ka viņš tik skaisti prata deklamēt citu pantus un izteikt citu domas...

GRĒGERS (*ar dusmām*). Un tā jūs izsakāties par Jalmaru Ēkdālu?

RELLINGS. Jā, ar jūsu atļauju; jo tā no iekšpuses izskatās tas dieveklis, kuram jūs dziļi klanāties.

GRĒGERS. Man nemaz nelikās, ka es būtu tik akls.

RELLINGS. Jā, daudz no tā netrūkst. Jo jūs esat slims cilvēks. Jūs arī, raug.

GRĒGERS. Tur jums taisnība.

RELLINGS. Jā. Jūsu gadījums ir sarežģīts. Pirmām kārtām jau šis uzmācīgais taisnīguma drudzis; un kas ir vēl sliktāk — jūs visu laiku staigājat apkārt, pielūgsmes mānijas apsēsts; vienmēr meklējat kādu apbrīnas objektu ārpus sevis.

GRĒGERS. Jā, ārpus sevis man tas ir jāmeklē.

RELLINGS. Bet tās lielās brīnummušas, ko jūs it kā dzirdat lidināmieš sev apkārt, tās jūs noved pie kaunpīlnām kļūdām. Ar savām prasībām pēc ideāla jūs atkal esat iegriezies sīkzemnieka mājēlē; nekādi maksātspējīgie ļaudis šai mājā nedzīvo.

GRĒGERS. Bet, ja jūs neesat īpaši augstās domās par Jalmaru Ēkdālu vispār, kur tad jūs rodāt prieku visu laiku būt kopā ar viņu?

RELLINGS. Ak Dievs; lai nu kāds esmu dakteris, sava veida daktera loma man tomēr jāuzņemas; man ir jāgādā par tiem nabaga slimniekiem, ar kuriem vienā mājā mitinos.

RĒGERS. Ūja! Vai tad Jalmars Ēkdāls arī ir slimis?

ELLINGS. Diemžēl gandrīz visi cilvēki ir slimi.

RĒGERS. Un kādus ārstniecības paņēmienus jūs Jalmara gadījumā lietojat?

ELLINGS. Savus parastos. Gādāju, lai dzīves melus uzturētu viņā pie dzīvības.

RĒGERS. Dzīves melus. Es laikam pārklaustījos?...

ELLINGS. Jā, es sacīju — dzīves melus. Jo dzīves meli ir stimulējošs princips, kā redzat.

RĒGERS. Vai drīkstu jautāt, ar kādiem dzīves meliem Jalmars ir apsēsts?

ELLINGS. Nē, pateicos; tādus noslēpumus es riebējiem neuzticu. Tie ir gatavi viņu man vēl vairāk sagandēt. Bet mana metode ir pārbaudīta. Esmu to licis lietā arī pie Molvīka. Viņu esmu padarījis par “dēmonisku” raksturu. Tas ir kā gaismeklis, un tas man viņam jāiedod.

RĒGERS. Un tad viņš vairs nav dēmonisks?

ELLINGS. Pie velna, kas ar to dēmoniskumu īsti ir pateikts? Blēņas jau vien ir, es to izdomāju, lai glābtu viņam dzīvību. Ja es nebūtu tā rīkojies, tad šis — gatavais sivēns — aiz nicinājuma pret sevi un aiz izmisuma būtu padevis jau pirms daudziem gadiem. Un tad tas vecais leitnants! Viņš nu gan pats ir atradis sev dziedināšanu!

RĒGERS. Leitnants Ēkdāls? Ko tādu?

ELLINGS. Jā, ko tad citu jūs teiksiet par to, ka viņš, lāču mednieks, staigā te pa tumšiem bēniņiem, trušu medīdams? Kad šis vecais vīrs dabū tur noņemties starp visiem tiem krāmiem, tad pasaulē nav laimīgāka šāvēja par viņu. Tās četras piecas sakaltušās Ziemeļvētku egles, kas tur ir paslēptas, viņam nozīmē to pašu, ko viss lielais, veselais Heidāles mežs; gailis un vistas ir lielie putni priēžu galotnēs; tiem viņš, šis nīprais meža vecis, metas virsū.

RĒGERS. Nelaimīgais vecais leitnants Ēkdāls, jā. Viņš patiešām bijis spiests atteikties no saviem jaunības ideāliem.

ELLINGS. Kamēr man vēl ir prātā, jaunais Verles kungs, nelietojiet to svešvārdu: “ideāli”. Mums taču tam ir savs norvēģu apzīmējums: “meli”.

RĒGERS. Vai jūs domājat, ka tie divi vārdi ir radniecīgi?

ELLINGS. Jā, apmēram tāpat kā tīfs un strutainais karsonis.

RĒGERS. Doktor Relling, es nepadošos, kamēr neizglābšu Jalmaru no jūsu nagiem!

ELLINGS. Tas v i ņ a m pats sliktākais. Ja jūs atņemat vidusmēra cilvēkam dzīves melus, tad reizē laupāt viņam arī laimi. (*Hedvigai, kas iznāk no dzīvojamās istabas.*) Mežapīles māmiņ, es nu eju lejā paskatīties, vai tavs tēvs vēl arvien guļ un prāto par savu neparasto izgudrojumu. (*Iziet pa gaiteņa durvīm.*)

RĒGERS (*tuvojas Hedvigai*). Es redzu no jūsu sejas, ka tas vēl nav izdarīts.

HEDVIGA. Kas? Ā, tas ar mežapīli. Nē.

RĒGERS. Dvēseles spēka jums nepietika, kad to vajadzēja paveikt, kā man liekas.

HEDVIGA. Nē, t ā arī nav. Bet, kad es šorīt no rīta pamodos un atcerējos, par ko mēs bijām runājuši, man tas šķita dīvaini.

RĒGERS. Dīvaini?

HEDVIGA. Jā, es nezinu... Vakar vakarā tā uzreiz man likās — tur slēpjas kaut kas skaists; bet, kad biju izgulējusies un atkal to atcerējos, tas nelikās nekas tāds īpašs.

GRĒGERSS. Nē. Neesat jau jūs te augusi tā, ka nekas jūsu būtībā nebūtu saposīts.

HEDVIGA. Jā, bet tas man nerūp, ja tikai tēvs gribētu atkal nākt augšā, tad...

GRĒGERSS. Ai, ja vien jūs visnotaļ būtu pievērsusi uzmanību tam, kas dzīvei dod vērtību, — ja prāts jums nestos uz patiesu, līksmu un drosmīgu upuri, tad gan jūs redzētu, ka viņš atgriežas augšā pie jums. Bet es jums tomēr vēl ticu, nūdien ticu, Hedviga. (*Iziet pa gaitēna durvīm.*)

Hedviga staigā pa istabu; pēc tam pošas iziet virtuvē; tobrīd pie bēniņu durvīm no iekšpuses klauvē; piegājusi pie durvīm, Hedviga tās līdz pusei paver; iznāk vecais Ēkdāls; viņš durvis aizbīda atkal ciet.

ĒKDĀLS. Ek, vienam pašam iet rīta apgaitā nav necik jautri.

HEDVIGA. Uz medībām tev nav noskaņojuma, vecotēv?

ĒKDĀLS. Šodien nav medībām piemērots laiks. Tik tumšs, ka gandrīz neko nevar saskatīt.

HEDVIGA. Vai tev nekad neuznāk vēlēšanās nošaut kaut ko citu, nevis tikai trušus?

ĒKDĀLS. Vai tad truši varbūt nav labi diezgan?

HEDVIGA. Jā, bet kā būtu ar mežapīli?

ĒKDĀLS. Ho-ho; vai tev bail, ka es nošaušu tavu mežapīli? Nemūžam, Hedviga! Nemūžam!

HEDVIGA. Nuja, tu nevarētu; jo mežapīles nošaut ir grūti.

ĒKDĀLS. Nevarētu? Domāju, ka varētu jau gan.

HEDVIGA. Un kā tad tu rīkotos, vecotēv; es nedomāju, ka ar manu mežapīli, bet ar kādu citu?

ĒKDĀLS. Lūkotu iešaut zem krūtīm, saproti; jo tur ir visdrošāk. Un šautu pret spalvu, nevis pa spalvai.

HEDVIGA. Un tad ir beigta?

ĒKDĀLS. Jā, beigta gan, ja pareizi trāpīts. Nu, man jāiet iekšā drusku uzposties. Hm... sprotams... hm. (*Ieiet savā istabā.*)

Hedviga, mazliet nogaidījusi, uzmet acis dzīvojamās istabas durvīm, pieiet pie etažeres, pastiepjās uz pirkstgaliem, paņem no plaukta divstobru pistoli un apskata. Ar putekļu slotiņu un lupatu no dzīvojamās istabas iznāk Ģīna.

ĢĪNA. Nerakņājies tur pa tēva lietām, Hedviga!

HEDVIGA (*aiziet prom no etažeres*). Gribēju tikai mazliet sakārtot.

ĢĪNA. Izej labāk virtuvē un paskaties, vai kafija vēl silta; gribu paņemt līdzī paplāti, kad iešu lejā pie viņa.

Hedviga iziet virtuvē, Ģīna sāk slaucīt un uzpost darbnīcā.

Pēc brīža gausi tiek atvērtas gaitēna durvis un iekšā paskatās Jalmars Ēkdāls; viņam mētelis mugurā, bet cepures nav galvā, mati nemazgāti un sapinkojušies, acis trulas un nespodras.

ĢĪNA (*apstājusies ar slotiņu rokā, skatās uz Ēkdālu*). Ai, Ēkdāl, tu tomēr esi atnācis?

JALMARS (*ienācis iekšā, atbild dobjā balsī*). Nāku, lai to pašu brīdi pazustu.

ĢĪNA. Jā, jā, tā jau domāju. Bet, Dieviņ tētiņ, kā tu izskaties!

JALMARS. Kā izskatos?

NA. Un tavs skaistais ziemas mētelis! Tas nu gan dabūjis ciest.
VEDVIGA (*virtuves durvīs*). Māt, vai man nevajadzētu... (*Ieraudzījusi Jalmaru, ar skaļu prieka izsaucienu skrien uz viņa pusi.*) Tēvs, ai, tēvs!
LMARS (*aizgriezās, roku vicinādams*). Prom, prom, prom! (*Gīnai.*) Dabū viņu no manis prom, es saku!
NA (*pushbalsī*). Ieej dzīvojamā istabā, Hedviga.

Hedviga klusu nozūd tur iekšā.

LMARS (*rosīgi izvelk galda atvilktni*). Man jāņem līdzi manas grāmatas. Kur ir manas grāmatas?

NA. Kādas grāmatas?

LMARS. Mani zinātniskie raksti, dabiski, — tehniskie žurnāli, ko es izmantoju savam izgudrojumam.

NA (*meklē uz etažeres*). Vai tās te bez vākiem?

LMARS. Skaidrs, ka tās pašas.

NA (*noliek uz galda brošūru paciņu*). Vai man palūgt Hedvigu, lai viņa tās tev atgriež?

LMARS. Nekāda atgriešana man nav vajadzīga. (*Īss klusums.*)

NA. Paliekam tātd pie tā, ka tu, Ēkdāl, vācies no mums prom?

LMARS (*rakņājas pa grāmatiņām*). Jā, pats par sevi saprotams, man šķiet.

NA. Jā, jā.

LMARS (*strauji*). Jo es nevaru te staigāt un katru dienas stundu ļaut savai sirdij asiņot.

NA. Lai Dievs tev piedod, ka tev tik negantas domas par mani.

LMARS. Pierādījumi!

NA. Man liekas, t e v būtu jāpierāda.

LMARS. Pēc tādas pagātnes kā tavējā? Tur pastāv zināmas prasības... es varētu atļauties nosaukt tās par prasībām pēc ideāla...

NA. Bet vecaistēvs? Kas ar v i ņ u, nabadziņu, notiks?

LMARS. Es zinu savu pienākumu; tas bezpalīdzīgais cilvēciņš pārvāksies kopā ar mani. Es gribu pilsētā sākt rīkoties... Hm... (*Vilcinādamies.*) Vai manu platmali uz kāpnēm neviens nav uzgājis?

NA. Nē. Vai tu esi pazaudējis platmali?

LMARS. Kad es naktī atgriezos, man tā, protams, bija galvā; nav nekādu šaubu; bet šodien es nevarēju platmali atrast.

NA. Pasaulīt, kur tad tu ar tiem diviem plenčiem biji?

LMARS. Ek, nevaicā man par nebūtiskām lietām. Vai domā, man ir noskaņojums atcerēties ikdienišķo?

NA. Ka tikai tu nebūtu saaukstējies, Ēkdāl! (*Iziet virtuvē.*)

LMARS (*pushbalsī un sarūgtināts sarunājas pats ar sevi, pa to laiku izkrāmēdams arvilktni*). Tu esi nelietis, Relling! Krāpnieks esi! Tu, zemisks pavedinātājs! Es no visas tiesas varētu piedabūt kādu, lai tevi nodur!

LMARS (*noliek pie malas dažas vecas vēstules, atrod pārplēsto vakardienas papīru, paņēmis to, apskata abus gabalus; bet ātri noliek pie malas, kad parādās Gīna.*)

GĪNA (*uzliek uz galda kafijas dzeršanai uzklātu paplāti*). Te būs kaut kas silts, ja tev gribētos. Un vēl sviestmaizes un kaut kas sāļāks arī.

JALMARS (*uzmetis acis paplātei*). Kaut kas sāļāks? Zem šī jumta nekad vairs! Tiesagan, neko ēdamu neesmu baudījis gandrīz divdesmit četras stundas; bet vienalga. Mani izgudrojumi! Un mani iesāktie memuari! Kur ir mana dienasgrāmata un mani svarīgie papīri? (*Atvēris dzīvojamās istabas durvis, paraujās atpakaļ*.) Tur atkal ir viņa!

GĪNA. Jā, Dieviņ tētiņ, kaut kur taču tam bērnam ir jāpaliek!

JALMARS. Nāc ārā!

Jalmars paiet nost. Hedviga pārbijusies iznāk darbnīcā.

JALMARS (*ar roku uz kliņķa, saka Gīnai*). Tais beidzamajos mirkļos, ko es pavadu savā bijušajā mājoklī, es vēlos izvairīties no nepiederošām personām... (*leiet istabā*.)

HEDVIGA (*vērsdamās pie savas mātes, jautā klusā un drebošā balsī*). Vai tas ir par mani?

GĪNA. Ej virtuvē, Hedviga; bet varbūt... nē, ej labāk pati savā istabiņā. (*Uzrunā Jalmaru, dodamās iekšā pie viņa*.) Pagaidi drusku, Ēkdāl; nerakņājies tā pa kumodi; e s zinu, kur tev kas glabājas.

HEDVIGA (*bailēs un neziņā brītiņu stāv nekustīgi, lūpas kodīdama, lai apspiestu raudas; tad, krampjaini rokas sažņaugusi, klusi nosaka*). Mežapīle!

Pielavījusies pie etažeres, Hedviga paņem no plaukta pistoli, paver šķirbiņā bēniņu durvis, iezogas bēniņos un atkal aizbīda durvis ciet.

Jalmars un Gīna dzīvojamā istabā ir sākuši strīdēties.

JALMARS (*iznāk darbnīcā ar nedaudzām burtnīciņām un dažiem atsevišķiem veciem papīriem, ko noliek uz galda*). Ek, nekur neder tāda ceļasoma! Man taču būs jāvāc sev līdzī tūkstošiem visādu lietu.

GĪNA (*seko viņam pa pēdām ar ceļasomu*). Atstāj pagaidām visu to citu; paņem līdzī tikai vienu kreklu un pāris apakšbikses.

JALMARS. Pū! Cik daudz pūļu prasa tāda sagatavošanās!... (*Novilcis mēteli, nomet uz dīvāna*.)

GĪNA. Un kafija gaida un atdziest.

JALMARS. Hm. (*Nevilšus iedzer malciņu un pēc tam vēl vienu*.)

GĪNA (*krēslu atzveltnes slaucīdama*). Visgrūtāk tev būs atrast tik lielus bēniņu trušiem.

JALMARS. Ko! Vai tad tie truši man arī būs jāvāc sev līdzī?

GĪNA. Jā, vecaistēvs, kā zināms, bez trušiem nevar iztikt.

JALMARS. No tā viņam nudien būs jāatradinās. Ir vēl par trušiem augstāki dzīves lumbumi, no kā m a n jāatsakās.

GĪNA (*slauka putekļus no etažeres*). Vai flautu man tev ielikt ceļasomā?

JALMARS. Nē, nekādu flautu. Bet pistoli gan iedod!

GĪNA. Vai to pigstoli tu gribi ņemt sev līdzī?

JALMARS. Savu pielādēto pistoli, jā.

GĪNA (*meklē pistoli*). Pazudusi. Viņš laikam būs paņēmis sev līdzī iekšā.

JALMARS. Vai viņš ir bēniņos?

ĢĪNA. Skaidrs, ka bēniņos!

JALMARS. Hm... vientuļais, vecais vīrs. (*Paņēmis vienu sviestmaizi, Jalmars to notiesā un izdzer kafijas tasīti tukšu.*)

ĢĪNA. Ja mēs nebūtu izīrējuši to istabu, tu varētu ievākties tur.

JALMARS. Lai es mitinātos zem viena jumta ar ...! Nemūžam — nemūžam!

ĢĪNA. Bet uz dienu vai divām tu varbūt varētu apmesties dzīvojamā istabā? Tur tu būtu vienatnē ar sevi.

JALMARS. Nemūžam tais pašās sienās!

ĢĪNA. Nu, bet lejā pie Rellinga un Molvīka?

JALMARS. Tos cilvēkus tu man nepiemiņi! Varu pazaudēt apetīti, tikai par tiem iedomājoties vien. Nē, došos ārā vētrā un sniegpuTENĒ — apstaigāšu māju pēc mājas, meklējot pajumti tēvam un sev.

ĢĪNA. Bet tev taču nav platmales, Ēkdāl! Platmali esi pazaudējis!

JALMARS. Ak, tie divi salašņas, visu netikumu iemiesojums! Platmale būs jādabū. (*Paņem otru sviestmaizi.*) Jārīkojas. Es vēl netaisos garu izlaist. (*Meklē kaut ko uz paplātes.*)

ĢĪNA. Ko tu tur meklē?

JALMARS. Sviestu.

ĢĪNA. Tūlīt atnesīšu (*Iziet virtuvē.*)

JALMARS (*sauc Ģīnai pakaļ*). Ak, nevajag; varu ēst arī sausu maizi.

ĢĪNA (*ienes sviesta trauciņu*). Te būs; svaigi kults.

Ģīna ielej Jalmaram vēl vienu kafijas tasīti; apsēdies uz dīvāna un uzziedis vēl papildus sviestu uz sviestmaizes, Jalmars brīdi klusēdams ēd un dzer.

JALMARS. Vai man būtu atļauts, neviena — itin neviena — netraucētam, apmesties dzīvojamā istabā uz dienu vai divām.

ĢĪNA. Jā, visnotaļ, ja vien tu gribi.

JALMARS. Jo es neatrodu par iespējamu tik ātri dabūt prom visas tēva mantas.

ĢĪNA. Un turklāt tev viņam ir jāpasaka, ka ilgāk vairs negribi dzīvot kopā ar mums, pārējiem.

JALMARS (*atbīdījis kafijas tasīti*). Tas arīdzan, jā; un tad man atkal jāķeskājas ar visām tām sarežģītajām attiecībām... Man jāapdomājas; man vajag atelpu; visas tās nastas nevaru aizstiept vienā dienā.

ĢĪNA. Un vēl tādā draņķa laikā kā šodien.

JALMARS (*pacēlis lieltirgotāja vēstuli*). Es redzu, tas papīrs vēl te mētājas.

ĢĪNA. Jā, neesmu to aiztikusi.

JALMARS. Uz mani jau tas papīrs neattiecas...

ĢĪNA. Nudien, es arī netaisos gūt no tā sev kādu labumu.

JALMARS. ...un tomēr nav vērts, ka tas viss aiziet pazušānā; ar visām tām manas pārvākšanās klapatām var gadīties...

ĢĪNA. Ēb pieskatīšu, Ēkdāl!

JALMARS. Dāvinājuma vēstule jau pirmām kārtām attiecas uz tēvu; un tā ir viņa darīšana, vai viņš grib likt to lietā.

ĢĪNA (*ar nopūtu*). Jā, uz nabaga veco tēvu...

JALMARS. Drošības dēļ... Kur mums ir klīsteris?

GĪNA (*piegājusi pie etiķeres*). Te ir klīstera podiņš.

JALMARS. Un otiņa?

GĪNA. Te ir otiņa arī (*Atnes Jalmaram prasīto*.)

JALMARS (*paņem šķēres*). Tikai papīra strēmelīti aizmugurē... (*Nogriež un uzlīmē.*)
Izriķoties ar svešu īpašumu, tas nemaz nav manā garā — un vēl jo vairāk ar nenodrošināta vecīša īpašumu. Nu, un kāda cita — jau arī ne. Tā. Lai nu pagaidām te paliek. Un, kad būs sauss, paņem prom. Es to padarīšanu vairs acīs redzēt negribu. Nemūžam!

No gaitēņa ienāk Grēgerss Verle.

GRĒGERSS (*mazliet pārsteigts*). Ko? Tu sēdi te, Jalmar?

JALMARS (*steigšus pieceļas*). Biju saļimis aiz gurduma.

GRĒGERSS. Tomēr esi brokastojis, kā es redzu.

JALMARS. Arī miesa brīžiem prasa savu tiesu.

GRĒGERSS. Un ko tu esi nolēmis?

JALMARS. Tādam vīram kā es te tikai viens ceļš atliek. Vācu kopā savas svarīgākās lietas. Bet, kā tu vari iedomāties, tas prasa laiku.

GĪNA (*mazliet nepacietīgi*). Vai man sakārtot tavām vajadzībām dzīvojamo istabu vai krāmēt mantas ceļasomā?

JALMARS (*iesāņus uzmetis īgnu skatienu Grēgersam*). Krāmē iekšā — un sakārto!

GĪNA (*paņem ceļasomu*). Tā, tā, tad es ielikšu kreklu un to citu arī. (*Ieiet dzīvojamā istabā un aizver aiz sevis durvis.*)

GRĒGERSS (*pēc īsa klusuma*). Nekad man nebija ienācis prātā, ka tā tas beigsies. Vai tev tiešām ir jāpamet mājas?

JALMARS (*nemierīgi staigā apkārt*). Un ko tad tu gribi, lai es daru? Es neesmu radīts tam, lai būtu nelaimīgs, Grēgers! Man vajag, lai apkārt valda labs noskaņojums, drošība un miers.

GRĒGERSS. Bet vai tad tā nevar būt? Pamēģini! Man liekas, tam tagad te ir drošs pamats, sāc tikai no sākuma. Un atceries, ka izgudrojumam tev arī sevi jāvelta.

JALMARS. Ak, par to izgudrojumu nerunā. Lielu izredžu varbūt ar to nav.

GRĒGERSS. Tā?

JALMARS. Jā, pasarg Dievs, ko tad tu patiesībā gribi, lai es izgudroju? Citi jau lielāko daļu sen ir izgudrojuši. Ar katru dienu kļūst grūtāk un grūtāk...

GRĒGERSS. Un tu tur esi ieguldījis tik daudz darba.

JALMARS. Tas apkārt Dauzoņa Rellings mani uz to noskaņoja.

GRĒGERSS. Rellings?

JALMARS. Jā, viņš pirmais norādīja uz maniem dotumiem izgudrot kaut ko jaunu fotogrāfēšanā.

GRĒGERSS. Ak tā, Rellings!

JALMARS. Ai, kā es no visas sirds par to priecājos. Un ne tik daudz par pašu izgudrošanu, bet tāpēc, ka Hedviga tam ticēja — ticēja ar bērna dvēseles lielo spēku. Jā, patiesībā es muļķīgi biju iedomājies, ka viņa tam tic.

GRĒGERS. Vai tu no tiesas vari domāt, ka Hedvīga spēja būt pret tevi nepatiesa?!

MARS. Nu es varu iedomāties jebko. Hedvīga stāv man ceļā. Viņa man visu mūžu aizēnos sauli.

GRĒGERS. Hedvīga! Tu tiešām domā, ka Hedvīga? Kā gan viņa to varētu izdarīt?

MARS (*neatbildējis uz jautājumu*). Tik neizsakāmi esmu mīļējis to bērnu. Tik neizsakāmi laimīgs jutos ik reizes, kad atgriezos savā nabadzīgajā mājoklī un viņa ar savām skaistajām, viegli samiegtajām acīm skrēja man pretī. Ak, es lētiціgais muļķis! Man viņa bija tik neizsakāmi mīļa; un tad es iedomājos un sapņoju, ka es viņai esmu tikpat neizsakāmi mīļš.

GRĒGERS. Tu saki, ka tā s bija tikai iedomas?!

MARS. Kā lai es to zinu? No Gīnas jau neko nevaru izspiest. Un bez tam viņai galīgi trūkst sajēgas par sarežģītumu ideālo pusi. Bet tev, Grēgers, es jūtu vajadzību atklāt savu sirdi. Par šīm briesmīgajām šaubām, ka Hedvigai es no visas tiesas varbūt nemaz neesmu bijis mīļš.

GRĒGERS. Bet tam tu, iespējams, varētu saņemt pierādījumus. (*Ieklausās.*) Kas tad tas? Man liekas, mežapīle kliedz.

MARS. Mežapīle pēkšķina. Tēvs ir bēniņos.

GRĒGERS. Bēniņos! (*Aiz prieka sāk starot.*) Es saku, tu varētu saņemt pierādījumu, ka tai nabaga nenovērtētajai Hedvigai tomēr esi mīļš!

MARS. Kādus gan pierādījumus viņa man var sniegt! Tās puses apgalvojumiem es neuzdrošinos ticēt.

GRĒGERS. Hedvīga, bez šaubām, nodevību nepazīst.

MARS. Ai, Grēgers, tieši tā s nemaz nav tik droši. Kas zina, par ko Gīna un tamā Sērbija kundze, te daudreiz sēdēdamas, ir čukstējušas un čubinājušas? Un Hedvīga ausis vien spicē, nudien. Var būt, ka tā dāvinājuma vēstule tik negaidīta nemaz nebij. Man šķiet, kaut ko tādu es manīju.

GRĒGERS. Kas tevi ir apsēdis?

MARS. Acis man atvērušās. Pieraugi — tu redzēsi, ka tā dāvinājuma vēstule ir tikai iesākums. Sērbija kundze vienmēr ir gādājusi visādus našķus Hedvigai; un nu jau viņas varā ir darīt visu, ko vien vajag, tā bērna labā. Tie man viņu var atņemt, kad vien tiem iegribēsies.

GRĒGERS. Hedvīga nemūžam no tevis neies prom.

MARS. Neesi nu tik drošs! Ja nu tie jau māj viņai, visādus labumus solīdami?... Un es esmu viņu mīļējis tik neizsakāmi! Vislielākā laime man būtu saņemt viņu saudzīgi pie rokas un vest — kā lielai, tukšai telpai cauri ved bērnu, kam bail no tumsas! Tagad es ļoti mokoši izjūtu to, ka nabadzīgais fotogrāfs te, bēniņu dzīvoklītī, viņai nekad nav bijis viss. Viņa tikai liekulīgi ir centusies ar fotogrāfu labi satikt, līdz būs pienācis laiks.

GRĒGERS. Tam pats tu netici, Jalmar!

MARS. Visbriesmīgākais, ka pats es nezinu, kam ticēt, un ka nekad nedabūšu to zināt. Bet vai tu no visas tiesas apšaubi to, ko es saku? Ho-ho, par daudz stipri tu, manu mīļo Grēgers, balsties uz prasībām pēc ideāla! Jo, ja atnāks citi — tie, kam liela rocība, un uzsauks bērnam: ej no viņa prom; pie mums tik tevi gaida dzīve...

GRĒGERS (*steigšus*). Jā, kas tad būs, kā tev liekas?

JALMARS. Ja es viņai pajautātu: Hedviga, vai manis dēļ tu varētu atteikties no dzīvības?
(*Nicīgi iesmejas.*) Pateicos, — viņa atbildētu.

Bēniņos atskan pistoles šāviens.

GRĒGERSS (*skaļi, priecīgi*). Jalmar!

JALMARS. Re nu; atkal viņš medī.

GIŅA (*ienākusi darbnīcā*). Ui, Ēkdāl, šķiet, ka vecaistēvs atkal viens pats pa bēniņiem
blīkšķinās.

JALMARS. Jāiet paskatīties...

GRĒGERSS (*stipri aizkustināts*). Mazliet pagaidi! Vai zini, kas tas bija?

JALMARS. Skaidrs, ka zinu.

GRĒGERSS. Nē, tu nezini. Bet es gan zinu. Tas bija pierādījums!

JALMARS. Kāds pierādījums?

GRĒGERSS. Bērnišķīgs upuris. Viņa ir pierunājusi tavu tēvu nošaut mežapīli.

JALMARS. Nošaut mežapīli!

GIŅA. Nē, nevar būt!...

JALMARS. Kam tad tas vajadzīgs?

GRĒGERSS. Viņa gribēja upurēt tev pašu labāko, kas viņai šai pasaulē pieder, jo domāja,
ka caur to kļūs tev atkal mīļa.

JALMARS (*aiz aizkustinājuma liegi*). Ai, bērniņ!

GIŅA. Jā, kas tik viņai neienāk prātā!

GRĒGERSS. Viņa tikai gribēja atgūt tavu mīlestību, Jalmar; viņai šķita, ka bez tās nespēs
dzīvot.

GIŅA (*ar asarām cīnīdamās*). Te nu tu pats redzi, Ēkdāl!

JALMARS. Bet kur tad viņa ir, Gīna?

GIŅA (*šņukstēdama*). Man liekas, sež laikam virtuvē, nabadzīte.

JALMARS (*piegājis pie virtuves durvīm, atrauj tās vaļā*). Panāc šurp, Hedviga! Nāc
pie manis! (*Viņš skatās apkārt.*) Nē, te viņas nav.

GIŅA. Tad būs savā istabiņā.

JALMARS (*ārpusē*). Nē, te arī nav. (*Atgriezies.*) Laikam būs izgājusi ārā.

GIŅA. Jā, jo te iekšā tu negribēji par viņu ne dzirdēt.

JALMARS. Ak, kaut nu tikai ātrāk atgrieztos, lai varu viņai pa īstam pateikt... Nu te
viss atkal būs labi, Grēgers, jo man liekas, ka varam sākt dzīvi no jauna.

GRĒGERSS (*klusā balsī*). Es to jau zināju; caur bērnu nāks augšāmcelšanās.

Vecais Ēkdāls parādās savas istabas durvīs; viņš ir pilnā formas tērpā
un pūlas piesprādzēt zobenu.

JALMARS (*pārsteigts*). Tēvs! Tu esi te!

GIŅA. Vai tad tēvs šaudījās savā istabā?

ĒKDĀLS (*sarūgtināts tuvojas Jalmaram*). Tu tagad medībās ej viens pats, Jalmar!

JALMARS (*aiz apmulsuma sasprindzis*). Tu bēniņos tātd nešaudījies?

ĒKDĀLS. Es vai? Hm!

GRĒGERSS (*sauc Jalmaram*). Tad viņa pati būs to mežapīli nošāvusi, Jalmar!

JALMARS. Kas te notiek! (*Piesteidzies pie bēniņu durvīm un atbīdījis tās vaļā, ieskatās
iekšā un skaļi sauc.*) Hedviga!

ĢĪNA (*skrien uz durvīm*). Ak Dievs, ko tas nozīmē?

JALMARS (*iegājis iekšā*). Viņa guļ uz grīdas!

GRĒGERSS. Hedvīga uz grīdas! (*Iekšā pie Jalmara.*)

ĢĪNA (*vienlaikus*). Hedvīga! (*Iekšā bēniņos.*) Nē, nē, nē!

ĢĪDĀLS. Ho-ho! Viņa arī sākusi šaudīties?

Jalmars, Ģīna un Grēgerss ieviek Hedvīgu darbnīcā; labajā rokā,
kas ļengani nokarājas, starp pirkstiem ieķērusies vēl turas pistole.

JALMARS (*kā neprātīgs*). Šāviens gājis vaļā. Viņa trāpījusi pati sev. Sauciet palīgā!
Palīgā!

ĢĪNA (*izskrien gaitenī un sauc uz leju*). Relling! Relling! Doktor Relling! Skrieniet
augšā uz ātrāko!

Jalmars un Grēgerss nogulda Hedvīgu uz dīvāna.

ĢĪDĀLS (*klusā balsī*). Mežs atriebjas.

JALMARS (*uz ceļiem pie Hedvigas*). Nu viņa drīz atjēgsies. Nu viņa drīz... jā, jā, jā.

ĢĪNA (*atkal ienākusi darbnīcā*). Kur viņa ir sev trāpījusi? Es neko neredzu...

Atsteidzas Rellings un tūlīt pēc viņa Molvīks; pēdējais neaizpogātā frakā,
bez vestes un bez kaklauta.

RELLINGS. Kas te noticis?

ĢĪNA. Viņi saka, Hedvīga esot sevi sašāvusi.

JALMARS. Nāc un palīdzi!

RELLINGS. Sašāvusi sevi! (*Parāvis sāņus galdu, viņš sāk meiteni izmeklēt.*)

JALMARS (*joprojām uz ceļiem, izbīlī skatās uz Rellingu*). Tas taču nebūs bīstami?

Relling, teic! Viņai gandrīz nemaz netek asinis. Tad taču nevar būt bīstami,
vai ne?

RELLINGS. Kā tas gadījās?

JALMARS. Ak, es nemaz nezinu!...

ĢĪNA. Viņa gribēja nošaut mežapīli.

RELLINGS. Mežapīli?

JALMARS. Šāviens būs gājis vaļā.

RELLINGS. Hm. Ak tā.

ĢĪDĀLS. Mežs atriebjas. Bet man tomēr nav bail. (*Iegājis bēniņos, pats aizbēda durvis.*)

JALMARS. Nu, Relling, kāpēc tu neko nesaki?

RELLINGS. Lode ir trāpījusi krūtīs.

JALMARS. Jā, bet viņa taču atgūsies!

RELLINGS. Tu taču redzi, ka Hedvīga nav vairs dzīva.

ĢĪNA (*sāk raudāt*). Vai manu, bērniņ, bērniņ!

GRĒGERSS (*piesmakušu balsi*). Jūras dzelmē...

JALMARS (*uzlēcis kājās*). Nē, nē, viņai ir jādzīvo! Ak, ar Dieva svētību, Relling,
tikai vienu mirklīti, tikai tik ilgi vēl, lai es pagūstu viņai pateikt, cik neizsa-
kāmi mīļa man viņa visu laiku ir bijusi!

RELLINGS. Sirdī ir trāpīts. Iekšējā asiņošana. Viņa uz vietas bija beigta.

JALMARS. Un es viņu dzinu prom no sevis kā sunīti! Un, bailīgi nolīdusi bēniņos, viņa nomira aiz mīlestības uz mani. (*Šņukstēdams.*) To nekad vairs nevarēs vērst par labu! Nekad es nevarēšu viņai pateikt!... (*Dūres savilcis, kliedz uz debesīm.*) Ak tu, tur augšā! Ja vien tu tur esi! Kālab tu man to esi nodarījis!

GĪNA. Klusu, klusu, neesi nu tik bravūrīgs. Mums laikam nebija tiesību viņu sev paturēt, man liekas.

MOLVĪKS. Tas bērns nav miris; viņa tikai guļ.

RELLINGS. Blēņas.

JALMARS (*apklusis pieiet pie dīvēna un, rokas uz krūtīm sakrustojis, skatās uz Hedvīgu*). Tur nu viņa guļ tik klusa un rāma.

RELLINGS (*grib paņemt prom pistoli*). Tik stingri, ļoti stingri turas.

GĪNA. Nevajag, Relling, nelauz viņai pirkstus, lai tā pigstole paliek, kur ir.

JALMARS. Viņa dabūs to sev līdzī.

GĪNA. Jā, jā, lai notiek tā. Bet bērns taču nevar te gulēt visu acīs. Mums viņa jādabū iekšā savā istabiņā, tur mums viņa jādabū. Palīdzī, Ēkdāl!

Jalmars un Gīna saņem Hedvīgu katrs no savas puses.

JALMARS (*kamēr abi nes bērnu*). Ai, Gīna, Gīna, vai tu to vari izturēt!

GĪNA. Palīdzēsim viens otram. J o nu jau mums vairs nav ko dalīt, tas ir skaidrs.

MOLVĪKS (*murmina, rokas pastiepis*). Lai slavēts Dievs! Par zemi tev jāpaliek, par zemi tevi jāpaliek...

RELLINGS (*čukstus*). Turi muti, vecīt! Par daudz pietempies esi.

Jalmars un Gīna meitenes mirstīgās atliekas aiznes prom pa virtuves durvīm.

Rellings aizver durvis aiz viņiem. Molvīks izlavās ārā gaitenī.

RELLINGS (*piegājis pie Grēgersa, saka*). Nevienš man neiestāstīs, ka tas ir bijis nejausš šāviens.

GRĒGERSS (*ir stāvējis pārbijies un krampjaini raustīdamies*). Nevienš jau nevar pateikt, kā tas briesmīgais negadījums notika.

RELLINGS. Čaulīte ir apsvilinājusi ņieburu. Pistoli būs turējusi tieši pret krūtīm un nopiedusi gaili.

GRĒGERSS. Bet Hedvīga nav mirusi veltīgi. Vai jūs redzējāt, ka bēdas Jalmaru padarīja cēlu?

RELLINGS. Vairums cilvēku kļūst cēli, kad bēdas veras uz aizgājēju. Bet kā jums liekas — cik ilgi tas cildenums v i ņ ā mājos?

GRĒGERSS. Vai tad neaugs no nepieņemsies spēkā visu mūžu?

RELLINGS. Pēc trim gada ceturkšņiem mazā Hedvīga viņam vairs nebūs nekas cits kā vienīgi daiļas parunāšanās tēma.

GRĒGERSS. Un to jūs uzdrīkstaties teikt par Jalmaru Ēkdālu!

RELLINGS. Atgriezīsimies pie tā tad, kad pirmie ziedi uz viņas kapa būs novītuši. Tad jūs dzirdēsiet viņu vāvuļojam par "tēva sirdij pāragri atrauto bērnu" un redzēsiet viņu aizrautīgi gremdējamies pašapbrīnā un līdzjūtībā pašam pret sevi. Nepalaidiet to garām!

GERSS. Ja taisnība j u m s, nevis m a n, tad dzīvi dzīvot nav jēgas.

ELLINGS. Ak, dzīve tomēr varētu būt laba diezgan, ja vien mūs liktu mierā šie svētie kreditori, kas mums, nabaga ļaudīm, nāk virsū ar prasībām pēc ideāla.

GERSS (*tālumā vērstu skatienu*). Tad man jāpiecējas, ka mans lēmums ir tāds, kāds ir.

ELLINGS. Lūgtum — kāds tad tas lēmums ir?

GERSS (*promiedams*). Būt trīspadmitajam pie galda.

ELLINGS. Tad ta nelabais!